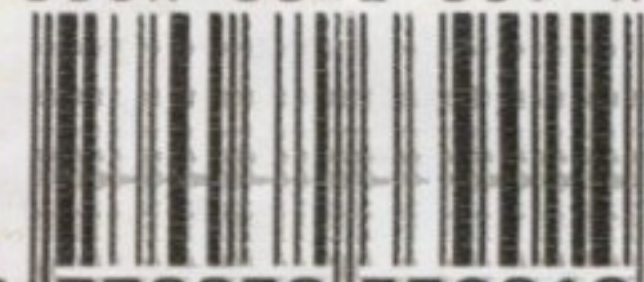

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

Шведска 28.00 SEK,
USA 3.50 USD,
Македонија 65.00 ДЕН,
БиХ 2.00 КМ,
Црна Гора 1.00 EUR
Хрватска 8.00 КН

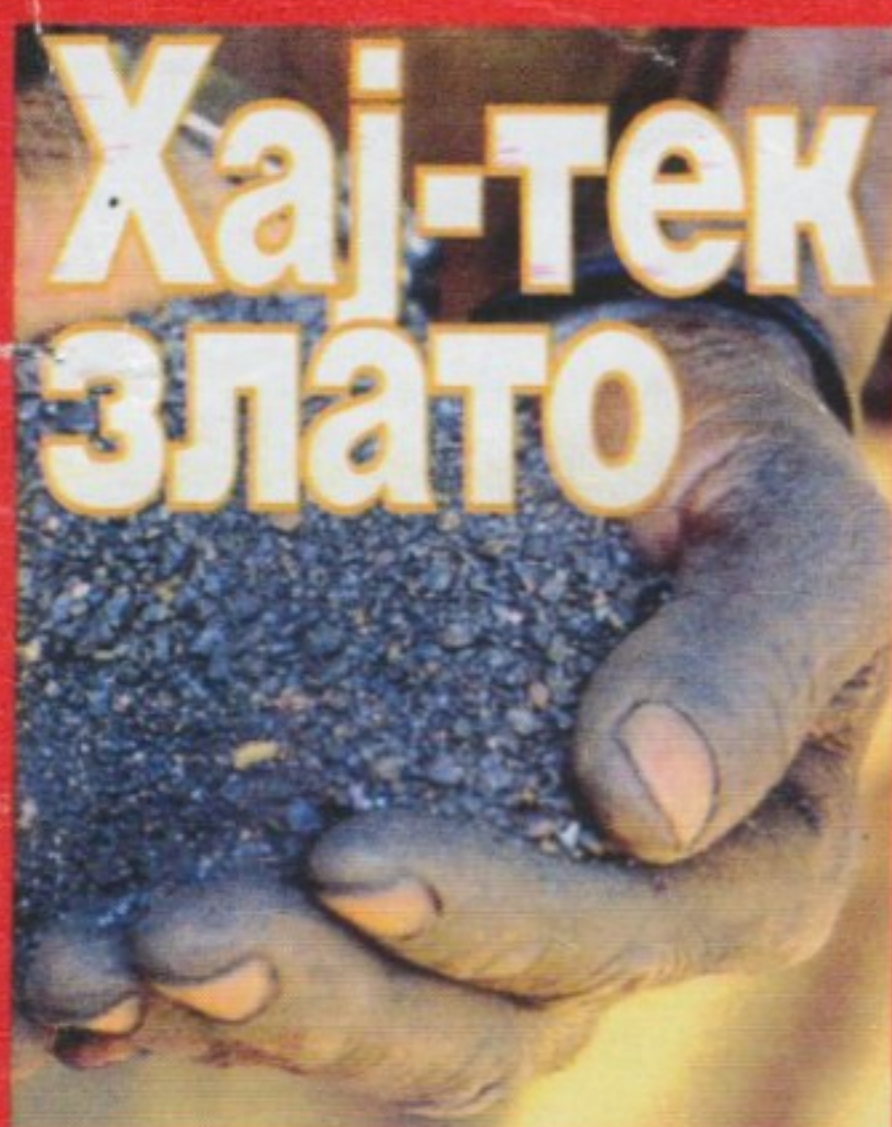
ISSN 0032-339-x

9 770032 339010

8.11.2002. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LXIV • ЦЕНА 50 ДИНАРА • БРОЈ 2648

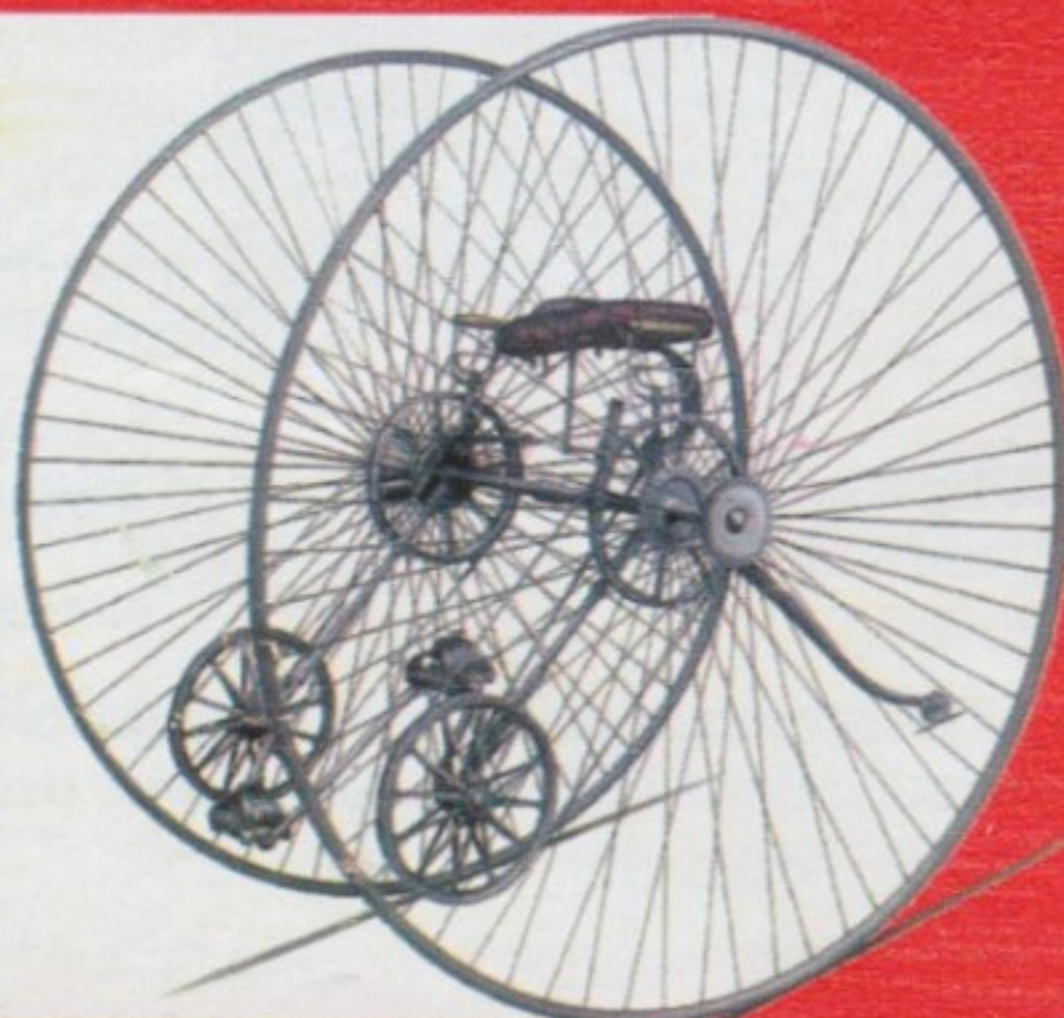

... MONSIEUR TINTIN ?...

НАЈШАШАВИЈИ ПРОНАЛАСЦИ

С ОНЕ СТРАНЕ НАУКЕ

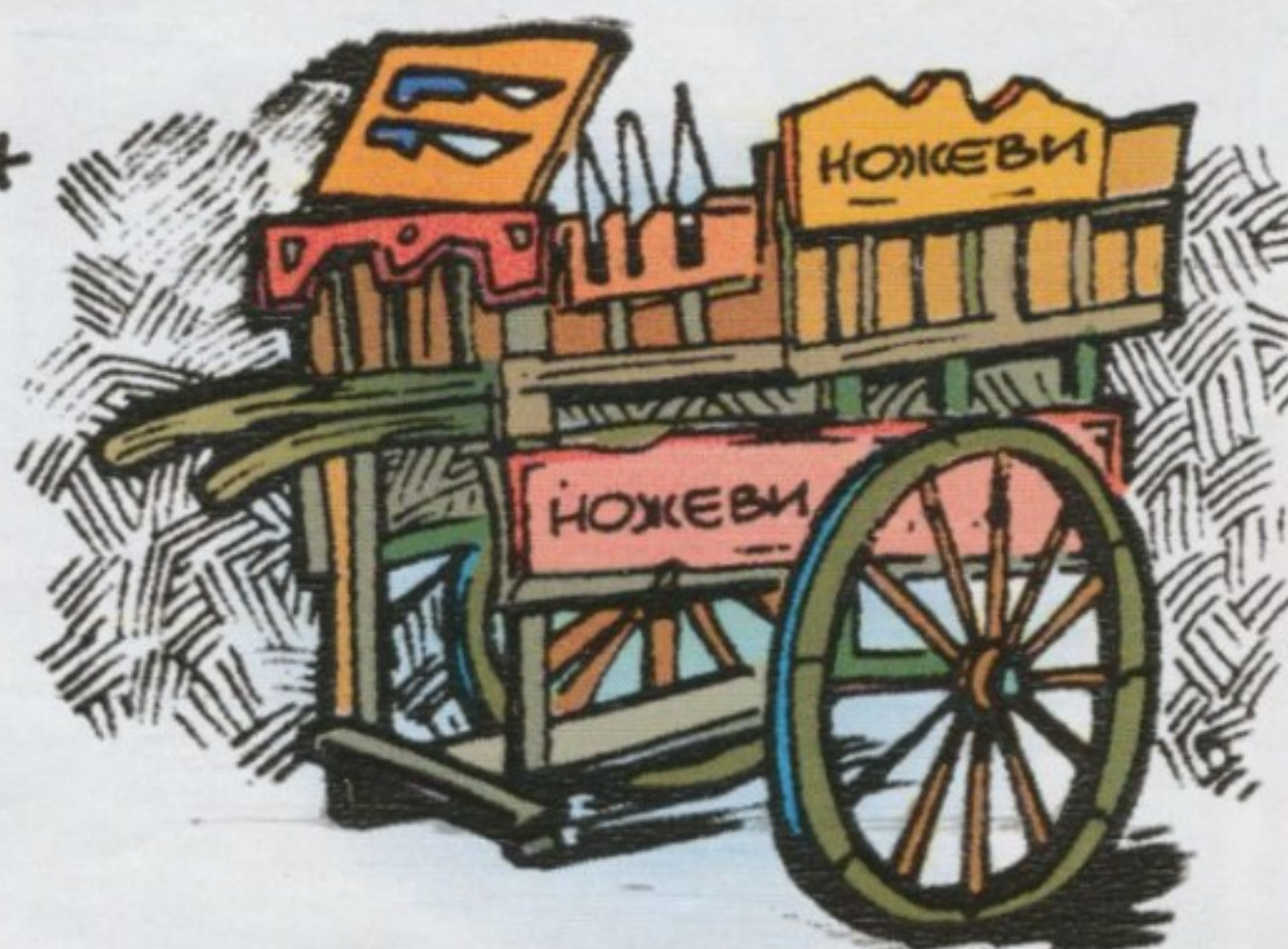
ЖИВОТ НА ДВА ТОЧКА

За све од 7 до 107

HERGE

ШИМПАИЗО ПО ИМЕНУ
МАКДО БИО ЈЕ ОПТУЖЕН
И ПРОГЛАШЕН КРИВИМ
ЗА ВАНДЯЛИЗАМ, КРАЂУ И
КРШЕЊЕ ЈАВНОГ РЕДЯ У
ПАРИЗУ 1962. ГОДИНЕ.

МУЗЕЈ
НОЖЕВА
НАЛАЗИ СЕ У
ЧАТАНУГИ,
ДРЖАВА
ТЕНЕСИ.

326. УЛИЦА
У ТОЛЕДУ, ОХАЈО,
НОСИ НАЈВИШИ
БРОЈ КОЈИМ ЈЕ У
САД ОБЕЛЕЖЕНА
НЕКА УЛИЦА.

ЈЕСТЕ ли већ чули да...

●●● у старој Грчкој такмичар који би на олимпијским играма погрешно стартовао бивао – ишибан ■

●●● симптоме грипа описао је још отац медицине Хипократ 412. године пре нове ере ■

●●● најстарији град у Француској је Марсеј. Основали су га Грци око 600. године старе ере ■

●●● у давна времена кинеске жене користиле су лутку од жада да би на њој лекарима показале место на телу које њих боли ■

●●● у Јапану винова лоза слабо успева, па су Јапанци направили вино од мандарина које има готово исти укус као оно од грозђа ■

●●● дрво еукалиптуса веома је меко и „гута“ звучне таласе тако да два човека у његовој близини, удаљени један од другог само десет метара, не могу да се чују ■

●●● власи жене садрже више злата од власи мушкарца ■

●●● за извођење арије која траје четири минута оперски певач утроши десет калорија ■

●●● у западној Африци симбол за вечност је змија која сама себи гризе реп правећи при том круг ■

●●● ватра може да се запали и комадом леда ако он има облик сочива које ће Сунчеве зраке сабрати попут оног стакленог ■

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

Универзитет Харвард већ дванаест година је покровитељ такозване Иг Нобел награде. Реч је о својеврсној и врло успелој пародији познате Нобелове награде – Иг Нобел додељује се одабраним светским научницима за чија истраживања, изуме и достигнућа слободно може да се каже да су „помало откачени“. Између осталих, награде су добили радови на тему „Зашто се завеса туш-кабине лепи за наше тело“, „Повреде настале од удара кокосових ораха“ и „Колико пута треба умочити чајни кекс да постане мекан, а не истопи се у чају“. Награда је припала и изумитељима који су се потрудили да будућим мајкама олакшају порођај – жена лежи на столу који се обрће, а беба ће, услед дејства центрифугалне силе, на овај свет брже и лакше стићи.

Досадашње искуство показује да кандидати за Иг Нобел награду могу да се сврстају у творце намерно блесавих изума и открића и оне којима Иг (Нобел) није био ни на крај памети, а Алфред (Нобел) можда и јесте. Пракса је доказала да ови други имају далеко веће изгледе да се домогну светског признања за „Истраживања која никако не би смела да се понове“, како пише у правилнику Иг Нобел награде.

Комисија за доделу Иг Нобел признања има највише невоља да јавност увери у то да добитници заиста постоје, да су уложили истински труд и време како би урадили оно за шта су награђени и да су често у питању године и године истраживања. С друге стране, за науку се обично верује да је смртно озбиљна, сувопарна и досадна. Додела Иг Нобел награда има за циљ да покаже како постоји и забавна страна научних истраживања. Осим тога комисија се увек држи правила: пре него што заиста додели награду, прво са добитником провери да ли ће му обелодањивање истраживања донети неприлике и подсмех колега. Ако добитник покаже да му је непријатно, комисија одустаје од њега и тражи другог.

Ретко се дешава да одабрани одбију да приме награду. У питању су углавном неуобичајене личности, толико обузете својим истраживањима и опитима да у њима не виде ништа необично и драго им је да бар неко примети труд који улажу.

У октобру сваке године награђени се окупе у свечаној сали Универзитета Харвард и примају признања из руку неколико правих нобеловаца које Харвард позове нарочито за ту прилику. Тако је било и протеклог октобра када су додељиване награде за 2002. године■

Награда за допринос биологији припала је Норми Бабијер, Чарлсу Пакстону, Филу Бауерсу и Чарлсу Димингу из Велике Британије за њихово истраживање „Удварање нојева у присуству људи на британским фармама“ објављено 1998. године. Они су током 1994. и 1995. године проучавали понашање око две стотине нојева на неколико британских фарми и закључили да присуство људи подстиче ове велике птице на удварање и парење. И више од тога: уочили су да се неколико нојева заљубило у људе који су их посматрали.

Највероватније објашњење ове необичне појаве гласи да женке нојева у дивљини одрастају уз родитеље и остају с њима веома дуго. То им даје неопходну сигурност. На фармама се дешава сасвим супротно – ниједно младунче не упозна родитеље и због тога често оболевају претежно добијајући чир на желуцу, што понекад доводи и до смрти.

четири

ДОДЕЉЕНЕ НАГРАДЕ
ЗА НАЈШАШАВИЈЕ

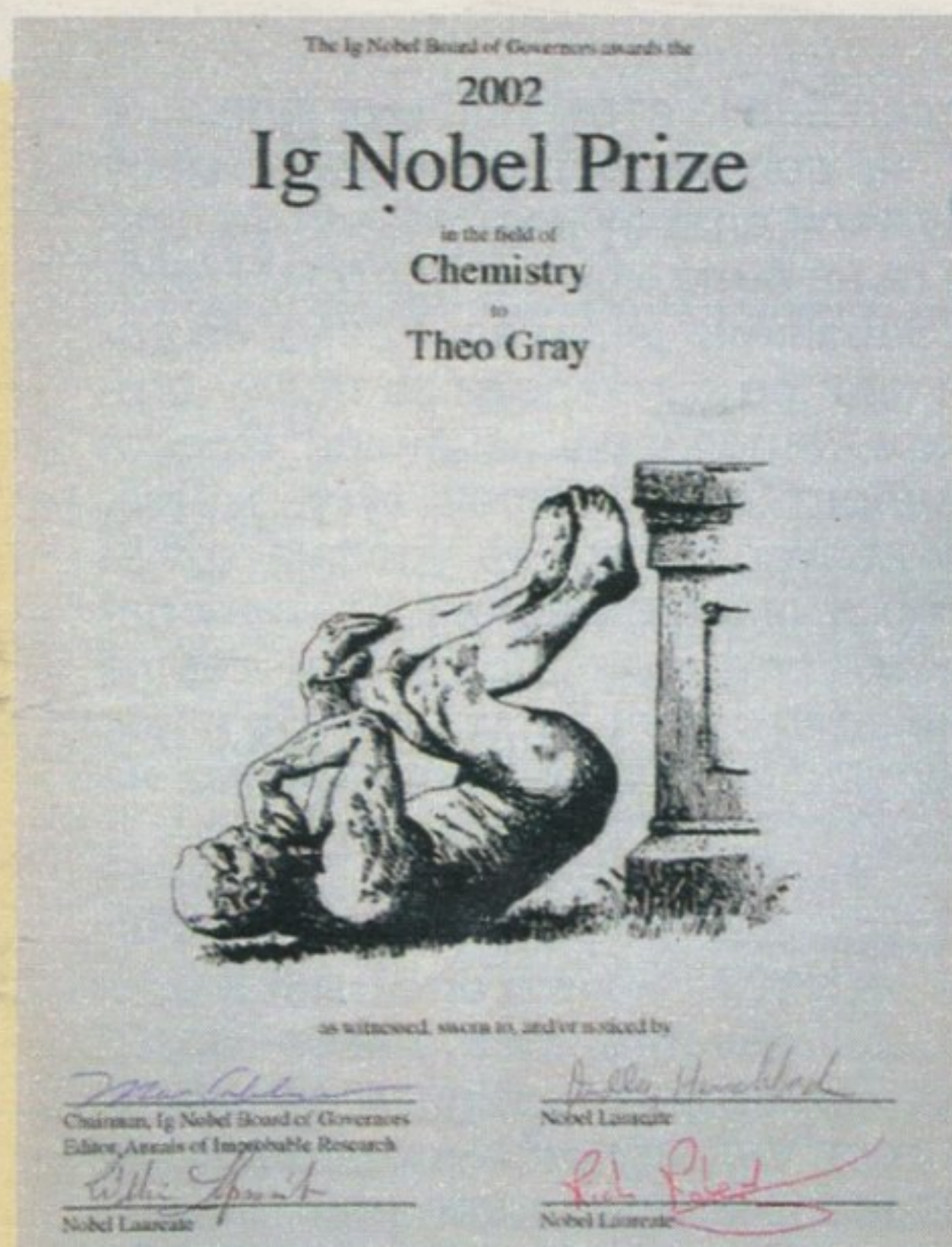
ПРОНАЛАСКЕ

АЛФРЕД НА УМУ,
ИГ У РУЦИ

Ig Nobel
prize
2002

У октобру сваке године у свечаној сали
Универзитета Харвард окупе се добитници
необичне награде да из руку правих
нобеловаца приме признања која
су поштено заслужили

Удварање нојева
у присуству људи

Пре него што додели награду, комисија прво провери да ли ће обелодањивање истраживања добитнику донети неприлике

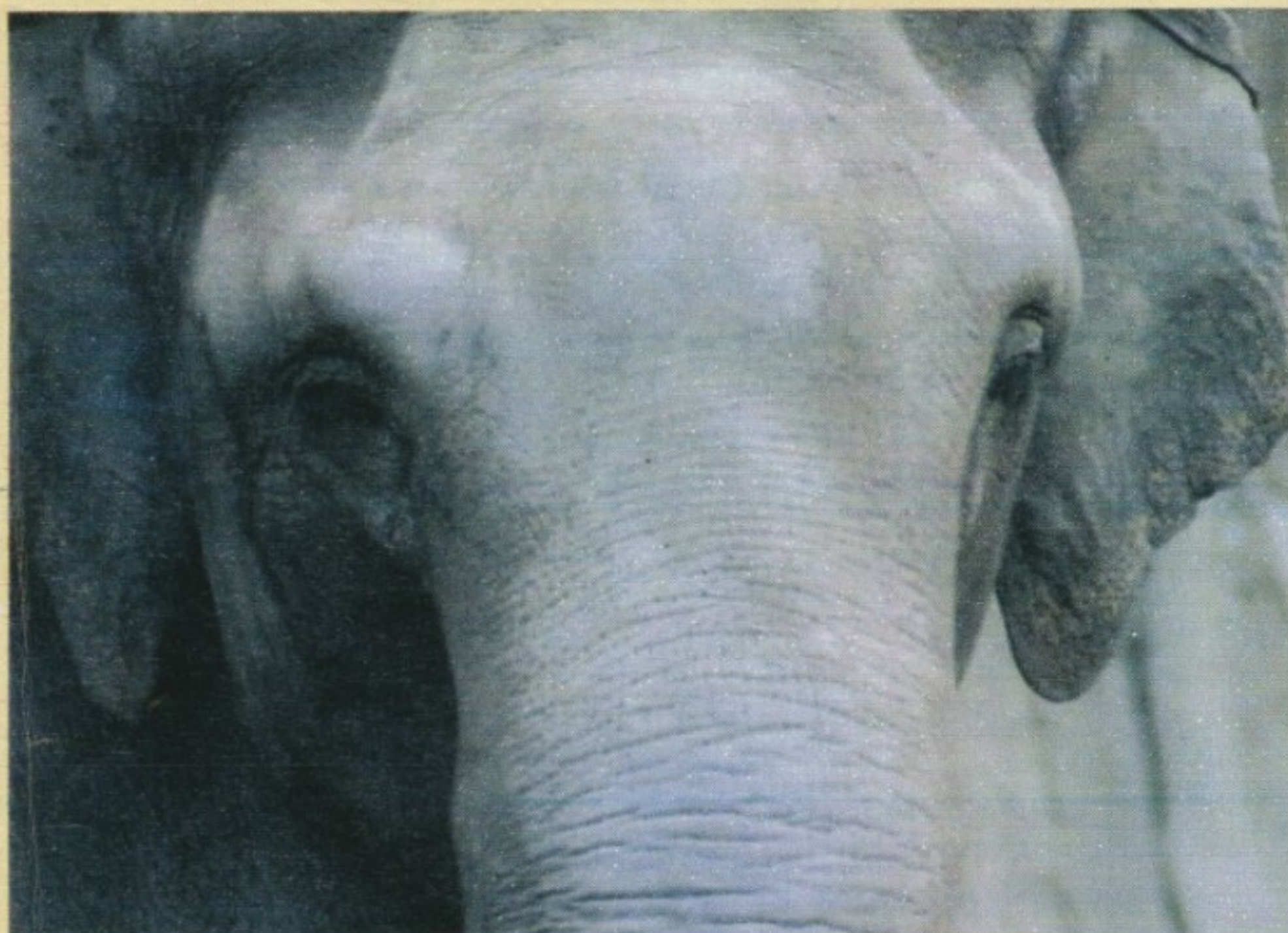
Награда за физику: колико траје пена на пиву?

Периодни сто елемената

Колика је површина коже индијског слона – награда за математику

Нојеви на фармама прихватили су присуство људи као замену за родитеље, те су, спокојни и срећни, били боље расположени и за међусобно зближавање.

„Експоненцијално опадање пивске пене“ назив је рада за који је Арнд Лајке са Минхенског универзитета добио награду из области физике. Рад је, иначе, објављен у „Европском физичком журналу“ 2002. године, а господин Лајке наглашава како се ово питање већ дуже проучава у немачкој стручној литератури. Из замршених прорачуна, формула и графикана којима текст обилује разазнаје се да је запремина пивске пене сразмерна висини кригле и да њено трајање зависи од температуре, датума производње и, што је можда најважније, од врсте пива. Професор Лајке био је „присиљен“ да током истраживања испроба најразличитије врсте немачког пива.

Арнд Лајке

Награда за интердисциплинарна истраживања припала је доктору Карлу Кружелницком са Сиднејског универзитета за темељно истраживање порекла длачица у пупку. Доктор Кружелницки обасио је током године испитивања на готово 5000 људи различитог узраста и расе. Непобитно је закључио да паперјасте длачице које налазимо у пупку сваког јутра и вечери потичу највећим делом од влакана одеће, а у мањој мери и од остатака старе коже која се љушти. Изнео је и смелу претпоставку: да длачице не потичу од поткошуље, односно мајице, већ да су у питању влакна гаћица која до пупка доспевају, баш тако је рекао, „уздужним длакавим путем“.

Присуство длачица у пупку није увек безазлено. Неколико лекара у канадској покрајини Алберти приметило је 1944. године повећан број обољења код деце чији су родитељи радили на склапању бакарних радијатора оловом. Након различитих испитивања утврдили су, управо проучавањем хемијског састава длачица у пупку, следеће: да се на одећи радника задржавају опилјци олова и бакра који се током прања у машини за веш преносе на одећу њихове деце и одатле, постепено, на њихова тела полако их трујући.

Теодору Греју из Илиноиса припала је награда за допринос хемији и то за прикупљање свих елемената из Менделеевљевог периодног система елемената и њихово расподељивање на велики дрвени сто. У овом случају ради се о занимљивој игри речи пошто је енглеска реч „table“ хомоним (исто звучи, а има сасвим различита значења). Може да означава табелу (као табелу хемијских елемената), али и сто. Имајући то на уму, Греј је своју задивљујућу колекцију хемијских елемената коју је стварао годинама уградио у површину стола.

Исцрпни рад на тему „Израчунавање потпуне површине коже индијског слона“ донео је награду из области математике господи Шрекумару и Нирмалану са индијског Пољопривредног факултета. Рад је настао још 1990. године, али је тек недавно, захваљујући Интернету, постао доступан широј јавности и тако се нашао и пред члановима комисије за доделу Иг Нобел награда.

Награда за књижевност припала је Вики Силверс са Универзитета Неваде и Дејвиду Крајнеру са Универзитета Мисурија за запажено проучавање „Утицаја постојећег, али неодговарајуће обележеног текста на читање и разумевање“ објављено 1997. године. Истраживање је спроведено на 184 студента, а закључак је да подвлачење речи током учења значајно побољшава памћење тих делова текста. С друге стране, читање уџбеника у којима су лекције већ подвучене у извесној мери омета учење јер се читалац усредсређује на обележене делове превиђајући остатак. Група која је имала могућност да сама обележава делове текста током учења показала је боље резултате.

Дејвид Крајнер

Награђени
труд око
разумевања
међу врстама:
псећи лавез
преведен на
светске језике

犬の気持ちを翻訳する

The feeling of a dog is translated.

2002年9月27日発売
¥14,800 希望小売価格

Машина за прање
кућних љубимаца

Иг Нобел знак

шест

Награда за мир додељена је стручњацима јапанске компаније „Такара“ за допринос разумевању међу врстама – они су изумели апарат који разазнаје псећи лавез и преводи га на било који од светских језика. О овом изуму и „Забавник“ је писао. Уређај се састоји од микрофона који се причврсти за псећу огулицу и апарата на ком се исписују реченице. Препознаје и „преводи“ радост пса, његову тугу, жеље, упозорење, незадовољство... Израда уређаја трајала је три године уз проучавање лавеза стотину паса, чак 14 раса. Након успешне продаје прве серије ових апарата по цени од сто долара, урађена је нова, уз могућност слања „псећег говора“ власницима на e-mail адресу.

Награда за допринос хигијени припала је Шпанцима Едуарду Сехури и Андреасу Дијасу за „Лавакан“ – машину која пере кућне љубимце и о којој је „Забавник“ писао. Справа изгледа као нешто већа машина за прање веша. Преко командних дугмића подешава се количина и врста шампона, дужина прања, испирања, а све то зависно од расе пса, величине, и, наравно, бујности крзна. У унутрашњости машине низ млазница прска и масира животињу са свих страна, а кроз отворе на дну отиче сапуница и прљавштина. Пошто су и пси и мачке осетљиви на топлотне ударе, „Лавакан“ поседује добру вентилацију и два топлотна сензора у унутрашњости машине који непрестано проверавају температуру воде и ваздуха. Ако дође до прегревања, машина се аутоматски искључује. Кроз велико стакло с предње стране машине власници животиња могу да виде шта се њиховом љубимцу дешава.

Награда из области економије додељена је директорима и управним одборима светских гиганата који су банкротирали током прошле године („Енрон“, „Гаспром“, „Информикс“, „Максвел“, „Врлдком“, „Зерокс“ и многи други) јер су својим пословањем „успешно“ прилагодили употребу имагинарних бројева у савременом пословању. По мишљењу комисије Иг Нобел награде, само употребом таквих бројева може да се објасни лоше пословање и пропадање великих и моћних компанија због чега је хиљаде људи остало без посла.

Награда за допринос медицини припала је Крису Макманусу са Лондонског универзитета и то за промишљиво истраживање названо „Несиметричност мошница код човека и античких скулптура“. Рад је објављен у 259. броју угледног научног часописа „Природа“ још у фебруару 1976. године.

Награде за 2002. су додељене, а Комисија полако проучава достигнућа која ће можда следеће године овенчати признањем названим по Игнацију Нобелу, произвођачу сода-воде. Од енглеске речи ignoble (који није племенит) његово име разликује се само у редоследу два последња слова, а свака сличност у овом случају... није случајна.

И на крају, колико да знате: не морате испред имена да имате читав низ титула, др, мр, проф,... да бисте се нашли на листи кандидата за ово признање. Довољно је да имате идеју достојну Иг Нобел награде, да поседуете рачунар и да сте претплаћени на Интернет. Ово су адресе на које можете да пријавите своје изуме:

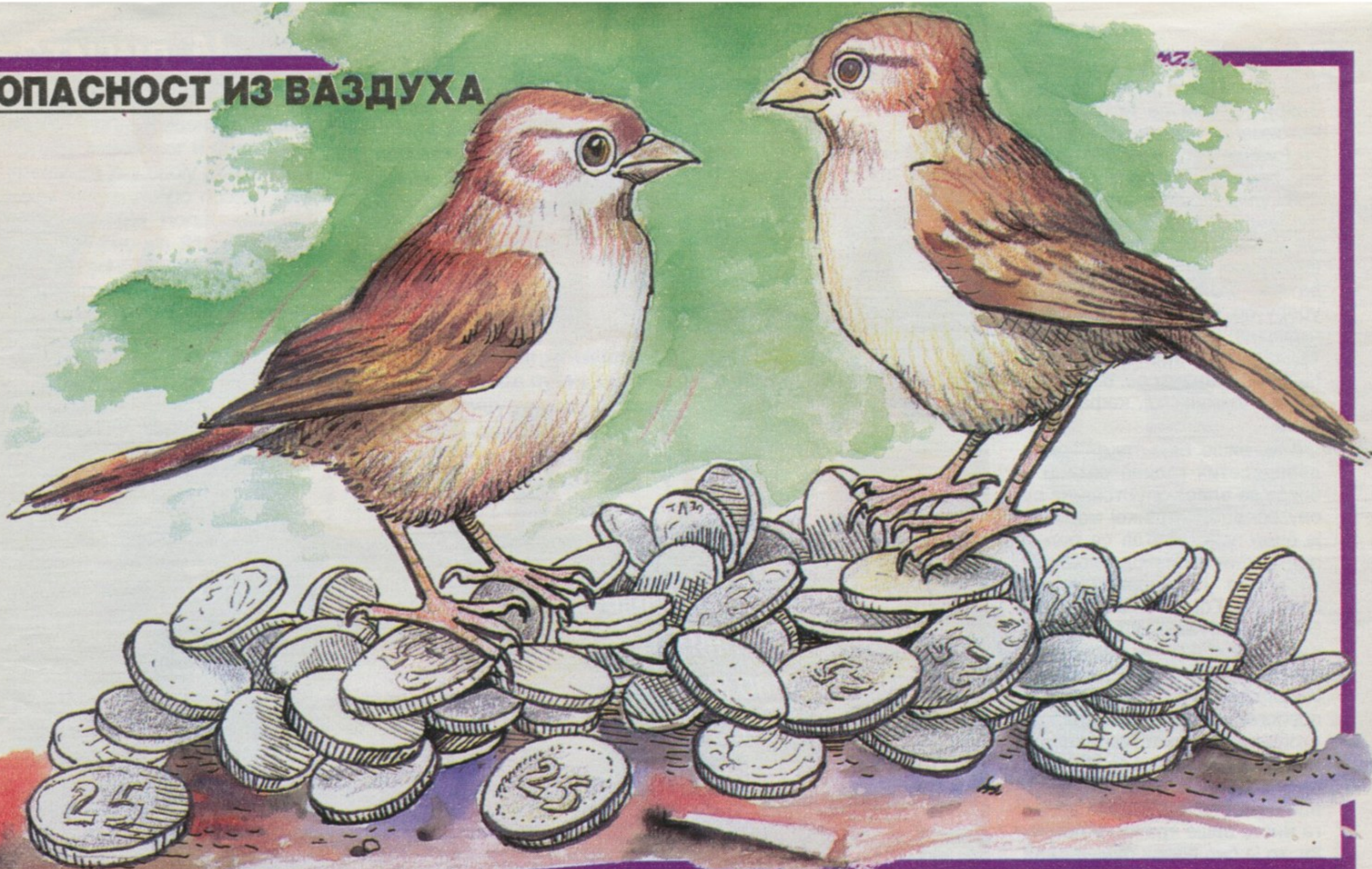
<http://www.improbable.com>

или <http://www.improb.com> ■

Н. В.

ПОДНИЖИ
ЗАБАВНИК

8.11.2002.

ЛЕТЕЉИ СРЕБРОЉУПЦИ

Били су то стварно необични лопови – по свему. Очигледно је да нису крили новац из користољубља, већ из чистог задовољства!

некада је у моди била једна кратка прича која је децу ве-ома љутила. Измислили су је одрасли, вероватно да би се отарасили деце која су захтевала да им старији измишљају бајке. Прича је гласила овако:

– Јеси ли чуо причу о црвеном врапцу?

– Нисам! Како иде?

– Црвен био па одлетио!

И то је било све што су одрасли, паметни људи, успели да смисле...

Новац нестаје из аутомата

За већину деце која су наседали на ову превару, врапци су убрзо постали нека врста знака да се свакој причи ближи крај. Али, недавни догађај у америчкој држави Вирџинији као да враћа поверење у пустоловни дух врабаца. Они су, наиме, најважнији учесници једне, сло-

бодно се може рећи, праве драме. Ево шта се догодило.

Извесни Бил Догерти власник је компаније Magic Wand Inc која је патентирала, а затим почела и да производи, машине за прање аутомобила. Назив тих посебних направа које перу, четкају и суше ауто јесте Magic Wand Car Wash. Видевши какав успех постижу на тржишту, власник гараже у граду Фредериксбургу у Вирџинији такође је купио једну такву машину. Реч је о компјутеризованом перачу кола: довољно је убацити новац у аутомат и паркирати ауто на одређено место. Све остало машина ради сама.

Али, уместо да буде задовољан, нови власник перионике у Фредериксбургу био је очајан. Свакодневно је губио већи део зарађеног новца. Бар неколико стотина долара недељно. Ни сам није знао како. У сваком случају, из аутомата у који су их муштерије

убацивале нестајале су стотине новчића од четврт долара. Напослетку је дошао до закључка да Билу врати машину дубоко убеђен да он или, пак, његови службеници имају резервне кључеве и да тако пљачкају оне којима продају свој производ... Пошто је био поштен човек, Бил Догерти одлучио је да сам истражи и увери се како лопови без иједног трага или отиска успевају да обију машину коју је сам измислио.

Чекајући лопова у заседи

Ноћима су Бил Догерти и његови службеници, преузевши улоге детектива, у заседи седели испред перионике. И ништа! А новац је и даље нестајао. Био је то заиста необичан случај. Као створен за Шерлока Холмса. Видевши да не успевају да ухвате лопова, одлучили су да поставе скривену камеру.

И тада је све постало јасно. На успореном снимку видели су ко је заправо лопов. Истина је била далеко од њихових претпоставки и очекивања: лопови су били – врапци! Што је посебно занимљиво, крали су у групи. Један би се увлачио у аутомат за новац, други би га чекао код излазног отвора и, већ уморан, додавао новчић саучеснику. Пратећи даље лопове у лету, детективи су нашли и скровиште у ком су врапци сакривали плен. Било је то испод крова једне оближње зграде. Ту су нађене на стотине долара у металу.

Ово би могао бити доказ да крадљивци новца не морају нужно бити људског рода. Такође, да корист није увек главни разлог крађа. Уосталом, један познати писац рекао је да људи не би требало претерано да се секирају због новца будући да је новац заправо – нестваран! ■ М. О.

седам

Област Киву, у Демократској Републици Конго (бивши Заир), налази се источно од истоименог језера на граници са Руандом и важила је за рај на земљи. Прелепи зелени брежуљци прекривали су плодну вулканску ораницу која је сељацима омогућавала да све што на њој засаде буја невероватном брзином. Могли су да беру по три жетве или рода годишње: кукуруза, сунцокрета, шећерне трске, паприке, парадајза, ананаса... Богато су рађали лимун, чај, кафа и банане.

Али, више није тако. Током деведесетих година ратови и борба за власт опустошили су ову област у толикој мери да је било немогуће да се пољопривредни производи превезу до пијаца у градовима – пре свега до Гоме на северној и Букаве на јужној обали језера Киву. Ипак, и у том расулу израстао је један нови Елдорадо. Испоставило се да је област пребогата колтаном, плавичастоцрним прашкастим минералом који је некада био само отпад при вађењу калаја, а електронска индустрија данас га много више тражи. У почетку, то је био прави бум, а сада је овај крај само велика каљуга – док се други део света гуши у мобилним телефонима, све мањим и мањим и све лакшим и лакшим.

Гушћи од челика

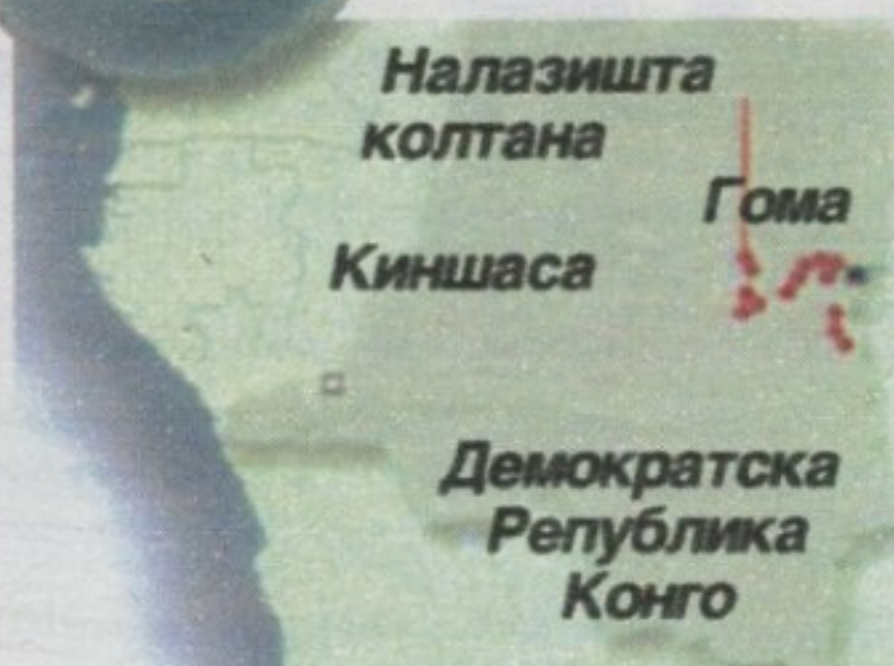
Колтан, чије је име настало као скраћеница од колумбијум-тантал, природна је смеша два састојка: ниобијум пентоксида (колумбијум је друго име за ниобијум) и тантал пентоксида. Због својих изузетних физичко-хемијских особина, управо је тантал онај елемент колтана због кога се он толико тражи. То је метал сребрнastoбеле боје, који се врло добро кује, гушћи је од челика и врло „ватросталан“ – топи се тек на 2966°C (гвожђе на 1535°C). Изузетно је отпоран на киселине и корозију, а захваљујући томе дугује и своје име. Шведски хемичар Екберг који га је открио 1802. године прошао је Танталове муке безуспешно покушавајући да га раствори у већини познатих киселина. Због ових особина тантал је тражен у хемијској, нуклеарној и васионској индустрији. Он је, у ствари, готово инертан, па може да се искористи и као „имплант“ у стоматологији и у хирургији за надградњу оштећених или спајање поломљених костију. Тек однедавно метал оваквих, изванредних особина, постао је неопходан и у електронској индустрији.

Колтан се прилично једноставно вади из земље, а знатно је скупљи од пољопривредних производа. Зато су средином деведесетих година сељаци из

Хај-тек злато

И дигитална

Бум мобилне телефоније и других дигиталних уређаја изазвао је праву грозницу за колтаном. Али, живот копача овог драгоценог минерала у потпуности одудара од сјаја уређаја којима је омогућио да буду све мањи и лакши

области Киву почели да запостављају пољопривреду од које су до тада живели и да прекопавају своје њиве у потрази за овим минералом. И, за неколико година, крај који је био познат по обрађеним пољима претворио се у многобројне површинске откопе. Зелену боју биљних култура заменила је црна боја густог блата, а пољопривредне алатке – лопате и сита за просејавања минерала.

Криминал, рат – сиромаштво

Сељаци ваде руду колтана на начин као што су пре обрађивали своје њиве: породично. То је мукотрпан, понекад и опасан посао јер су се догађале и несреће. Све време у области влада и криминал. Злочинци који су пребегли из суседне Руанде, после свега што су тамо

починили 1994. године, имају своје наоружане банде и у Конгу. Оне нападају и пљачкају копаче колтана који се зато не усуђују да се ноћу враћају у своја села, већ спавају кријући се по жбуњу. Иако не зарађују више од неколико долара за килограм ископане руде, то је ипак велики новац за опустошену област, па и за сам Конго, упркос томе што је ова земља веома богата природним, нарочито рудним богатствима (бакар, дијаманти, злато). У току 2000. године цена колтана порасла је десет пута због праве помаме у свету за мобилним телефонима и осталим хај-тек производима. Пронела се и вест да је руде све мање и да следи њена несташица.

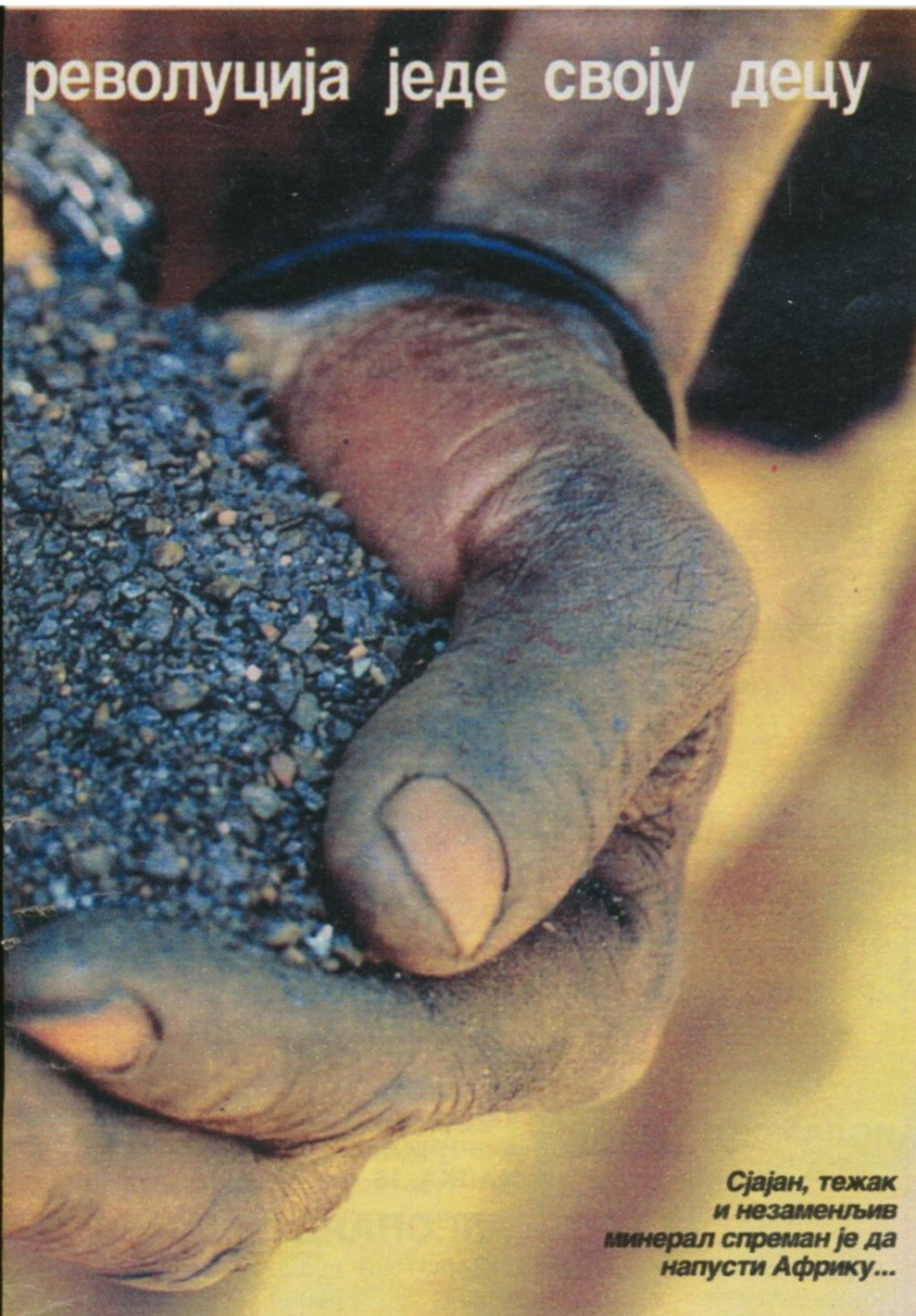
Почетком те године колтан је продаван за 80 долара по килограму да би у децембру цена достигла чак 800 долара. Побуњеничка власт града Гоме (не признаје владу у Киншаси) која је силом приграбила право на извоз колтана, задовољно је трљала руке.

Цео посао око откупа и извоза колтана водила је једна жена која се према копачима понашала као прави робовластник. Додављаче који нису могли да испоруче пет тона руде

месечно није плаћала новцем, већ је за десет килограма колтана давала килограм соли! Али, ни помама за мобилним телефонима у свету, па ни висока цена колтана на тржишту нису трајали дуго. Пад продаје и производње мобилних телефона и осталих хај-тек уређаја био је тако нагао да је изазвао пропаст америчког Насдака – јед-

револуција једе своју децу

Сјајан, тежак и незаменљив минерал спреман је да напусти Африку...

ног од највећих светских тржишта за трговину деоницама малих предузећа која су се у највећој мери бавила „новим технологијама“ (сврха му је била да привуче свеж капитал за њихов даљи развој).

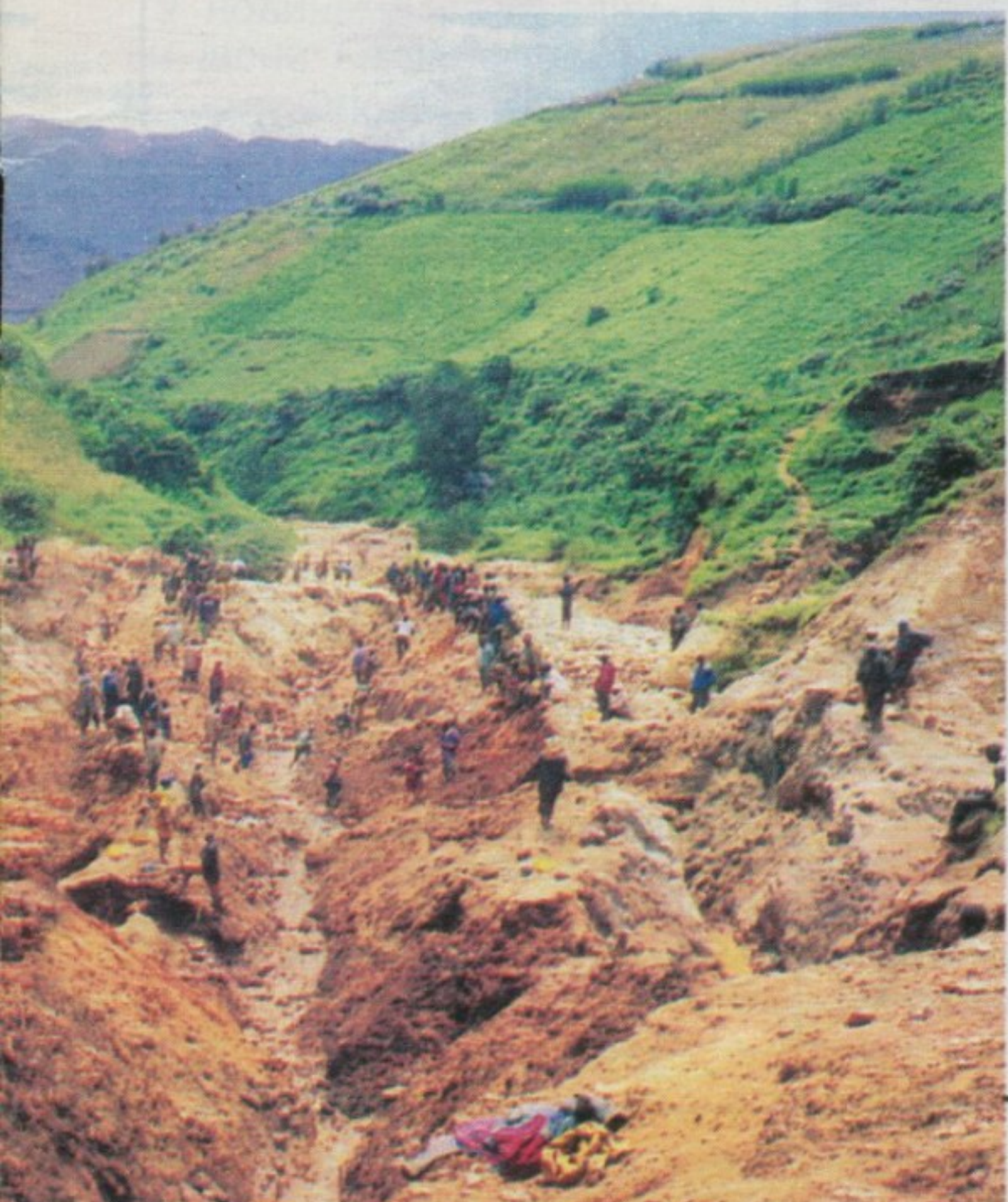
Уследила су масовна отпуштања и у Европи и у САД. Напоре с тим огласила се и незадовољна конкуренција. Да

би скренула пажњу светске јавности на лоше стање у области Киву, заиграла је на врло упечатљив детаљ – злу судбину горила!

Опустошена природна богатства

Ратови и вађење колтана погубно су утицали на природну околину. Десетине хиљада копача, војника и бандита немилосрдно су уништавали шуме и земљиште и незаконито ловили заштићене животињске врсте. За пет година број горила се смањио на пола, а 3600 сло-

Три стотине копача раде на овом откопу, стотинак километара западно од Гоме. За неколико година и зелени брежуљци у позадини можда ће бити жртвовани због могуће зараде од колтана

нова потпуно је истребљено. У марту 2001. године Светска организација за заштиту дивљих животиња (WWF), али и још неке, упутиле су упозорење светској јавности захтевајући да се одмах престане с куповином конгоанског колтана.

И један извештај у ОУН потврдио је незаконито уништавање природе у овој земљи.

Индустријалци и трговци тек тада су се забринули.

„Нокиа“ и „Моторола“ затражиле су од својих добављача да се више не снабдевају у Конгу, већ да се окрену према Аустралији, Бразилу или Канади који такође имају колтана, само је доста скупљи и са мањим садржајем тантала у себи.

То је оборило цену конгоанског колтана на 330 долара по килограму.

65 одсто светских резерви

Суочени са могућношћу да ће њихова руда можда престати да се продаје, побуњеници из Гоме одрекли су се монопола на колтан, порасла је понуда, а цена је пала на свега 66 долара по килограму...

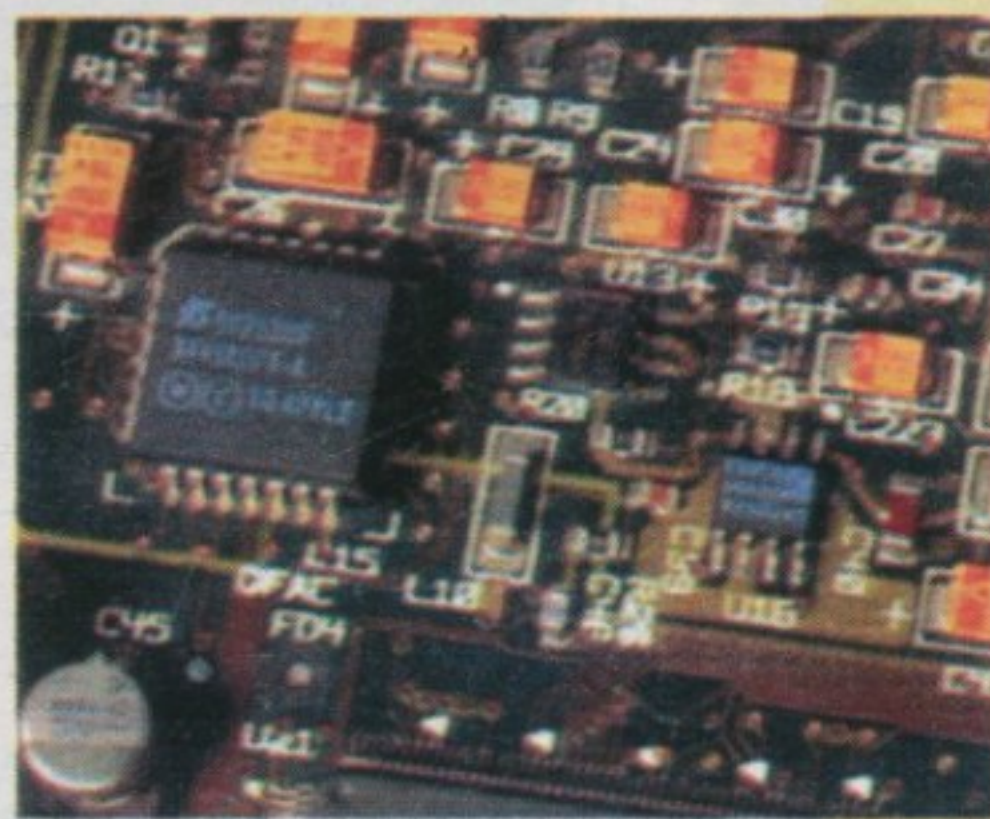
И сада је отприлике толика, када само десетак одсто колтана на светском тржишту потиче из Конга.

Али, у овој земљи је 65 одсто светских резерви руде и хај-тек индустрија сигурно није престала да мисли на њу.

Чак и сада у области око рудника кружи много новца, али копачи колтана готово да га и не виде.

Они су се после свега нашли у тако рећи безизлазном положају.

Напустили су пољопривреду зарад брзог богаћења и уни-

Кондензатори од тантала имају широку употребу. Овде су (жуто обојени делови) у склопу магнетоскопа једног преносивог телефона

штили своја плодна поља. Сада више немају зараде од колтана, а сасвим је изгледна опасност да у области која је важила за рај – остану гладни!

Г. Војиновић

ТАНТАЛ – КЉУЧ ЗА МИНИЈАТУРИЗАЦИЈУ

Електронска индустрија троши више од 60 одсто произведеног тантала. Необуздана трка светских произвођача за све мањим хај-тек уређајима знатно је увећала потражњу за металом који омогућава да се направе веома мали кондензатори који ће имати исте или боље особине од великих. Кондензатори су одувек били присутни у електронским колима јер, између осталог, могу да складиште једносмерну електричну струју. Њихова грађа прилично је једноставна – састоје се од две електроде које су раздвојене изолатором (дијелектриком). Од његових својстава зависи количина електрицитета коју кондензатор може да прими (његов капацитет) и да задржи до тренутка када треба да је ослободи. Што је већа додирна површина изолатора са електродама и његова такозвана дијелектричка константа (зависи од особина материјала), већи је и капацитет кондензатора.

Од свих материјала за израду дијелектрика најбоље особине показао је тантал, и то на оба поља. На ваздуху се његова површина прекрива оксидом који има веома високу дијелектричку константу. Поред тога, његова површина толико је шупљикава да је њен додир са електродама изузетно велики, стотинама пута већи од материјала који нису шупљикави. Због свега тога кондензатори од тантала имају и до 1000 пута већи капацитет од осталих (уколико су им величине исте), па су могли вишеструко да се смање.

У хај-тек уређајима (рачунарима, мобилним телефонима, конзолама за игре) кондензатори у спрези са транзисторима служе као својеврсна меморија дигиталних података (DRAM-меморије). Транзистори су прекидачи струјног тока који омогућавају да се кондензатори напуне електрицитетом (бинарно стање 1) или да буду празни (бинарно стање 0).

Јасно је онда зашто су, поред већ сићушних транзистора, неопходни и кондензатори од тантала како би савремени електронски уређаји били све мањи и лакши

СИСАРИ

Животиње су, због своје блиске везе с људима, одувек имале изузетну улогу у машти и митологији. Неке, нарочито оне крволочне, људи су обожавали и приписивали им натприродне моћи. Многа сазвежђа добила су имена животиња

ТИГАР Означава моћ и крволочност и симбол је ратника. На Далеком истоку је он, не лав, краљ животињског царства. Грчка легенда, коју преноси Плутарх, објашњава зашто је месопотамска река која се звала Солакс, добила име Тигар. Да би завео нимфу Алфесибеју у коју се заљубио, бог Дионис претво-

КИНЕСКИ
ТИГАР, 13. век

рио се у тигра. Када је нимфа дошла до велике реке коју није могла да пређе, препустила се тигру да је пренесе. Река је названа у спомен нимфе и бога који су се сјединили на њеној обали ■

ШАКАЛ

Због тога што урла на смрт, што лута око гробља и храни се лешевима, он је, као и вук, животиња лошег предзнака. У неким цивилизацијама он је симбол грамзивости, срибе, осећања и осећаја који измичу духовности. Шакал је и симбол египатског бога Анубиса који се и приказује с главом шакала и душе умрлих води на други свет ■

ГЛАВА
ШАКАЛА,
ЕГИПАТ

ЈЕЛЕН

Због разгранатих рогова који се повремено обнављају, упоређују га са стаблом живота. Означава плодност, ритмове раста и поновно рођење. Те вредности налазимо у украсима хришћанских крстионица, у исламским предањима Маја, Пуебла и других народа. Јелен је архаична слика циклусног обнављања ■

АУСТРАЛИЈСКА СЛИКА
ОД КОРЕ ДРВЕТА

КЕНГУР

Кодаустралијских староседелаца: Аборицина он је дух предака који их штити, води и има најважнију улогу у њиховим митовима ■

ДАБАР

Према миту америчких Индијанаца, дабар је с дна океана донео блато да би створио земљу. Многа индијанска племена верују да потичу од ове животиње. У Европи је дабар знак снаге и вредноће ■

ИСЛАМСКИ ТАЊИР ГАЗЕЛА

Брзонога газела симбол је лепоте и душе, нарочито у арапској књижевности. У хришћанству се газела приказује како бежи од пантера или лава и представља душу која бежи од овоземаљских страсти ■

КАНАДСКИ УКРАС
ЗА ГЛАВУ

ЗЛАТНА
ЗАПАДНО-
АФРИЧКА
МАСКА, 16. век

ЛЕОПАРД

Египатски свештеници обављали су погребни обред заогрнути леопардовом кожом која је означавала дух бога зла Сета, непријатеља људи и богова. Тако су показивали да је Сет, жртвован, да је противник савладан, да је његова магична моћ прешла на њих. Леопард је, као симбол поноса, вековни знак Енглеске. У Африци је поштована животиња и значи светлост јутарњег Сунца ■

КИНЕСКИ СЛЕПИ МИШЕВИ
СРЕЋЕ

СЛЕПИ МИШ

На Западу се сматра прљавом и гадном зверком и повезује с помрчином и смрћу. Он је један од облика ђавола, а вампири, рецимо Дракула, могу да се претворе у следе мишеве. У Кини је слепа миш срећан знак ■

(2)

МАЈМУН

ТРИ ЈАПАНСКА МАЈМУНА

Света је животиња за нека племена из западне Африке и њихов прапредак. Мајмун је, углавном, оличење несташлука и радозналости, али је хиндуистички краљевски мајмун Хануман веома поштован. У Јапану су чест мотив три Мистична мајмуна који не виде зло, не чују зло, не говоре о злу. У хришћанству мајмун је често слика човека изопаченог пороцима, нарочито похотом и пакошћу ■

ЗДЕЛА АМЕРИЧКИХ ИНДИЈАНАЦА

МЕДВЕД

У северним земљама краљ је животиња, а означава ускрснуће јер спава зимским сном и буди се у пролеће. Медвед представља и моћ, за Келте рат, а национални је знак Русије ■

КАМИЛА
ОД
ГЛИНЕ,
Алжир

КАМИЛА

На Средњем истоку, где ужива велики углед и поштовање, зову је „пустињском лађом“. Симбол је трезвености, умерености и тешке нарави. Азија је, због дугачких каравана који су овим континентом одувек пролазили, често приказивана у облику камиле ■

Симбол је моћи и највише власти, Сунца и злата, светлости и речи. Као такав лав оличава правду: отуда лавови Соломоновог престола, престола француских краљева и средњовековних бискупа. У иконографи средњег века глава и предњи део лава одговарају божанској природи Христовој, задњи део природи човека. У психоанализи лав може да буде симбол изопачених нагона: тежње за деспотском влашћу и суровим наметањем своје воље. Лав је пети знак зодијака и заузима средину лета, па обележава пун процват природе под врелим зрацима Сунца које је његов господар. Тај знак, као срце зодијака, изражава радост живљења, вољу, понос и племенитост ■

ЛАВ, КРАЉ ЖИВОТИЊА

ЛАВЉА ПОРОДИЦА,
арапски манускрипт, 13.
век

ЛАВ ЧУВАР

Фигура лава, глава или цело тело, често могу да се нађу на старим зградама, као украс и чуваркућа. На овој слици глава је одвод за кишницу ■

ЛАВ КАО
ОДВОД

Кроз уста се излива кишница

ЛАВ У ХЕРАЛДИЦИ

Најзначајнији је животињски лик у хералдичкој уметности, сигурно зато што је племство желело да се дичи храброшћу и снагом бар на својим грбовима. Лав се у хералдици приказује или како стоји на задњим ногама или у седећем положају ■

АМБЛЕМ
ПОРОДИЦЕ
ВИНСТОНА
ЧЕРЧИЛА

Лав у
седећем
положају са
уздигнутом
шапом

СВЕТИ ЈЕРОНИМ И ЛАВ

Постоји прича да је свети Јероним извадио трн из лавље шапе, а лав се, заузврат, одрекао своје крволочне природе и остао да живи с њим. Ова прича оличава човекову снагу да са влада сопствену животињску природу ■

Свети
Јероним вади
трн из шапе лава

СВЕТИ ЈЕРОНИМ
И ЛАВ, Николо
Колантонио, 1450.

КИНЕСКИ
ЕМАЈЛИРАНИ
СЛОН, 18. век

Украси
урађени у
емајлу
ознаке су
царског
слона

Бојана Дожиф

СЛОН

Због његове масе и снаге сматра се оличењем моћи. Он, такође, отелотворује стрпљење, мудрост и чедност вероватно зато што се, према Аристотелу, мужјак ни са ким не пари за време двогодишње трудноће своје женке. Хиндуистички бог Ганеша, с главом слона и огромног стомака, представља благостање и доброћудност. Бели слон краљевска је животиња и повезан је с Будом ■

НИЛСКИ КОЊ Пошто им је пустошио жетве, Египћани су веровали да је водени коњ симбол свих негативних сила овога света, а његова женка оличење плодности коју су поштовали као мајку што помаже при рађању богова, краљева и обичних смртника. У Старом завету нилски коњ, под именом Бехемот, означава животињску силу коју је Бог савладао, али човек не може да је укроти ■

Водена биљка
означава живот
у води

МОДЕЛ
ЕГИПАТСКОГ
НИЛСКОГ
КОЊА

дванаест

ДОБРО ДОШАО, ПЛУТОНЕ!

Пас Плутон, теријер, и даље посећује пабове у Бирмингему које је раније свакодневно обилазио са својим недавно преминулим власником Арнолдом Милардом.

Пензионисаног морнара Миларда и његовог пса Плутона сви су у овом енглеском граду знали као ранораниоце јер су током јутарње шетње свраћали у пабове раније од било кога другог. У чак четири паба осећали су се као код куће – док је његов господар уживао у пиву, Плутон је добијао чинију чипса.

Како је пас одмалена с власником свакодневно прелазио исти пут, то му је прешло у навику, па га супруга покојног господина Миларда и даље пушта у уобичајену шетњу. Плутон је у пабовима радо виђен гост, а чинија чипса обавезно га чека. Јер, у сва четири паба већ га сматрају маскотом ■

МУКЕ С ЕВРИМА

Откако су се појавили ковани новчићи евра, почеле су да круже приче да они изазивају алергију код не малог броја особа које баратају њима. Расправе о томе још не престају, а недавно су подстакнуте и једним случајем у немачком граду Нојкирхену. Они који тврде да проценат легура никла и хрома у кованим новчићима евра доводе до алергијских реакција сад су још гласнији.

Шта се догодило у Нојкирхену? Ленка Кадаскова, касирка у једној самоуслугу, морала је да да отказ јер је због кованих новчића евра све чешће имала озбиљне здравствене тегобе. После додира с овим новцем добијала је болне пликове по рукама и лицу, некад тако велике да није могла да гледа. Лекари су је подвргли испитивањима и утврдили да је заиста осетљива на ове металне новчиће и саветовали јој да напусти посао ■

ПАПАГАЈ СТОГОДИШЊАК

Енглеz Питер Орам власник је најстаријег папагаја у Великој Британији. Птица, тврди њен власник, има најмање 103 године. Трећи власник овог папагаја био је Винстон Черчил који га је

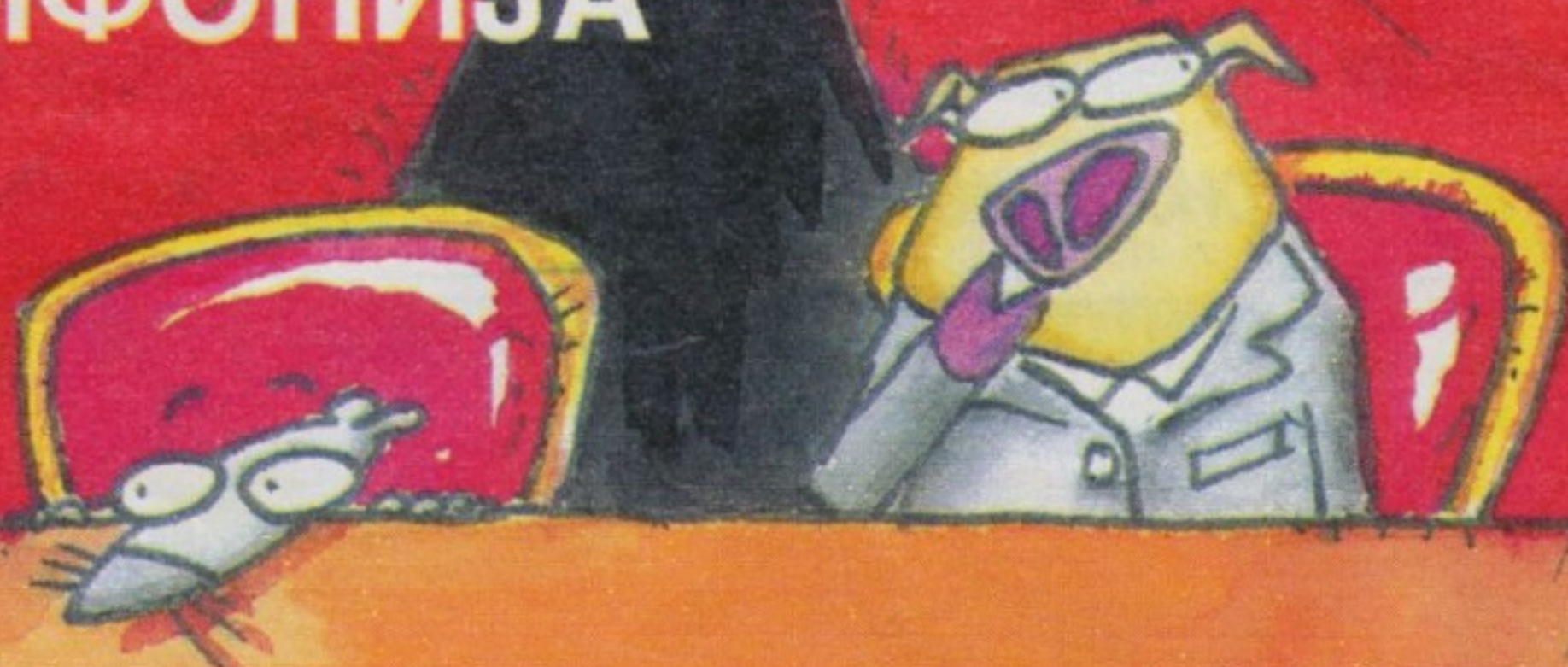
учио да изговара сочне псовке. Папагај је плаво-златни макао, а Винстон Черчил донео га је у Енглеску 1937. године.

Птица сада живи у баштенском центру у Сарију и

о њој се брине чувар Леонард Смол који каже да она једва да ишта више и говори, и веома је мрзовољна. Орнитолози су испитивањима дошли до података да је Чарли, како се папагај зове,

рођен најкасније 1899. године. Тако је с „трона“ скинуо до тада најстаријег папагаја у Британији по имену Коко који је преминуо у лондонском зоолошком врту 1982, у осамдесетој години ■

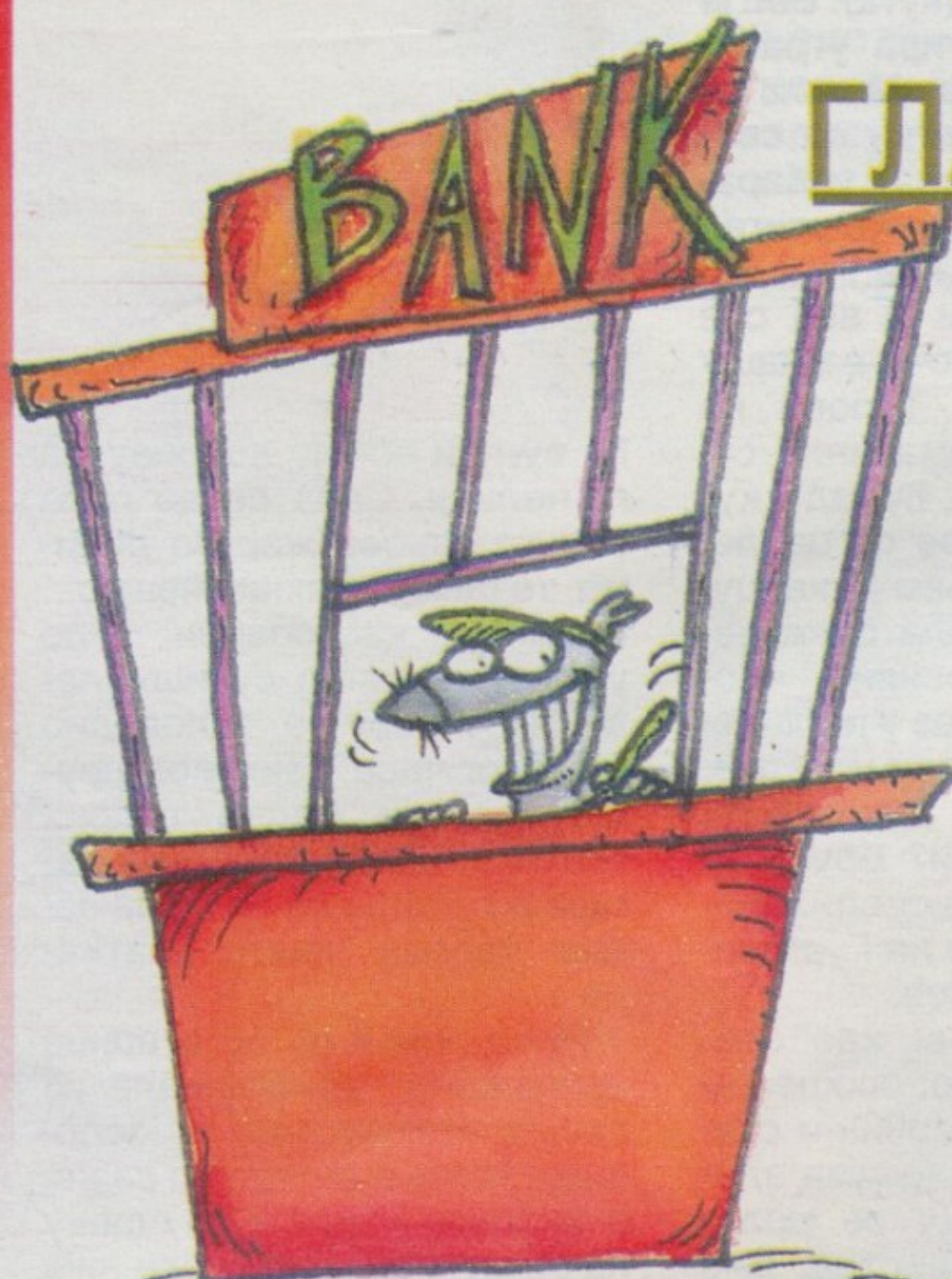
МОБИЛНА СИМФОНИЈА

Go

Британски композитор Сајмон Тарнер недавно је завршио симфонију у којој се чује само звоњава тридесет мобилних телефона. Дело носи и одговарајући назив – „Мобилна симфонија“, а први пут је изведена у једном малом лондонском позоришту на фестивалу какофоније.

– Звоњава мобилних телефона чује се свуда око нас, па сматрам да једна оваква симфонија има своје оправдање. Наредну ћу компоновати од звука шездесет мобилних телефона. Али то ће бити звоњава апарата шездесет познатих људи у Великој Британији – изјавио је Сајмон Тарнер за лондонски „Тајмс“ ■

Илустровао Драгутин Вукелић

ГЛАСАЈ ИЛИ ПЛАТИ!

лазак на, рецимо, државне изборе износе 20, а на федералне 40 аустралијских долара. Испада да су локални избори најважнији. Обавезе гласања ослобођени су само грађани старији од 70 година ■

Бесни налети северца, одозго са Старе планине, раздвојили су одронима забране густе црногорице на кришке дубодолина. Кроз урлик ветра допирало је отегнуто завијање изгладнелих вукова. У чопорима, ки-дишући на торове, бачије и јагњилишта, силазили су у долину прикрадајући се.

Жално су пиштале вратнице и прозори изби облепљени свињским мехурима уместо стакала, а бунарска витла тихо јецала, као нахоче

поглед упилио у паука што се с греде лагано спушта својим лепљивим лествама. Широка му плећа искочила те, онако кошчат, сличи стогодишњој корњачи, успузалој на столицу, пресамитивши преко стола своје кошчато бreme.

Трећа је ноћ како ока није склопио! Све се мисли и премишља! Не брине га олуја. Зачас дође, још брже оде, остављајући трагове свог побеснелог пира. Друго њега мори. Комшије јављају да се на ободу округа Црноречког

ла је велика бежанија. Народ је одлазио у збегове и скривао се по пећинама и шпиљама Сврљишке клисуре. Још памти оне зелене вирове и следе мишеве за које су говорили да непослушној деци сишу крв.... Владала је чума (куга). Свет је почео да поболева. Старог ужара нашли су модрог као чивит. Да њега, своје једино унуче, заштити од урока, баба му је о поноћи, на четири дудове гране, изаткала чумину кошуљу. Побола је кочиће у земљу, метанисала преплићу-

буљук најчувенијих везиља. На мосту су застале, а украј раскршћа се прекрстиле. Оправши руке у реци, доми-леле су у ониску, приземну одају.

Крвљу младог јагњета (ћурличе) пошкропиле су кучину, а потом се, свака према задужењу, латиле посла и својски прионуле. Отвори су застрти дебелим платном и утуткани вуном. Свеће и чираци по угловима су кр-стасто размештени. Ни шум није допирао и, гле, танушна, као змијин свлак, почела се

ЧУМНИНА

Зашто се
Књажевац
тако зове

Трећа је ноћ како кмет гургусовачки ока није склопио. Све се мисли и премишља. Комшије јављају да се на ободу округа Црноречког појављује куга, а светли кнез, са свитом, тек што није стигао у његову варош

КОШУЉА

остављено у шипражју. Љубичасти таласи Црног Тимока прелили су уставе, потопили чамце и обалили скеле. Подлокано коље плутало је површином унаокруг. Чекајући да невреме мине, у Гургусовачкој чаршији све се позатварало. По околним засе-оцима и селиштима, дуж обале, окупљале су се скупине одважнијих мештана износећи секире, лопате, рала и грабуље, а девојке беле плахте управљале ка гребену Тулужнице, молећи светог Илију да непогуду обузда и пламене кочије превезе у неки други крај...

Град, величине ораха, реско је добовао по кровинарама засувши путеве гомилицама снежне срце. Мук, нигде живе душе! Само у Начелству, кружном здању с тремом, докxатом и квргом вињагом, до чандрија извијеном – жмирка чкиљава лојаница. Њен пламен осветљава кмета гургусовачког утонулог у мисли. Лице зарио у шаке, врат увукао, а

појавила морија (куга). Већ је два млада пастира уграбила! А светли књаз Милош са свитом, на повратку са својих мушија (поседа) у Каравлашкој, тек што није стигао у његову варош где ће и за-ноћити! У Текији је већ све спремно, чим крочи на нашу страну Дунава. Топови на Ади Кале подмазани су, веле, и углачани, ђулад у купе сложена – све се цакле! Само њему, сињем кукавцу, пошаст је свезала руке великим, неразмрсивим чвором! Шта ако књаз у паланци оболи, те у постељу падне, и, далеко било, душу своју блажену испусти? Брука за њега и род му васцели, про-клетство бачено на Гургусовац на вјеки вјеков!

Наједном скочи као опарен. Лупи се по орошеном челу, размрси перчин и стаде се сећати. Ројевима злаћаних буба нижу се драги призори из детињства. Био је дете. Зулумћари су по Крајини убирали оцаи оглан (данак у крви). Наста-

ћи вуну и покоју коприву да га челичи. Сећа се да га је задуго сврбео жар по леђима, те се као махнит чешао... Скочио је као опарен, миле успомене зачас су ишчилеле. Позивару је заповедио да истог часа, тајећи од других, сакупи седам старих ткаља, набави повесма, на-гаре и кудељу не би ли за седам часова нешто изатка-ле...

Пред поноћ су се старице неопажено искобелјале из својих потлеушица и, осло-њене једна о другу као вејке, с тојагама упутиле ка здању на брегу. Ниједно их око није опазило, ухо ослушнуло, ни-ти пас залајао. У муклој ноћи као тенци (авети) бауљао је

помаљати ивица! Грашке зноја, чини се, поточима су липтале низ погурена леђа, топећи одећу и расплетене седе власи попадале на ре-мена. Чудновате сенке нара-стају у сподобе, таваницом ходају утваре... Безуба уста, све изнова, грозничаво броје нити... Само да не погреше, клону, заспе... закасне. Са славске иконе посматра их свети Никола.

Још само која нит, мали преплетај, копча свезана у прељицу... Избраздане руке натеклих жила, дрхтаво премичу оштру кострет конопље, као најтању свилу. Ша-љући последњи поздрав тмини, Месец нестаје иза гребена Мицора... Одзвања штап кмета што хита љут. Преплашене старице, збије-но јато у углу, трепере као лишће јасике на ветру. Дрх-ти и последњи пламичак свеће...

Петом се огласио на гумну крештаво најављујући дола-

зак новог дана. Порубљена, гребенцем пажљиво ишчеткана, на зиду је висила кошуља – жбун расцвао пупољцима... Посвуда устајао воњ преосталих грсница (куделје) у кориту. Врата се с треском отворише. Не дижући поглед, прво су запазиле кметове нове назувке и штап углачаног рукохвата маљице. Кмет се окреће као чигра, звера погледом. Угледавши је, клекнуо је, скинуо шубару и захвалио се светитељу. Машио се за појас уделивши им по фишек жутог шећера, тада реткост. Сиротињски, смерно одбијајући, захвално примише дар. Нечујно, како су пристигле, тако и исклизуше у студено јутро. Код куће су их чекали радознали укућани. И они су ноћ пробдели крај огњишта. Од груде послатице свакоме одломише по комадић.

У примајућој дворани Начелства, украшеној тробојком, венцима, зидњацима и

ћилимима застрвеној, наочита младеж развила је омиљена кола „Кокоњеште“ и „Стара Влајна“. У суседној просторији књаза, ко од мајке рођеног, оденуше стари калуђери из манастира Суводол код Новог Хана (сада Минићева). Да се не умањи чуварина, дрвеним кукама дохватише копче и лагано навукосе преко главе. Просу се тешка оде-

жда, платнени панцир. У тајмах гајде надјачаше писак зурле и наста поамно весеље. Књаз је сачуван и саклоњен. Сви побацаше шубаре и фесове, гологлави се изљубише. Алва се, још врела, секла под шатором и делила сиromасима. Тимочко вино, као зифт црно, преливало се из буради ширећи опојни мирис тамњанике.

Књаз, ганут пажњом, тражио је да му доведу ткаље. Извели су их, шћуфурене, из гомиле. За ту прилику, после толико година, оденуле су своју невестинску спрему и целивале га у руку. Сваку је понаособ даривао јабуком у којој су блистала по два утиснута дуката... Заглушујућим праском прангије су објавиле да је народ тимочки и заглавски вољан да се варош Гургусовац, названа по дивљим голубовима гургусанима, или по извору Ђурђева вода (турски – Ђургу су) од данас, из почасте светоме књазу Милошу, прозове Књажевац. Записа се и би тако■

Мирослав Бата Благојевић
Цинцаро

Хаљетак, трапезно кројен, облика је далматике, одоре првих хришћана које је прогонио Нерон. Оковратник, јачица огрљак – круна израде, везена је покрстицом црвеном (заштитном) вуницом. Истоветна је и узана бордура

дуж рукава и доњег поруба. Уплитано је гавраново перо, прошиване старе парице (аспре), коврце дојенчади рођених са кошуљицом – не би ли се појачала заштитна моћ. Била је дуга до чланака, налик платненој навлаци обмотане мумије...

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

Чак Андерсон дисао је дубоко док је улазио у узбуркану воду јавне плаже у Алабами. Дан је био магловит, али леп и већ у пола седам ујутро топао.

Неколико пута недељно четрдесет-четворогодишњи Чак Андерсон, заменик директора и тренер у оближњој гимназији у Робертсдејлу, вежбао је с пријатељима за такмичење у тријатлону. Пливали су, трчали и возили бицикле, понекад сва три у току једног дана.

Данашњи план био је да пливају око километар и по, затим да возе бицикле шездесет километара. Чак Андерсон био је крупан, снажан човек висок 1,85 метара, тежак 102 килограма. Он је у својој категорији побеђивао на тридесетак тријатлона и желео је још.

И после седам година тренинга и небројено километара препливаних у Мексичком заливу, Андерсон је улазио у воду са извесним страхопоштовањем. Не због температуре, свежје и пријатне за месец јун. Не због ража мада је једном нагазио на једну и завршио у болници. Стрепео је од ајкула.

Ајкуле су у Мексичком заливу уобичајена појава и Андерсон и његови пријатељи често су један другог изненада, под водом, хватали за ноге да би видели ко ће помислити да је ајкула и уплашити се. Али, у водама код Алабаме ајкуле још никада никог нису нападе из чиста мира.

Нећеш ме победити!

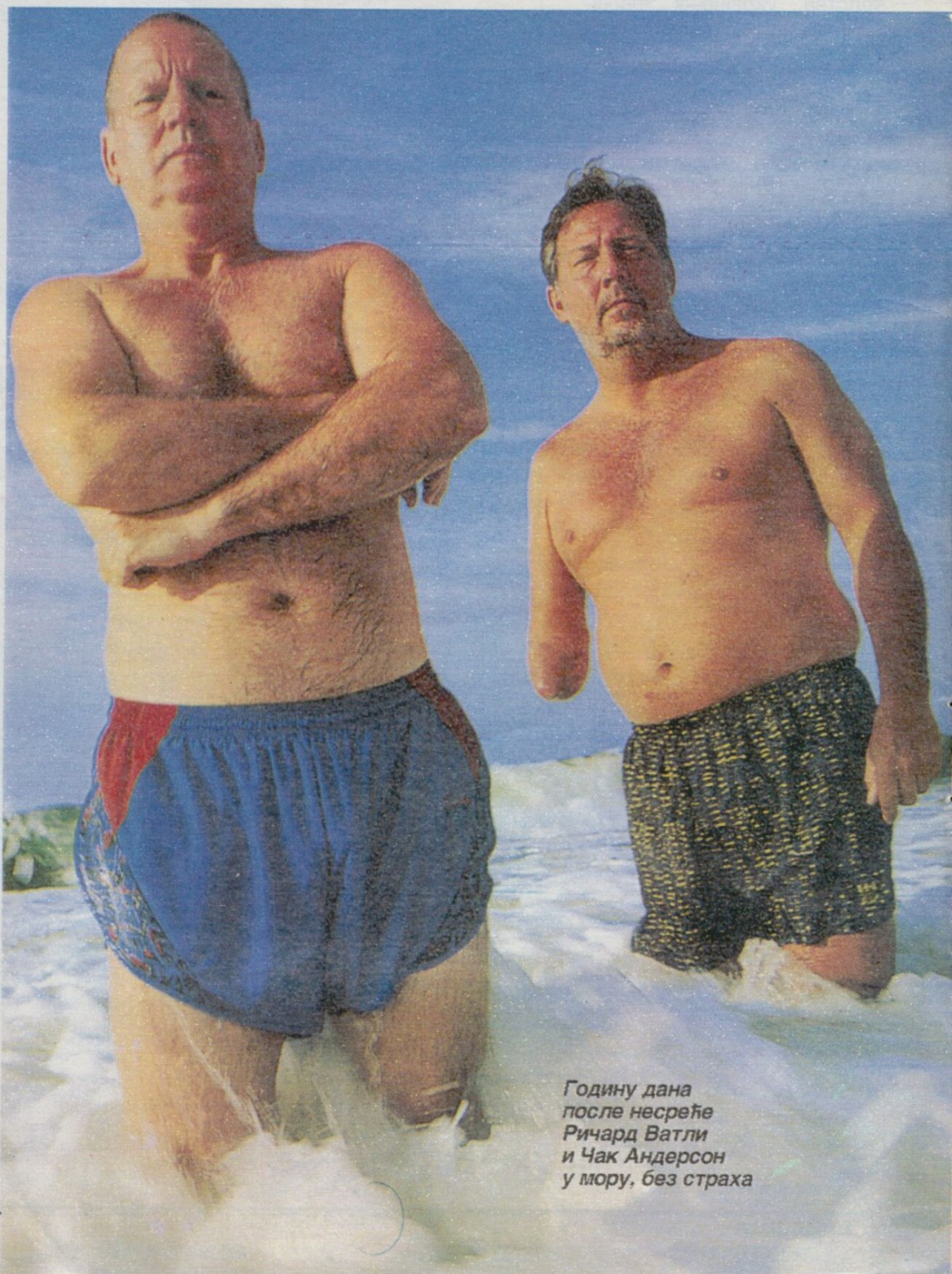
Тог јунског јутра 2000. године Чак Андерсон нашао се на плажи са двојицом од својих партнера за тренинг: шездесеттворогодишњом Карен Форфар и педесетпетогодишњим Ричардом Ватлијем и заједно су ушли у воду. Ватли је, као и обично, запливао према бовама постављеним мало даље, предалеко од обале према Андерсоновом мишљењу. Али, Ватли је увек све радио на свој начин.

Необично пријатељство постојало је између Андерсона и Ватлија. На једном такмичењу 1992. године непознати човек, трчећи упоредо са Андерсоном, добио му је: „Дебељко, нећеш ме победити!“ После трке тај човек, Ричард Ватли, пришао је Чаку Андерсону, пружио му руку и представио се.

Шеснаест

АЈКУЛА

Трећина трупа немани дуже од два метра лежала је на спруду, изнад воде. Андерсон јој је видео зубе – оштре као бријач, начичкане, опасне – како му откидају руку

Годину дана после несреће Ричард Ватли и Чак Андерсон у мору, без страха

НАПАДА И НАД СУВОМ

Тада су одлучили да тренирају заједно – помоћник директора, магистар наука, и берберин који је за време рата у Вијетнаму био стручњак за минирање. Везивала их је љубав према спорту и одлично су се слагали.

Карен Форфар и Чак Андерсон пливачи су поред некадашњег ресторана чији је моло срушио ураган и чији су стубови под водом могли да буду опасни: неко је, пливајући, могао да их закачи и гадно се повреди. Било је 6.38 сати ујутро и дувао је прилично јак ветар, али вода је била пријатна.

Четири прста десне шаке

Тада је Чак Андерсон ударио о нешто. Осетио је бол у бедрима и преврнуо се у води. Имао је чудно предосећање да то нешто није подводни остатак срушеног мола. Била је то ајкула.

Андерсон се усправио, вода је ту била дубока око три метра, и викнуо: „Карен, ајкула! Ајкула! Бежи одавде!“ Карен се окренула и брзо запливала према обали. Да помогне Чаку није могла.

А Чак је отворених очију загњурио главу у воду да би видео с каквим чудовиштем има посла. Ајкула се налазила на пола метра од њега. Глава јој је била огромна, већа од свих које је Чак икада видео. А очи тамне и хладне, као празне очне дупље.

„Не! Марш! Марш!“, викнуо је као да тера опасног пса. Само, ајкула није била пас и бука и вика нису је уплашиле. Андерсон је, као да намерава да је удари, испружио према њој руке. Ајкула је шкљоцнула зубима и у њима су остала четири прста његове десне шаке. Крв је шикнула и обојила воду.

Уместо да се успаничи, Андерсон се одједном смирио. Као тренер увек је учио играче да буду усредсређени на оно што раде без обзира да ли им с трибина кличу или су против њих. Сада је ту, одавно усађену, филозофију приме-

нио у борби на живот и смрт. Чврсто је одлучио да живи.

Рука у зубима

Док је пливао према обали, таласи су му заплускивали лице. Ајкула је кружила пратећи га у стопу као сива, жива подморница која нишани циљ. Бацакала се и прилазила му тако близу да му је телом окрзнула стомак. Није ни осетио да му је направила рану велику око пет центиметара. Био је усредсређен на спасавање голог живота.

Приметио је да се не приближава обали. Из десне шаке липтала му је крв која је лако могла да привуче још ајкула. „Не пливам довољно брзо“, помислио је. У том часу ајкула га је поново напала. Пружио је руке да би је одбио. Ајкула му је зграбила десну подлактицу, одскочила и заронила.

Повукла га је на дно и коленима је загребао песак. Бранио се очајнички ударајући левом руком ајкулин труп. Она се ваљала и окретала замахујући главом час на једну час на другу страну. Покушавала је да му откине десну руку коју је држала у чељустима.

Најзад је испливала на површину и Андерсон је удахнуо ваздух. Онда је поново заронила. Андерсон је под но-

гама осетио дно. Нашли су се, ајкула и он, у води до колена – на пешчаном спруду!

Аветињски звук

Андерсон је грчевито покушавао да стане на ноге, неман га је цимала и вукла не испуштајући његову десну руку из чељустима. Трећина ајкулиног трупа лежала је на спруду, изван воде. Проценио је да је дугачка више од два метра. Први пут јој је видео зубе – оштре као бријач, начичкане, опасне. И у њима своју руку.

Обузео га је заслепљујући бес. Ударио је и дрекнуо: „Проклета да си! Нећеш ти мене одвојити од моје жене и деце! Показаћу ја теби!“ Ајкула га није разумела. Узалуд је дрмао десну руку горе-доле покушавајући да је ослободи.

Ајкуле су неме, али Чак Андерсон могао је да се закуне да је чуо неки аветињски звук. Нешто је одскочило, ужасна сила избацила га је натраг на спруд. Његова десна рука и даље се налазила у чељустима ајкуле која као да је колутала очима. Окренуо је главу. Било му је мука од тог језивог призора.

Осећао је голицање у десној подлактици коју више није имао. Тетурао се према обали држећи патрљак руке ван свог видног поља – плашио се да ће изгубити свест ако погледа шта му је од десне руке остало.

Карен му је појурила у сусрет. Андерсон је викао: „Ватли! Излази из воде!“

Разјапљене чељустима

Ричард Ватли чуо је вику из даљине, али није одмах подигао главу претпостављајући да је Андерсона опекала медуза што може да заболи, али углавном није опасно. Када је, најзад, погледао шта се дешава на обали, око тридесет метара од њега, видео је свог пријатеља Чака како се превија држећи једном руком другу.

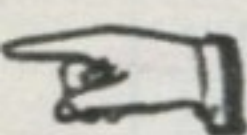
Ричард Ватли, висок 1,75 метара, тежак 83 килограма, није себе сматрао богмданим пливачем. Али, био је снажан и прибран. Човек који би се, како је једном рекао Андерсон, смешио и псу који га напада.

Пливајући према обали, Ватли је коленом ударио у нешто тврдо и сунђерасто. „Нека цепаница“, помислио је и покушао да настави да плива. Није успео. Нешто га је зауставило и он се одједном целим телом нашао на самој површини воде.

Испод њега налазило се нешто што није било ни цепаница ни спруд. Онда је угледао главу. И црне очи. И разјапљене чељустима. „Ајкула! Она је напала Чака!“, синило му је. А сада ће и њега.

Бициклически тренинг
– Андерсон и Ватли

Ватли је, дахћући, покушао да се измигољи и успео је да одгурне ајкулу. Од немани га је сада делило око 1,5 метара. Није викнуо, није проговорио ни речи, само се усредредио на оно што му ваља чинити да би се спасао.

Ударци по њушци

Ајкула је кренула у напад, право на њега. Ватли је дограбио њену њушку и почео да је удара употребивши сву снагу да би чељусти држао подаље од себе. Ајкула је застала, као запрепашћена. Ватли ју је песницом ударио по њушци. Као да је ударио у тврду, пластичну масу.

Бацио је поглед према обали процењујући раздаљину – око једне трећине фудбалског игралишта. Осетио је необичан мир. „Обала је далеко, ова немани ме убити. Али, не дам се без борбе!“, помислио је.

Док је ратовао у Вијетнаму, научио је шта је то контролисани страх. Човек је могао да буде успаничен и могао је да буде разумно уплашен. Одлучио је да и сада буде разумно уплашен.

Поново је запливао према обали гледајући тамну сенку како кружи у води испод њега. Када је ајкула изронила, зграбио јој је главу и чврсто је држао док га је неман снажно вукла напред-назад, горе-доле, лево-десно, на површини и под водом.

Заједно на дно

Осетио је зубе у својој бутини на којој је остала рана као одсечена ножем. Ајкула га је пустила и поново почела да кружи око њега као да се игра. Чим је поново напала, он је левом песницом ударио по глави, десном руком је одгурнуо. Повукла се дозволивши му да неколико секунди слободно плива. Када је мало одмакао, окренуо се и ајкуле нигде није било. Следећег тренутка створила се крај њега и напала огромном брзином. Зграбио јој је главу и стегнуо чељусти.

Ајкула се повукла подижући га из воде, а он је ухватио за пераје и мало је успорио. Указали су се прорези на шкргама и Ватли их је ударио песницом. Ајкула је плуснула у воду и ослободила се.

И још једном је Ватли запливао према обали, ајкула за њим. Њен следећи напад више није био тако снажан. Да ли је и ајкули свега било доста? Ватли је прстима дотакао песак. Ајкула га је гурнула ближе обали. Налазио се у води до груди.

Када га је велики талас заплуснуо и прекрио му главу, наслонио се на ајкулу и повукао је према дну ударајући је другом руком. Онда се, на његово запрепашћење, неман повукла, а таласи су га бацили на обалу.

Девет дана после напада ајкуле Чак Андерсон славио је Дан очева у болници са својом породицом. Издржао је девет операција и калемљење коже да би му спасли лакат. Ричард Ватли није имао озбиљнијих повреда, па се у болници није ни задржао.

Почели су поново да тренирају чим се Андерсон опоравио и навикао на протезу подлактице коју не носи увек. У априлу 2001. године први пут је, после напада ајкуле, учествовао у такмичењу у тријатлону и победио у својој категорији

Б. Д.

Осамнаест

Живот на два точка

ЧУВАЈ

Најстарији сачувани документ у којем се говори о бициклу је одељак из „Атлантског кодекса“ Леонарда да Винчија, славног италијанског сликара и проналазача који је живео у доба ренесансе. Цртеж некакве направе будућности урађен на пергаменту по свему је био налик на данашњи бицикл: два точка, седиште, управљач, педале... После дугогодишњих истраживања историчари уметности дошли су до закључка да тај цртеж није дело Леонарда да Винчија, већ неког од његових ученика. Реч је, у ствари, о копији изгубљеног Леонардовог нацрта бицикла који потиче из 1493. године, о чему сведоче други писани документи.

Али, нико се није обазирао на проналазак Леонарда да Винчија. Требало је да прођу још три дуга века да би његова замисао о посебном превозном средству била спроведена у дело. Тек тада је светлост дана угледао први велосипед. Проналазач велосипеда био је крајње необичан француски племић Де Сиврак. Он се, без икакве најаве, једног јутра – а било је то 1791. године – једноставно јавио у парку Пале ројал у Паризу. Суграђани су са запрепашћењем гледали одраслог човека на „коњићу“ израђеном од дрвета: греда која се држала на два запрежна точка, али без педала. Возач је требало (попут Фреда Кременка) да хода по земљи и тако покреће возило. На кривини се Де Сиврак заустављао и окретао возило у жељеном правцу.

Велосипед су стога сматрали необичном играчком за одрасле, а тако је остало и током следећих четрдесетак година. Тек 1830. године велосипеду је придодат управљач, па су почели да га користе француски поштари како би брже разносили пошиљке.

Бициклисти пљачкаши

То је, изгледа, био преломни тренутак, односно узрок многих будућих промена на новом возилу. Између свега, ту су дошли и додаци за боце с млеком будући да су велосипед почели да користе млекари разносећи наруџбине муштеријама. Чим је овај двоточкаш постао средство за рад, то је уједно био знак да посао мора бити обављен у што краћем року. Тако су се родиле педале. Било је то 1861. године. Видевши колико је брз као превозно средство, велосипед су прихватили и ватрогасци.

Па ипак, већ на почетку, бицикл је имао велик број противника. Италијани су посебно били сумњичави према новом превозу. Из 1811. године потиче документ који се тиче јавне безбедности и у којем се најстроже забрањује вожња по живот опасних бицикала кроз Милано током вечерњих и ноћних часова.

Немачки научник Роберт Кох, човек који је издвојио бацил туберкулозе, 1885. године објавио је студију о томе колико је штетно, тачније нехигијенски,

возити бицикл или трицикл. Кох је указивао на опасност од бронхитиса, реуматизма и срчаних аритмија, на штетност за бубреге и отежано варење. Најдаље је ипак отишао чувени италијански психијатар и криминолог Чезаре Ломброзо који је бицикл назвао најбржим превозним средством преступника. Зашто? Јер страст према окретању педала на изванредан начин подстиче на крађу.

Насупрот оваквим жестоцим противницима, били су они који су у бициклу, као модерном превозном средству, видели спас. Зато су чинили све како би бицикл постао што удобнији и бржи. Немачки барон Карл Фридрих Драјс измислио је 1817. године усправну осовину на коју се причвршћује предњи точак, а повезана је са управљачем. То је омогућило скретање на леву и десну страну. Проналазак се сматрао револуционарним, па су бицикл многи називали „дресином“, по изумитељу. Неко се тада сетио да би могле да се одрже и трке двоточкаша. Прва трка „дресина“ одржана је 1819. године у Немачкој, а победник је био извесни Землер који је, просечном брзином од 19 километара на час, десет километара превалио за 31 минут и 30 секунди. Сви су га звали летећи човек!

Французи су, изгледа, ипак највише волели бицикле и посвећивали им највећу пажњу. Пјер и Ернест Мишо придодали су 1861. године постојећем возилу и педале. Тако је рођена „мишодина“. Браћа Мишо била су изумитељи и првог великог предњег точка на бициклу. Сматрали су, наиме, да ће се возило брже кретати уколико предњи точак буде знатно већи од задњег. Овај изум наставио је да истражује Енглец Џејмс Старли, који је почео да прави бицикле сада све већим и већим предњим точковима. Врхунац су достигли точкови чији је пречник био три метра! Ове бицикле заправо су једино (уместо мердевина) користили радници чије је задужење било да пале и гасе уличне светиљке. Могли су без напора да возе од бандере до бандере и не устају нити да силазе.

Војници на точковима

Бицикл који је био врло сличан данашњем, с точковима готово истог пречника које имају и данашњи бицикли, изумео је нећак Џејмса Старлија. Његов изум звао се „ровер“ (на енглеском значи луталица или скитница), због ланца који је покрет с предњег точка преносио на задњи. Шкотланђанин Џон Бојд Данлоп схватио је да дрвени или метални точкови нису zgodни за вожњу, па је измислио такозване меке, ваздухом напумпане точкове од гуме. Производњу бициклистичких гума даље је усавршио Едуар Мишелин додајући им унутрашњи део и вентиле.

РОБИЈАША У СЕДЛУ!

За само два века
бицикл је превалио
дуг пут: од средства
за рад, војног возила,
луксуза, до спортске
опреме... Некада су
га гурали ногама,
а данас
достиге
брзину од
готово
130
километара
на час

Трицикл с лисицама за
робијаше: године 1898.
у Охају (САД) управо овакав
трицикл први пут је био
употребљен за превоз осуђеника

Бицикл је постао заиста неопходно
средство за рад. Користили су га ватро-
гасци, сладолечије, трговци, млекације,
полицајци, поштари... Трицикл намењен
превозу робијаша први пут је примењен
у америчкој држави Охајо 1898. године.

Заробљеник је седео између двојице по-
лицајаца. Један је возио трицикл, а дру-
ги је на задњем седишту чувао заро-
бљеника. Необичан је био и амбулантни
бицикл који се састојао од два бицикла
и носила између њих. Користили су га
војници за превоз рањеника.

За време Првог светског рата било је
јасно да је бицикл не само користан не-
го и популаран: чак 250.000 војника во-
зило је бицикле! Од курира до медицин-

ског особља. Неки бицикли били су чак
опремљени посебним додацима, па су
преносили и вукли артиљерију, а неки
су имали раздвојене задње точкове, па
су могли да се крећу и по прузи.

Италијани су увек некако били оштри
према бициклистима. Године 1897. доне-
та је одлука да сваки власник овог
луксузног превозног средства треба

да плати висок порез од 10 лира, уз неопходну набавку таблица! На многобројне притужбе бициклиста одговорено је да су таксе неизбежне будући да бициклисти уништавају путеве који морају да се одржавају у добром стању. А данас? На Истоку је бицикл остао најомиљенији превоз, посебно у Кини.

Верује се да у Шангају сваког дана улицама крстари седам милиона бициклиста. На Западу су аутомобили готово у потпуности избацили са улица бицикле и бициклисте, мада поједине земље улажу знатне напоре да се бицикл као превоз врати у употребу. Ми, нажалост, нисмо једна од тих земаља. Слободно

се може рећи да овдашњи возачи аутомобила „користе гужву“, па се према бициклистима понашају готово сурово, плашећи их и терајући их из саобраћаја. Уосталом, нема ни обележених бициклистичких стаза по нашим градовима. Штета, јер возња бицикла је здрава и не загађује околину.

Возите се, људи!

БИЦИКЛОМ КРОЗ ГРАД

Чини се да је дошао прави тренутак да замените своје возило на четири точка! Јасно је да немилице троши бензин загађујући већ толико загађену природу. Према томе, трампите ауто за једног двоточкаша, много пријатнијег за околину и благотворнијег за здравље. Технологија израде бицикла прешла је дуг пут, од старинских направа из прошлости које су човеку безмало ломиле кости до нове класе брижљиво осмишљених и сачињених направа намењених што лакшем превозу кроз град и ван њега. Управо овакви бицикли постали су веома популарни последњих година.

Нова генерација возила обје-

дињује могућности које пружа мотор (на два точка) са практичношћу и чврстином класичног бицикла. Лагана конструкција је остала, али сада је бољи и удобнији положај за седење, точкови су постали некако здепастии, а троструки ланац за педале доказ је више да возња градом никада није била лакша и пријатнија.

Ово су неки од модела из те нове генерације бицикала: поједини су погодни и за почетнике, док су други намењени онима који од свог бицикла захтевају да се понаша исто на свакој врсти терена. Иначе, сви су веома добро опремљени и омогућавају изузетно лак свакодневни превоз до школе, посла и назад.

Brompton Tip P

www.bromptonbicycle.com (цена: око 900 евра)

Уколико проводите много времена у колима или возу, одлазећи у школу, на факултет или на посао, мотор би могао да буде решење ваших недаћа. Или, још боље, превозно средство које има особине мотора, а заправо је бицикл. Додуше, изглед му је прилично необичан, али зато има могућност да се склапа и расклапа. Спакован, није већи од кофера. Производи се са три или са шест брзина. Тежак је 12,3 килограма и веома чврст, а занимљиво су решени и ланац и зупчаници, који су, практично, потпуно одвојени тако да нема бојазни да се ис-

прљате или умастите. Коначно, упркос изгледу, овај бицикл изузетно је згодан за управљање ■

Оцена: ★★★★★

Ridgeback Genesis Day 03

www.ridgebackbikes.com (цена: око 2.000 евра)

Иако је тако нешто увек незахвално тврдити, познаваоци кажу да је овај модел тренутно нешто најбоље у тој класи што може да се нађе на тржишту. Невероватно је удобан (иако на први поглед не изгледа тако), а тежак свега 8,6 килограма. Оквир је направљен од посебних алуминијумских легура док су виљушка, волан, седиште као и још неки делови од изузетно лаганих материјала. Купасти облик гума омогућава стабилну возњу у чему овај модел вероватно нема премца. Точкови, које је фирма „Шимано“ наменски направила, са својим краћим пречагама пружају додатну стабилност.

Укратко, реч је о изванредном бициклу. Истина, прилично је скуп, али технолошки у самом врху ове индустрије ■

Оцена: ★★★★★

Dawes Kokomo

www.dawescycles.com (цена: око 300 евра)

Мада се овај модел сматра врстом „маунтин бајка“, он је, заправо, погоднији за возњу градским улицама, него блатњавим планинским стазама. Изглед му је, за данашње прилике, помало старомодан – посебно начин на који је решено постављање виљушке – али то му, с друге стране, доноси и одређене предности. Тежак је 17,5 килограма и у поређењу с другим моделом, није скуп. Кочиони систем је, такође, изванредно добро решен,

па се бицикл зауставља дословно у тренутку када притиснете кочницу. Положај волана, донекле неподесан за високе људе, може да буде незгодан, али је зато идеалан за спринт возњу ■

Оцена: ★★★★★

Carrera Gryphon

www.halfords.com (цена: 750 евра)

И овај модел одликује, пре свега, изузетна лакоћа – тежак је свега 9,8 килограма. Оквир је направљен од алуминијумских легура, а посебно су квалитетни точкови. Њихова конструкција омогућава да се и најгори терени лако савладавају, а цена је, за оно што се нуди, заиста прихватљива. Поло-

жај седишта тако је подешен да возач има добру прегледност онога што се дешава испред и око њега ■

Оцена: ★★★★★

Orange Evo-02

www.orangebikes.co.uk (цена: 1.200 евра)

За разлику од осталих модела, „Orange-Evo“ 02 заиста изгледа као теренски бицикл. Читава конструкција – положај виљушке, облик и величина оквира – прилагођена је томе. Тежак је 12,7 килограма, што је, имајући у виду његову намену, заиста мало. Оквир је запањујуће мали, баш као и точкови

– пречника свега 58 цм. Без обзира на све то, овај модел показао се веома добро на свим теренима и у свим временским приликама ■

Оцена: ★★★★★

КАКО ЈЕ ИЗМИШЉЕН БИЦИКЛ

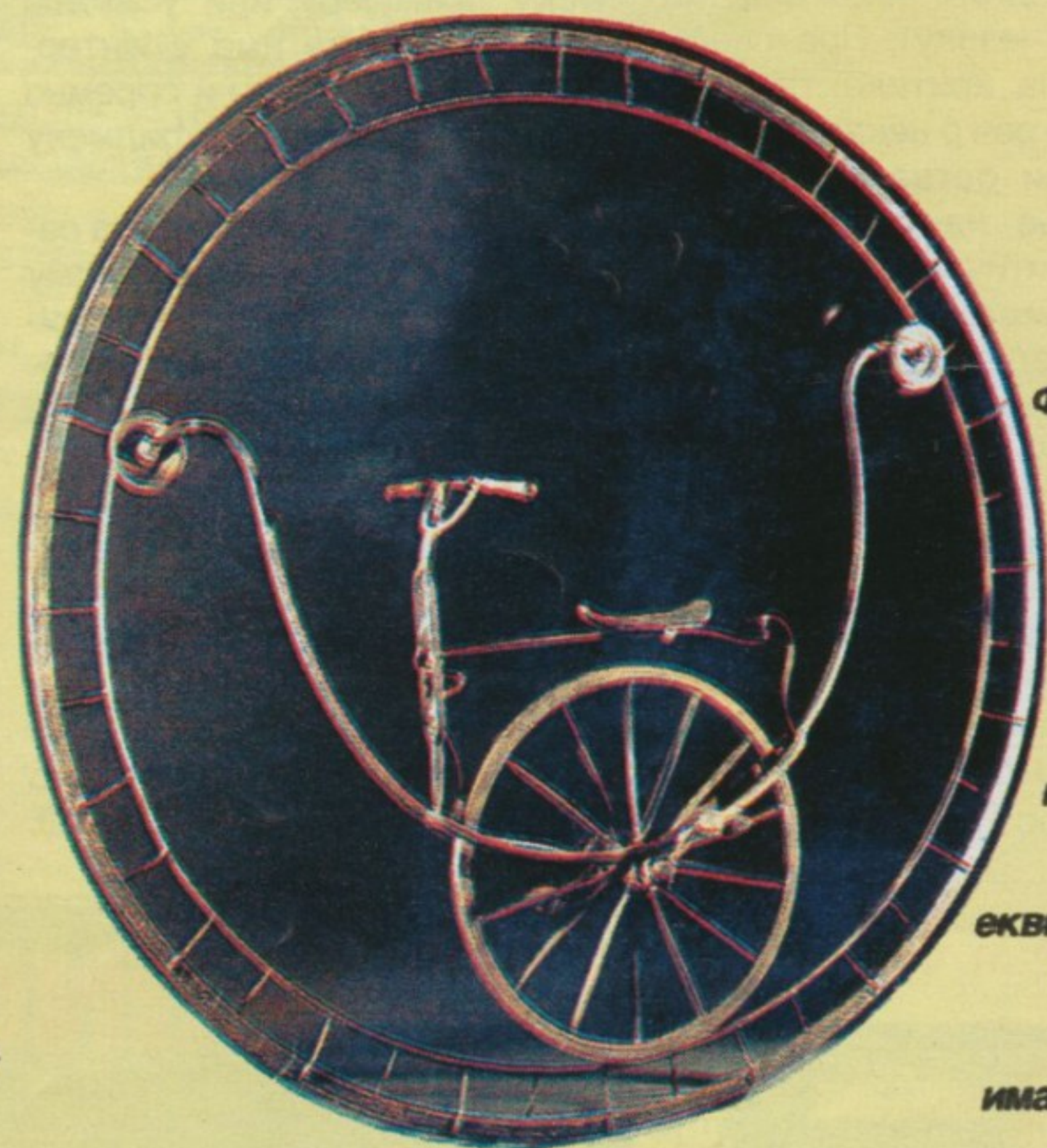
Дрвени бицикл с краја 18. века

1791. Француски племић **Де Сиврак** појавио се једног јутра у париском парку јашући необичног дрвеног коња. Била је то заправо дрвена греда за коју је прикачио два колска точака. Возило је покретао тако што га је гурао врховима ножних прстију ■

1817. Немачки барон **Карл Фридрих Драјс** причврстио је предњи точак за усправну осовину помоћу које је могуће скретати лево или десно. Тако је рођен управљач бицикла ■

1861. Браћа **Пјер и Ернест Мишо** измислили су педале које су покретале, односно окретале предњи точак бицикла ■

Француски моноцикл из 1869. године био је висок чак два метра, а користили су га само еквилибристи у циркусу будући да није имао кочнице

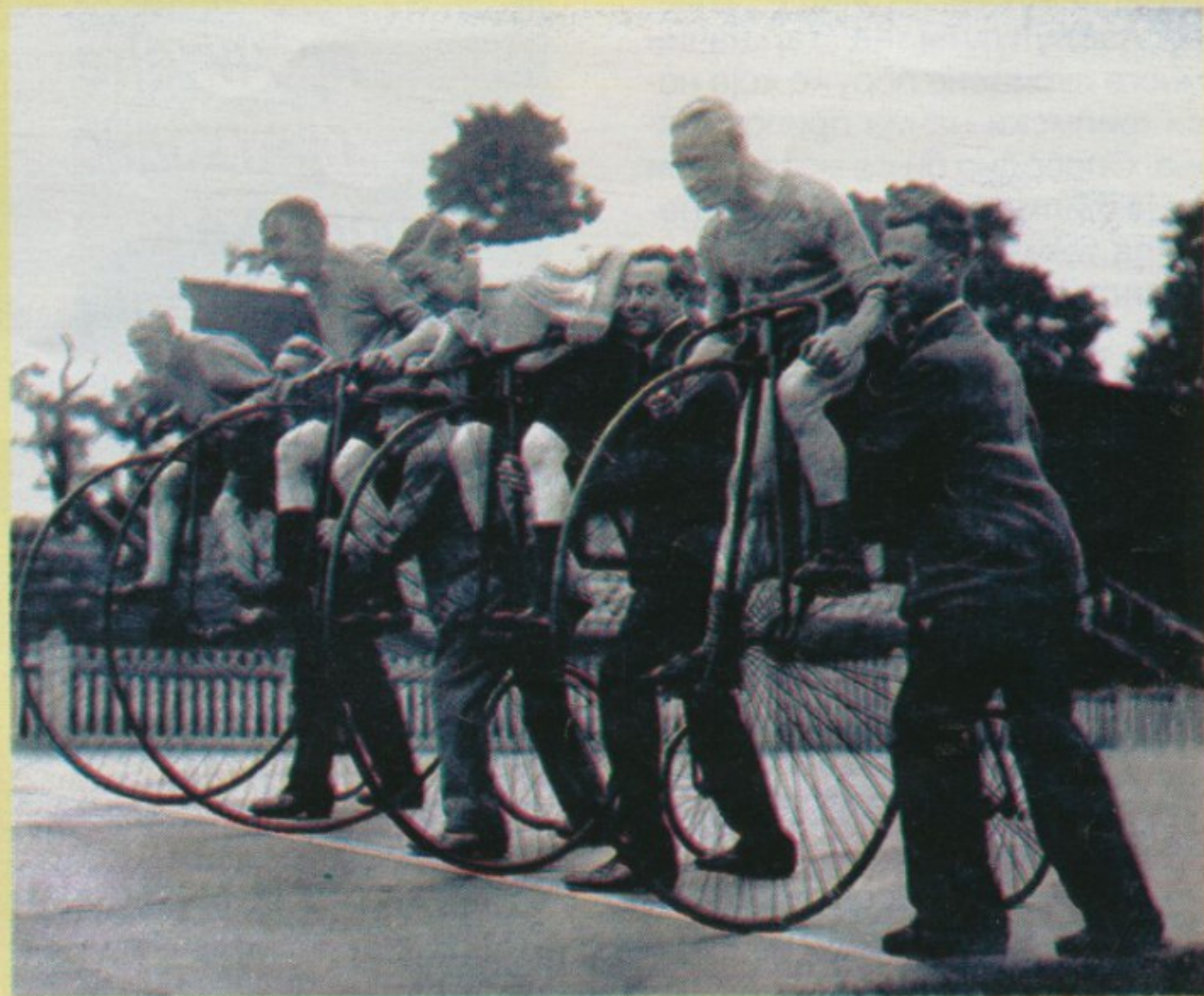
1870. Енглец **Џејмс Старли** измислио је нов модел бицикла – „аријел“. Предњи точак био је знатно већи од задњег, па је бицикл постао бржи. ■

1877. Француз **Русо** додаје бициклу ланац што омогућава брже окретање предњег точка ■

1885. **Џон Старли**, нећак **Џејмса Старлија**, израђује нов модел бицикла „ровер“ на ком се, помоћу ланца, покреће и задњи точак ■

1888. Шкотски ветеринар **Џон Бојд Данлоп** измислио је прве точкове на надувавање, такозване „меке точкове“ ■

1891. Француз **Едуар Мишелин** измислио је унутрашње гуме и вентил ■

Трка почиње: такмичење „сениора“ из 1932. године

1894. Основан је „Бициклистички туринг клуб Италија“ који ће убрзо постати „Туринг клуб“ ■

1903. Први „Tour de France“ ■

1909. Велика бициклистичка трка „Giro d'Italia“ ■

Модерни тркачки бицикл са „сочивастим“ точковима који омогућавају да возач постигне велику брзину. Али, ако дуне ветар, овај бицикл постаје нестабилан

То никако не значи да је стала производња бицикала. Напротив. Измишљају се увек нови и савршенији модели који су у стању да достигну велике брзине. Али, бицикл није више ни превозно

средство, нити средство за рад, већ део спортске опреме. Рекорд који је постигнут на новим моделима бицикала износи чак 126,6 километара на час! Најпознатије тркачице су Канађанка Варна Мефисто и Американка Кајл Еу.

Њихови бицикли као да долазе из некаквог виртуалног света. Опремљени су камерама, екранима, а возач је тако укалупљен да је ваздушни отпор готово незнатан. То су заиста „летеће“ жене ■

Припремила **Мирјана Огњановић**

двадесет један

СВЕ ФИЛМСКЕ СТРАСТИ

Има ли уопште људи који не воле да гледају филмове? Славни аргентински писац Хорхе Луис Борхес, иако слеп, редовно је ишао у биоскоп: уживао је да у биоскопској сали слуша преплитање дијалога, музике и шумава наслућујући на тај начин многе скривене поруке које носе филмски начин приповедања. Слободно би се могло рећи да је филмска уметност обележила тек прохујали 20. век.

Филмовима је тешко одолети и свако има свој омиљени жанр: нема тог филмског поклоника који се, бар усмено, није упустио у неку врсту филмске критике препричавајући оно што је видео и дају-

Упустите се спремно у филмске пустоловине: прочитајте претходно податке које нуди Интернет водич кроз филмску уметност

ћи филму сопствену оцену. О филму једноставно сви воле да говоре, па зато не би било лоше када би сваки љубитељ филмске уметности о филму понешто и знао. Бар основне податке. Треба напоменути да се трач рубрике о филмским звездама које редовно доноси жута штампа, не рачунају ни у какво знање и познавање филмске уметности.

Интернет и у овом случају може да буде од изванредне помоћи. На адреси: www.allmovie.com наћи ћете најнеопходније податке о филмовима и филмским ствараоцима. Чим отворите сајт, указаће се насловна страна лексикона, односно водича кроз филмску

уметност All Movie Guide. Довољно је да у прозорчић за претрагу упишете енглески или оригинални назив филма о ком бисте желели нешто да сазнате и убрзо ћете добити низ неопходних података (на енглеском језику). Пре свега, ту је оцена критике тако да знате ли је реч о некаквом промашају или остварењу вредном пажње на основу суда бројних критичара. Међу осталим подацима, ту се налази и име редитеља, жанр, препорука, тема, да ли је у боји или не, ко је продуцент, кратак садржај, подела улога, као и све остало везано за продукцију (музика, сценографија, камера, фотографија...), награде, који су слични филмови и које је још филмове снимила иста екипа филмских стваралаца...

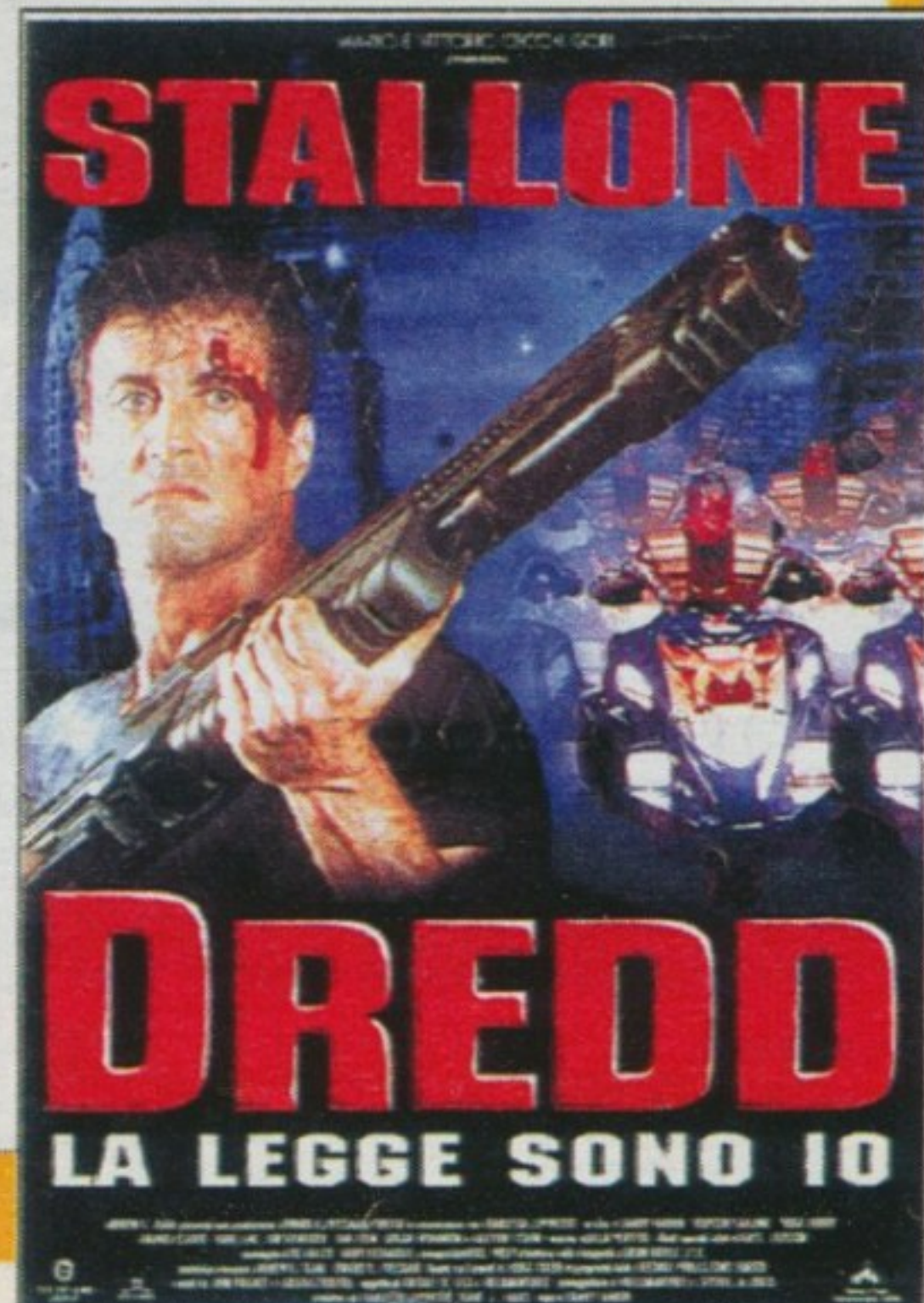
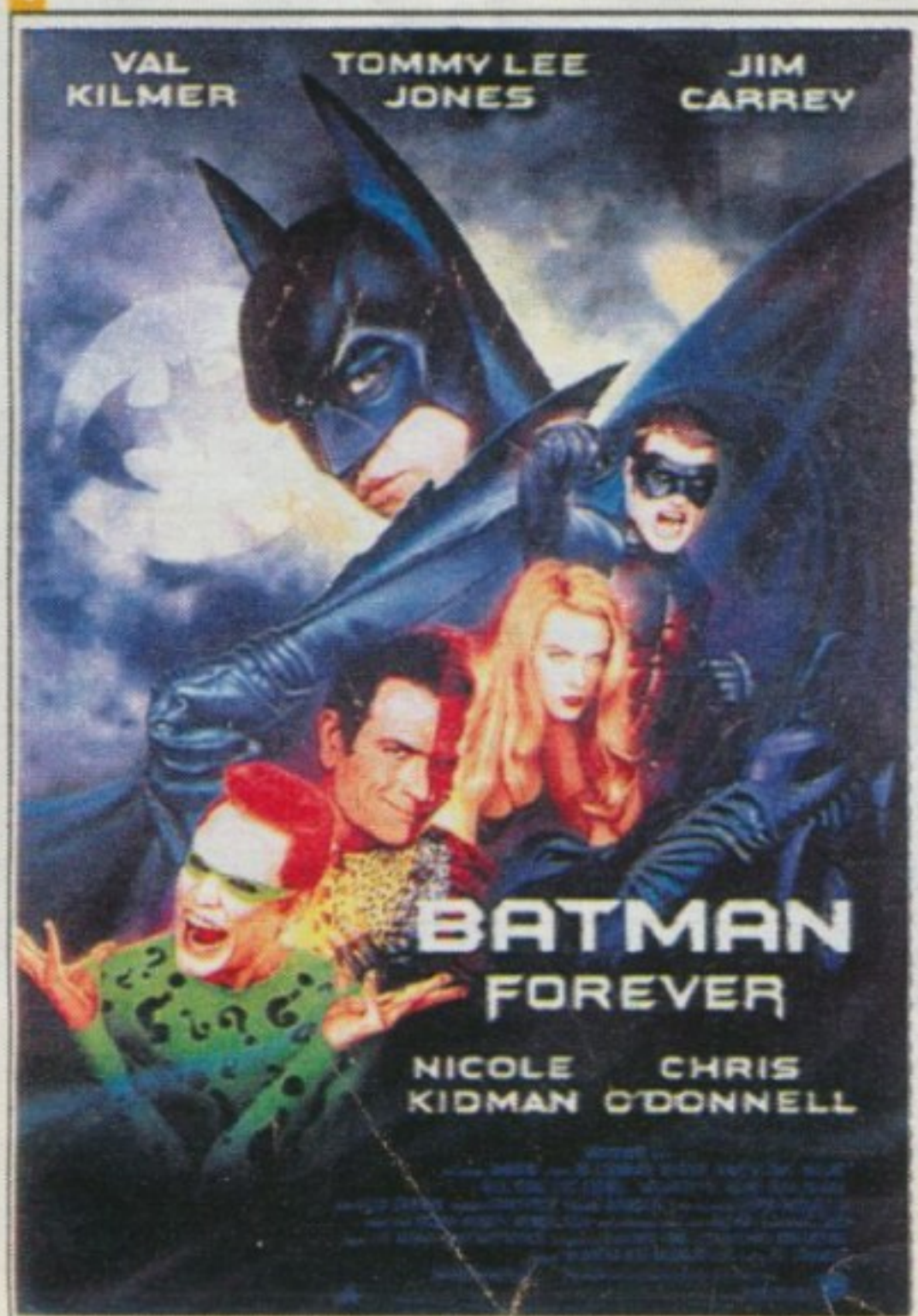
Водич кроз све филмове са-

држи и есеје о филму, податке о глумцима и редитељима, речник филмске уметности и слично.

Много је прилика за коришћење водича. Идете на филмску премијеру или у видео клуб? Упишите име у Интернет филмски водич и спремно ћете се упустити у филмску пустоловину.

Исто је и када желите да сазнате нешто о старом филму који се приказује на телевизији или о најновијем дугометражном цртаћу који се још није појавио у нашим биоскопима, а чули сте да је одличан. Или можда желите да сазнате да ли ваш омиљени глумац или глумица снима нешто ново? Будући да су подаци увек нови, Интернет филмски водич о свему ће вас тачно обавестити ■

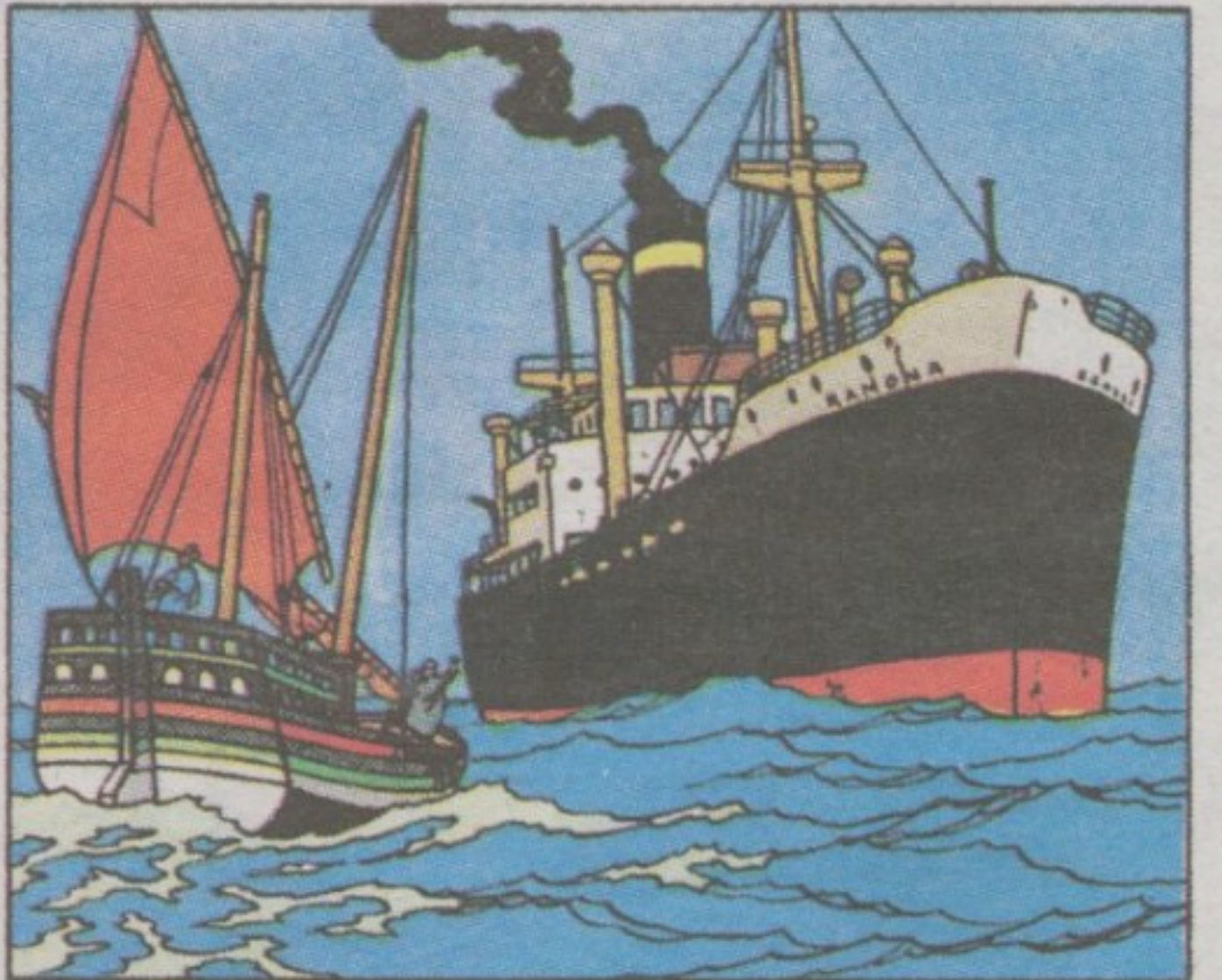
М. О.

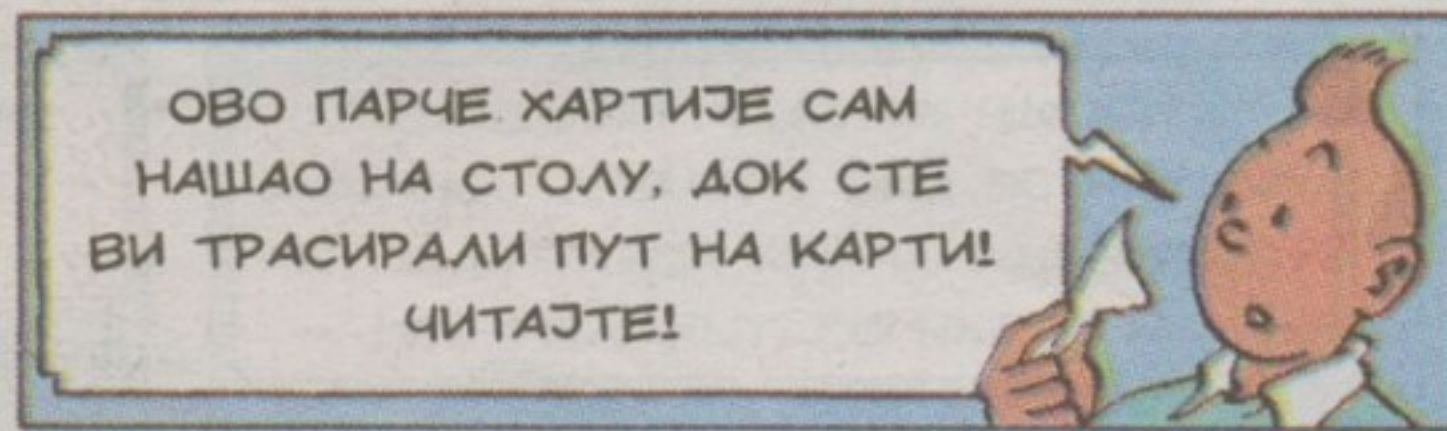
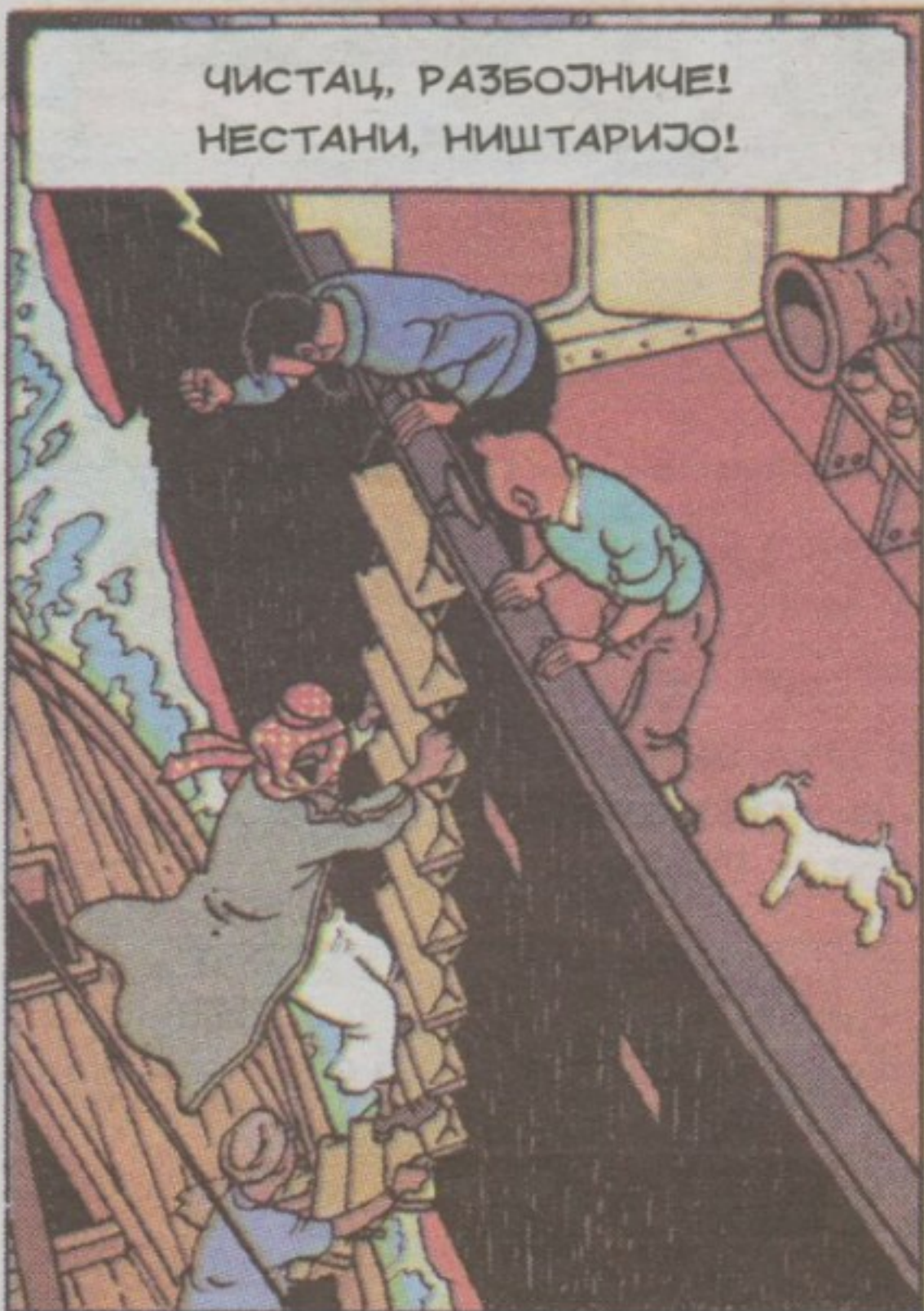

ТИНТИН

ТРГОВЦИ РОБЉЕМ IV ДЕО

НАПИСАО И НАЦРТАО ЕРЖЕ

ТО ЈЕ ДЕЛИК ТЕЛЕГРАМА КОЈИ
ЈЕ ГОРГОНЗОЛА УПУТИО ОНОМ
БАНДИТУ АЛАНУ! А РЕЧ УГАЉ ЈЕ
ШИФРА ЗА ТОВАР РОБОВА!
АХ, ЛУПЕЖИ!

ТРЕБА ОБЈАСНИТИ ЦРНЦИМА
ДА БИ ОДЛАЗАК У МЕКУ, ПОД
ОВИМ УСЛОВИМА, БИО ЧИСТО
ЛУДИЛО!

СЛАЖЕМ СЕ! И КАД
БИСМО МОГЛИ ДА
УПУТИМО ПОЗИВ ПРЕКО
РАДИЈА...

ИДЕ ЛИ, ТЈУТЕ?

ЈОШ МНОГО
ПОСЛА,
КАПЕТАН!

ДОБРО, ИДЕМ ДА
РАЗГОВАРАМ СА
ЦРНЦИМА! ТИ КРМАНИ,
И УЗМИ КУРС НА ЈУГ,
ПРЕМА ЦИБУТИЈУ!

О'КЕЈ!

НЕКОЛИКО ТРЕНУТАКА КАСНИЈЕ...

ПРИЈАТЕЉИ, СЛУШАЈТЕ МЕ! ВИ СТЕ НА
ОВАЈ ДУГИ ПУТ ПОШЛИ ЈЕР СТЕ ХТЕЛИ
У МЕКУ, НА ХАЏИЛУК, ЈЕ Л' ТАКО?

ДА!

ДА!

ПОСЛЕ ТОГА СТЕ, НАРАВНО,
ПЛАНИРАЛИ ДА СЕ ВРАТИТЕ КУЋАМА,
СВАКО СВОЈОЈ ПОРОДИЦИ?

ТАКО ЈЕ!

ДА!

ДА!

АВАЈ! ЧЕКА ВАС ДРУКЦИЈА
СУДБИНА... ЈЕСТЕ ЛИ ВИДЕЛИ
ОНОГ АРАПИНА КОГА САМ
МАЛОЧАС ОТЕРАО С БРОДА?
ОН ВАС ЧЕКА У МЕКИ ДА БИ
ВАС КУПИО, ПРЕТВОРИО ВАС У
РОБОВЕ! У РОБОВЕ,
РАЗУМЕТЕ ЛИ?

ДА, КАП'ТАНЕ, РАЗУМЕЛИ СМО!
ТАЈ АРАПИН ЈЕ ВРЛО ЛОШ! МИ
НЕЋЕМО ДА БУДЕМО РОБОВИ!
ХОЋЕМО САМО ДА ИДЕМО
У МЕКУ!

ДА, ЗНАМ ЈА ТО! АЛИ ПОНАВЉАМ ВАМ
ДА АКО ОДЕТЕ ТАМО, БИЋЕТЕ ПРОДАТИ
КАО РОБЉЕ! ЈЕ Л' ТО ХОЋЕТЕ?

НЕ, ГОСПО'Н, НЕЋЕМО ДА
БУДЕМО РОБЉЕ! МИ СМО ДОБРИ
МУСЛИМАНИ! ХОЋЕМО У МЕКУ!

АМА, ХИЉАДУ ХИЉАДА МИЛИОНА ХАРИНГИ!
КОЛИКО ПУТА ДА ВАМ КАЖЕМ ДА АКО
ОДЕТЕ, ПОСТАЋЕТЕ РОБОВИ!
ЈЕ Л' ТО ЈАСНО ИЛИ НИЈЕ?

НЕ ВИКАТИ, КАП'ТАНЕ!
МИ САМО ХОЋЕМО У МЕКУ!

ДОБРО, МАЗГОВИ ЈЕДНИ, ИДИТЕ У
ТУ ВАШУ МЕКУ! АЛИ ОСТАЋЕТЕ
ТАМО ЗАУВЕК! ВИШЕ НИКАД НЕ-
ЋЕТЕ ВИДЕТИ СВОЈУ ЗЕМЉУ!
НИКАД НЕЋЕТЕ ВИДЕТИ
ПОРОДИЦУ! ЕТО ШТА ВАС ЧЕКА,
ГЛУПИ МАЛОУМНИ МАЛАРИЧАРИ!!

МИ НИСМО ГЛУПИ
МАЛОУМНИ МАЛАРИЧА-
РИ, ГОСПО'Н! МИ СМО
ДОБРИ МУСЛИМАНИ!
ХОЋЕМО У МЕКУ!

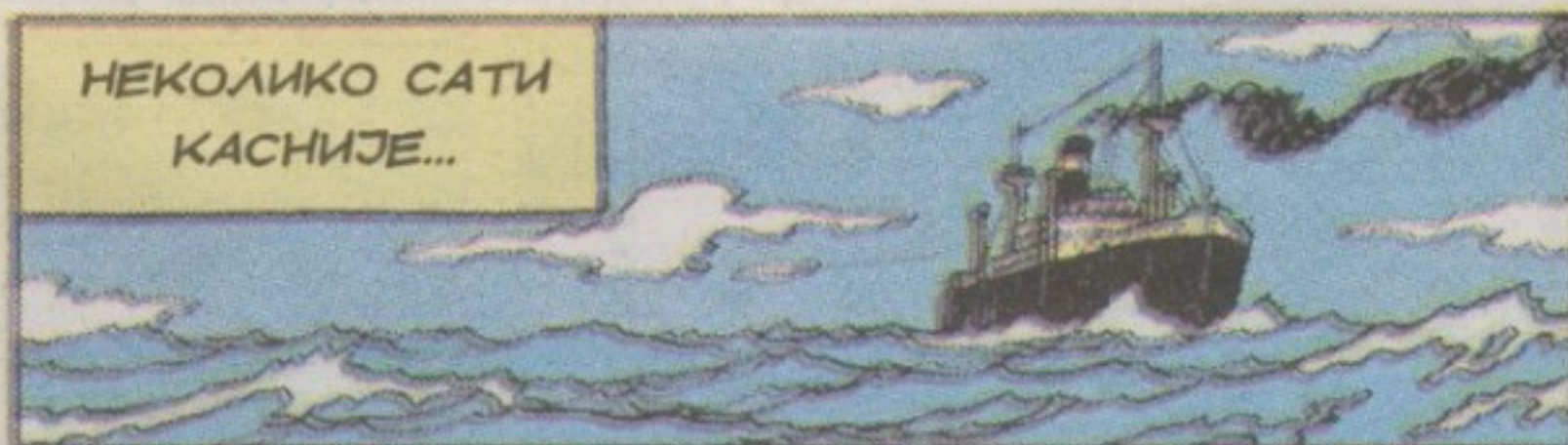
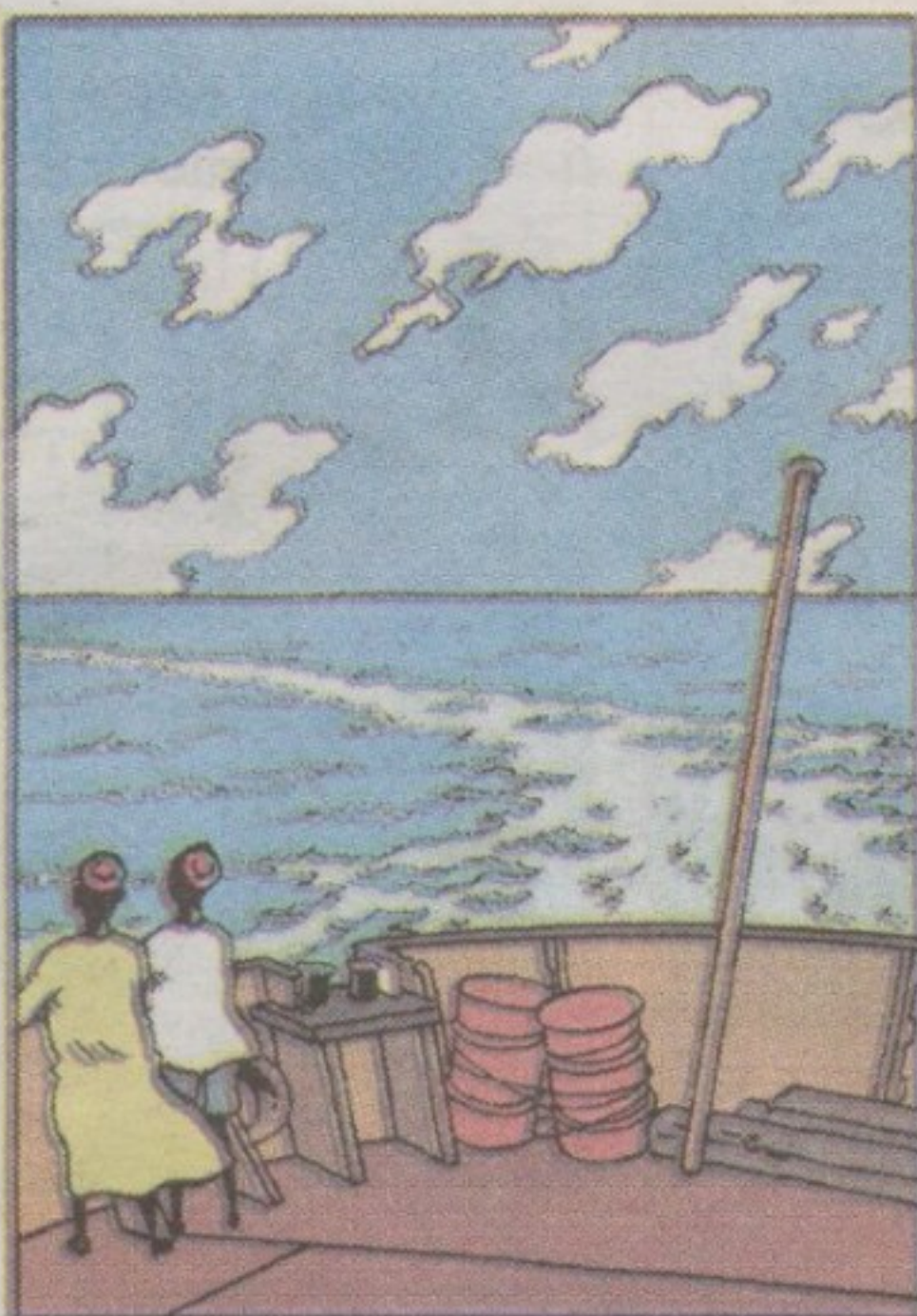
НЕ ВРЕДИ! СВЕ САМ
ПОКУШАО! НЕ ПОПУШТАЈУ:
МЕКА ПА МЕКА! ДОЂЕ МИ
ДА ТРЕСЕМ ГЛАВОМ
О ЈАРЕБОЛ!

НЕ ДА МИ МИРА ТАЈ АВИОН! НА
ВАШЕМ МЕСТУ, КАПЕТАНЕ,
ПРОМЕНИО БИХ КУРС!

У ПРАВУ
СИ! ТО
ЋУ И ДА
УРАДИМ!

НЕКОЛИКО САТИ
КАСНИЈЕ...

ОНДА, ТЈУТЕ, ЈЕ Л' ПОПРАВЉЕН РАДИО?

НЕ!

НЕ! РАДИО НЕ
ПРОРАДИО... ЈА НЕ
НАШАО КВАР... НЕ
ЗНАТИ ВИШЕ
ШТА РАДИТИ...

РРРРР!

ОПЕТ!

НИЈЕ ВАЈДА ОНАЈ
ИСТИ?

ПАЗИТЕ,
ЖИЦА!

ОХ!

САДА РАДИО СИГУРНО САСВИМ
СЕ РАЗБИО!

АЛО... АЛБАТРОС
АЈКУЛИ... НАШАО
САМ „РАМОНУ“...

ПЛОВИ ПРАВО НА ЈУГ, НА-
ЛАЗИ СЕ 30 МИЉА ИСТОЧНО
ОД ОСТРВА ДАХЛАК-КЕБИР!

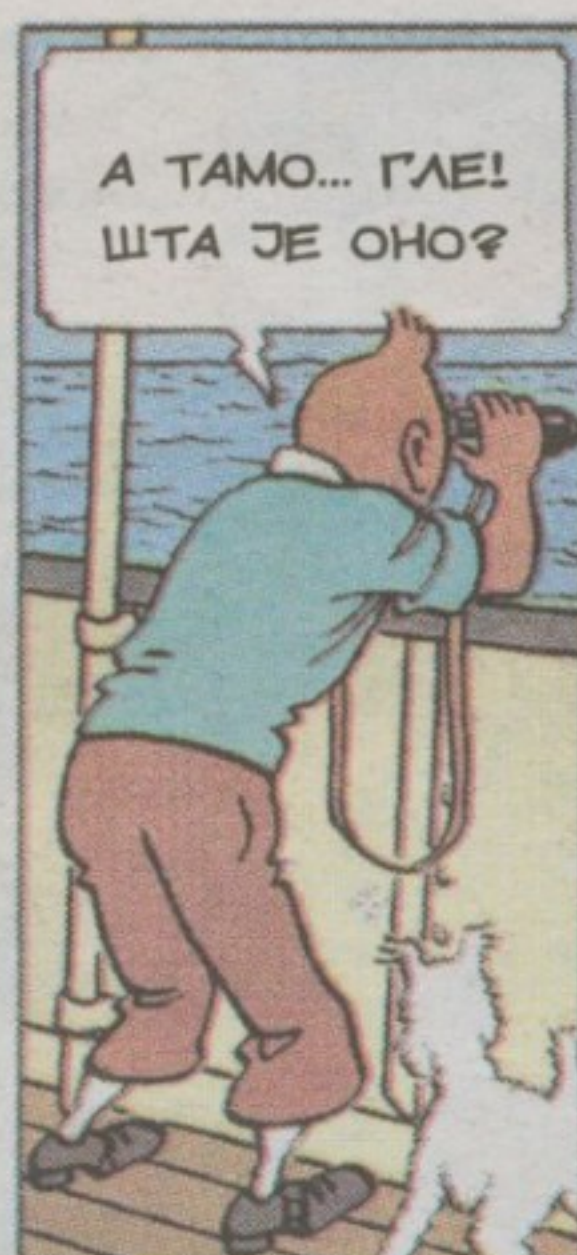
ПОЧИЊЕ ДА МЕ НЕРВИРА
ТАЈ АВИОН!

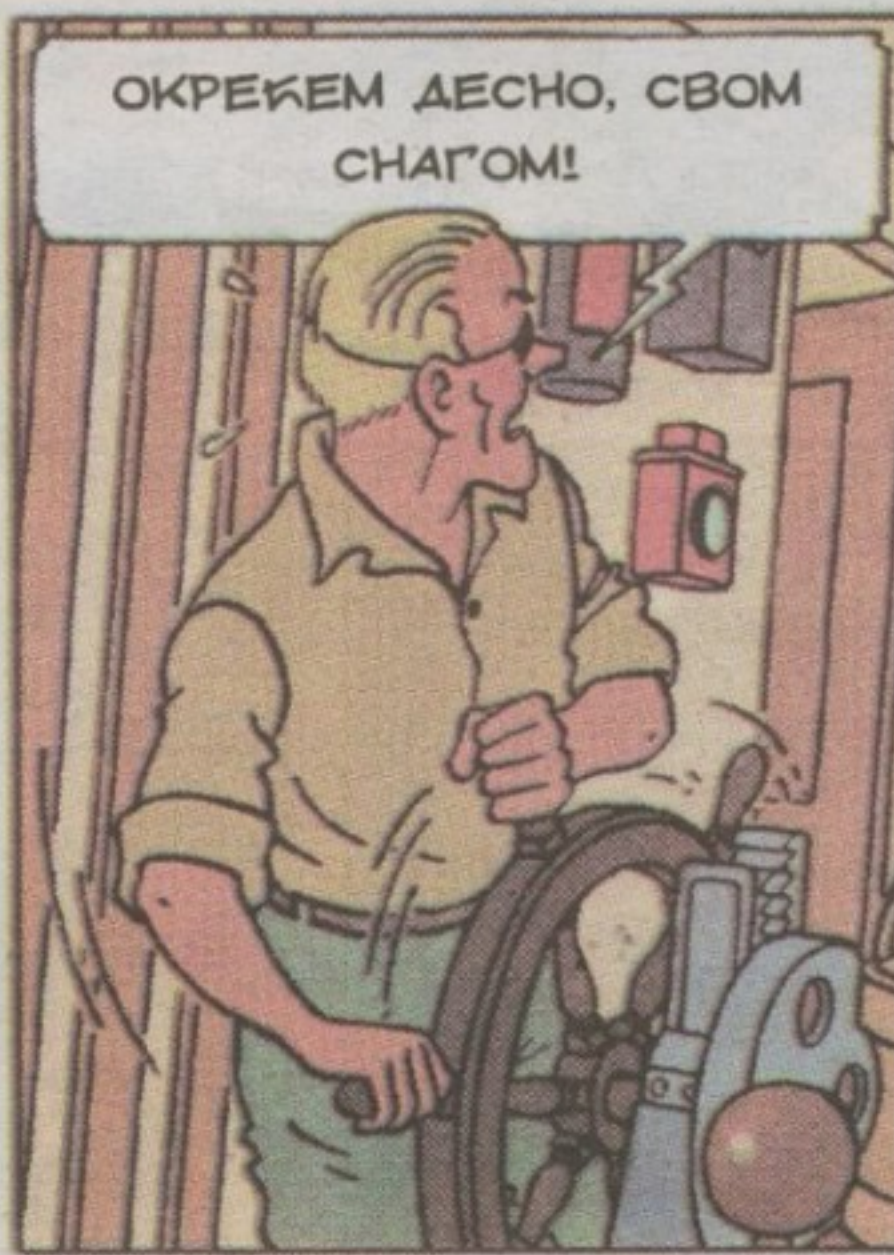
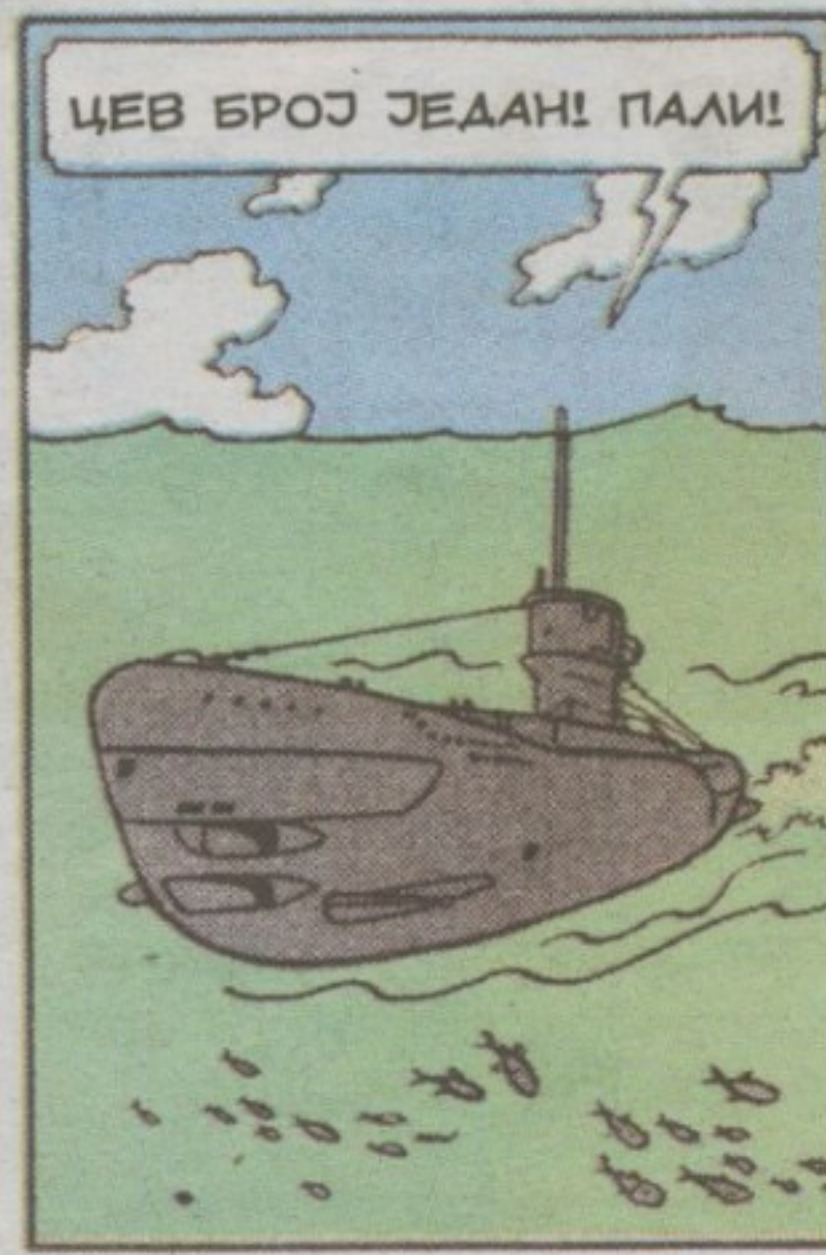

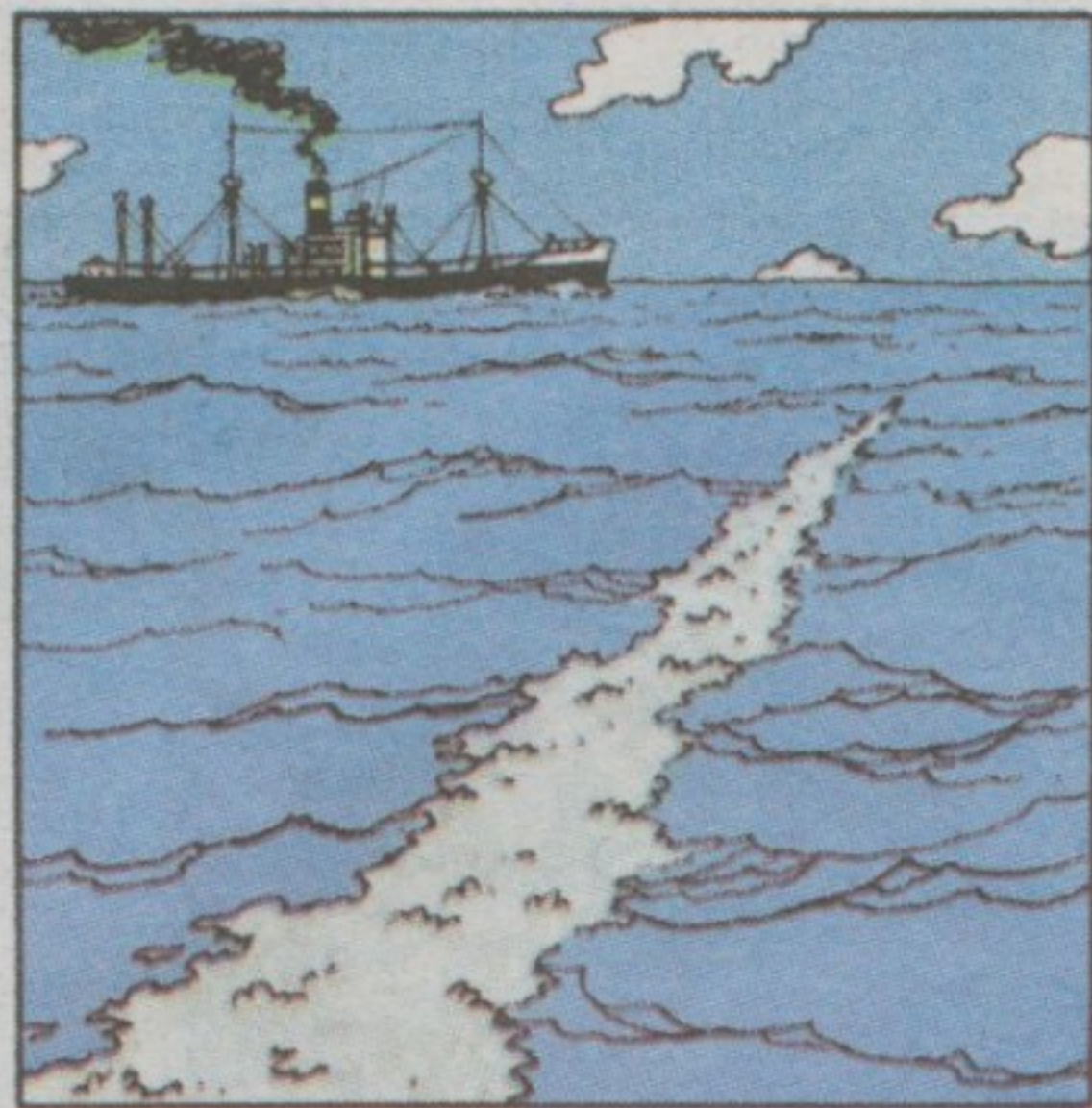
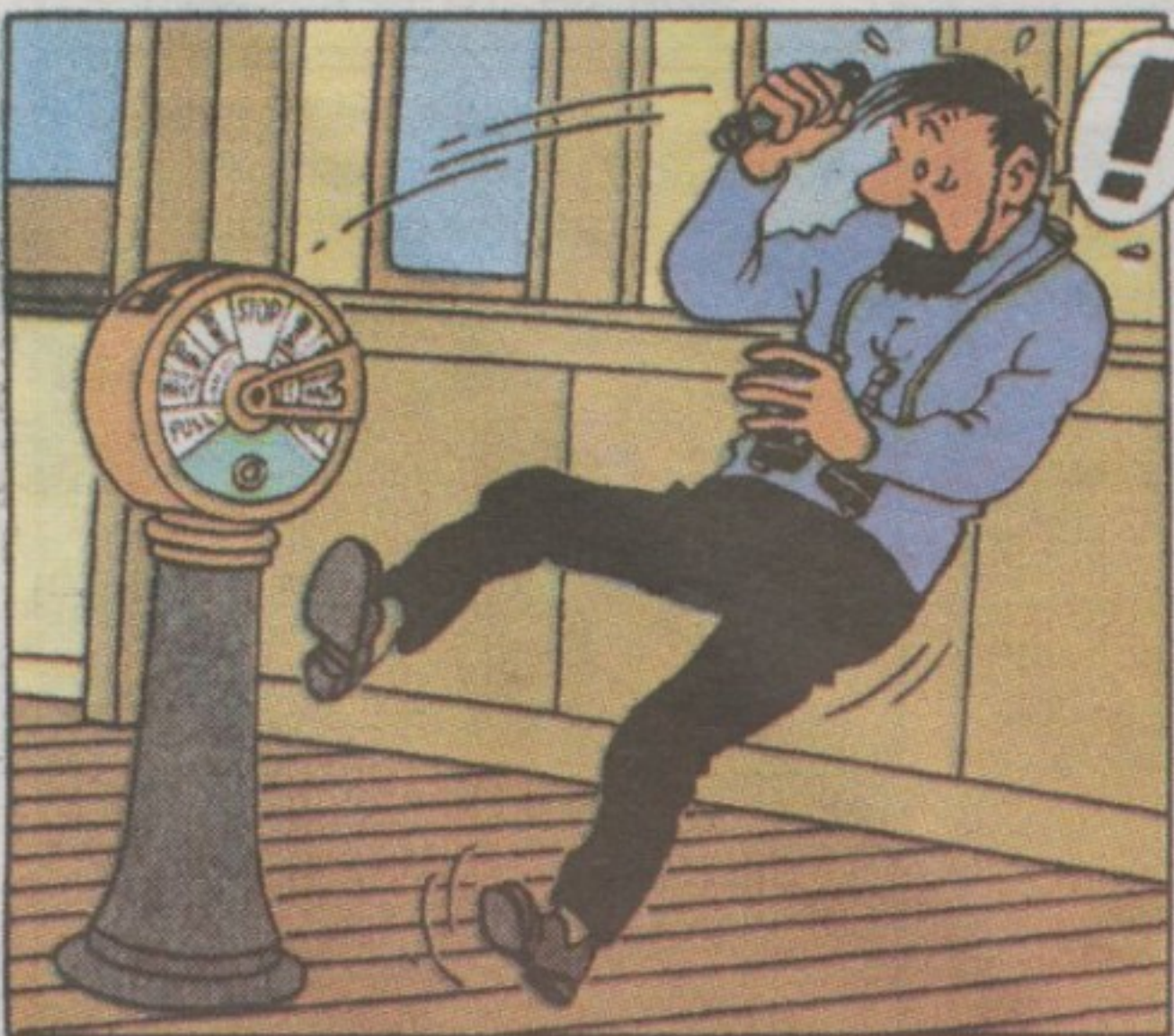
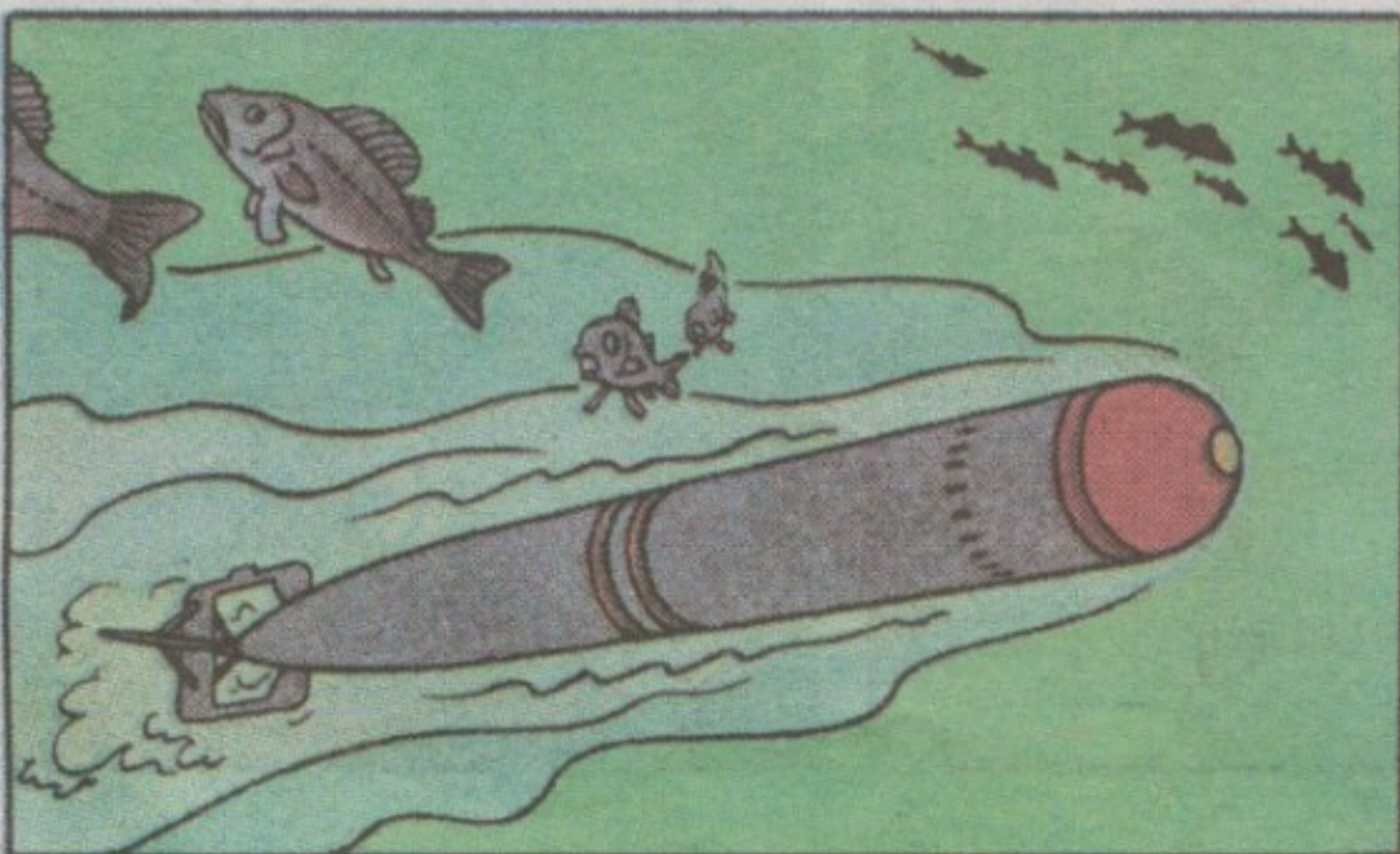
ГУБИ СЕ, ПТИЦО ЗЛО-
СЛУТНИЦО! НЕМОЈ НАМ
СТАЛНО ЛЕТЕТИ ПОД
НОСЕМ, ЖИВОТИЊО!

АЈКУЛА АЛБАТРОСУ!
„РАМОНА“ НА ВИДИКУ!
СПРЕМАМО СЕ ДА
ЗАРОНИМО!

СТО МУ ОКЕАНСКИХ ОЛУЈА!
КОМАНДИ ТОЧАК СЕ
БЛОКИРАО НА „НАЗАД“! БРЗО
ШРАФЦИГЕР!

ПРОКЛЕТСТВО! ОНИ ПЛОВЕ
УНАЗАД... НАШ ТОРПЕДО ЋЕ
ОПЕТ ПРОМАШИТИ! ЈЕСУ
ЖИЛАВИ ТИ МОМЦИ...

УРАА! ПРОШАО ЈЕ
ИСПРЕД НАС!

С.О.С. ДРУГИ ТОРПЕДО
ЗАМАЛО НАС ЈЕ ПРОМАШИО.
„ЛОС АНЂЕЛЕСЕ“,
ПОЖУРИТЕ!

БРЗО! БРЗО! ДА ОДГЛАВИМ ТУ ГЛУ-
ПУ МЕХАНИКУ!

ПШКРРАПВРТ!
ТЧКХКРААХХ!
ПРОКЛЕТА ИДИОТСКА...

...БЛЕСАВА НАПРАВО! ЕВО ТИ!

ИЈАЕООЈ!

А! ОНИ И ДАЈЕ ИДУ
УНАЗАД! Е, ПА МИ ЋЕМО ЗА
ЊИМА! ЦЕВИ 3 И 4, СПРЕМНЕ?

БИНГ!

ПАНГ!

БЕДНИ
ПОНИШТИВА-
ЧУ КАРАТА!
ЕВО ТИ!

АЛО? АЛО, МАШИНСКО? АЛО?

АЛО?
КАПЕТАН?

БХРОММ!

ПРЕКАСНО!
ПОГОЂЕНИ
СМО!

БХРОММ!

ОПЕТ!!

НЕ, ТО СУ ДУБИНСКЕ БОМБЕ!
УХ! МИСЛИО САМ ДА СМО
ТОРПЕДОВАНИ...

ХИДРОАВИОНИ МОРНАРИЦЕ
ГАЂАЈУ ОВЕ ГУСАРЕ! СИГУРНО
СУ ДОЛЕТЕЛИ СА
„ЛОС АНЂЕЛЕСА“!

АУХ, АЛА ИХ ЛЕМАЈУ! ПОСЛЕ
ОВОГА БИЋЕ СПЛОШТЕНИ
К'О ДАСКА! ХА! ХА! ХА!

ЧЕКАЈТЕ! ТАМО
НЕШТО
КЛОКОЋЕ!

ГЛЕДАЈ! ПОДМОРНИЦА
ИЗРАЊА!

ДА... МОРА ДА СУ ИХ
ГАДНО ПРОТРЕСЛИ...

ПОБЕДА! МАШУ БЕЛОМ ЗАСТАВОМ!
ПРЕДАЈУ СЕ! ПРЕДСТАВА ЈЕ ЗАВРШЕНА!

АЛО! АЛО! НАРЕЂЕЊЕ НЕПОЗНАТОЈ
ПОДМОРНИЦИ: ОСТАНИТЕ НА ПОВРШИ-
НИ И УГАСИТЕ МОТОРЕ! НА ПРВИ
СУМЊИВ ГЕСТ ШАЉЕМО ГРАНАТЕ,
ОВОГ ПУТА ТАЧНО У ЦИЉ!

С ТОРПЕДИМА ВИШЕ НЕ ВРЕДИ...
СТАВИ ИМ МИНУ ПОД КОБИЛИЦУ!
ПОШТО ИМАЈУ ТОЛИКО МУНИЦИЈЕ НА
БРОДУ, ИЗГЛЕДАЋЕ КАО НЕСРЕЊАН
СЛУЧАЈ! КРЕНИ! ИМАШ ВРЕМЕНА:
МИНА ЋЕ ЕКСПЛОДИРАТИ ЗА
ЈЕДАН САТ.

ПОЖУРИТЕ! ОНИ СЕ ВРАЋАЈУ!

ХОП!

ВРАШКИ
ПОСАО!

СПАСЕНИ!
ЈУПИИИ!
СПАСЕНИ!

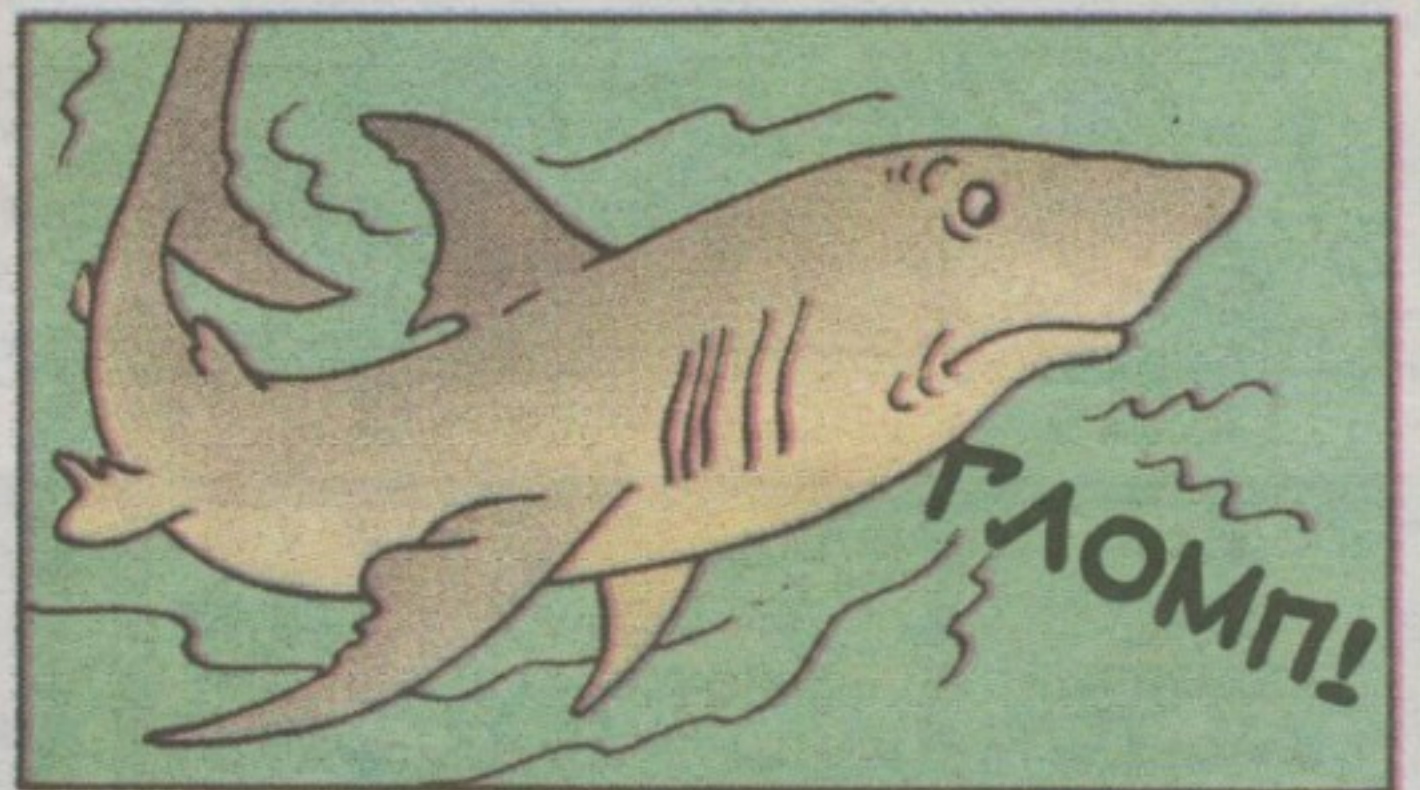
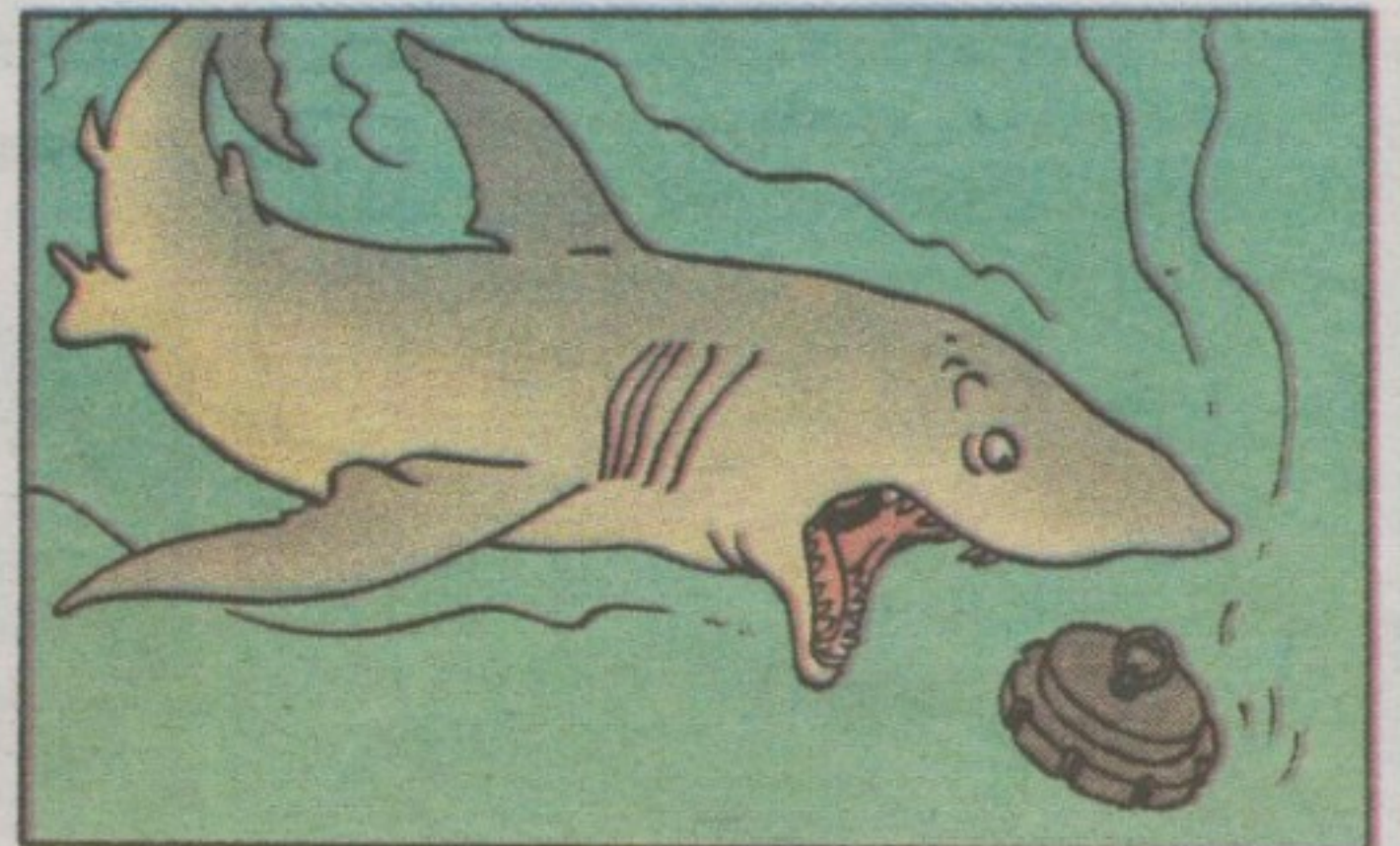
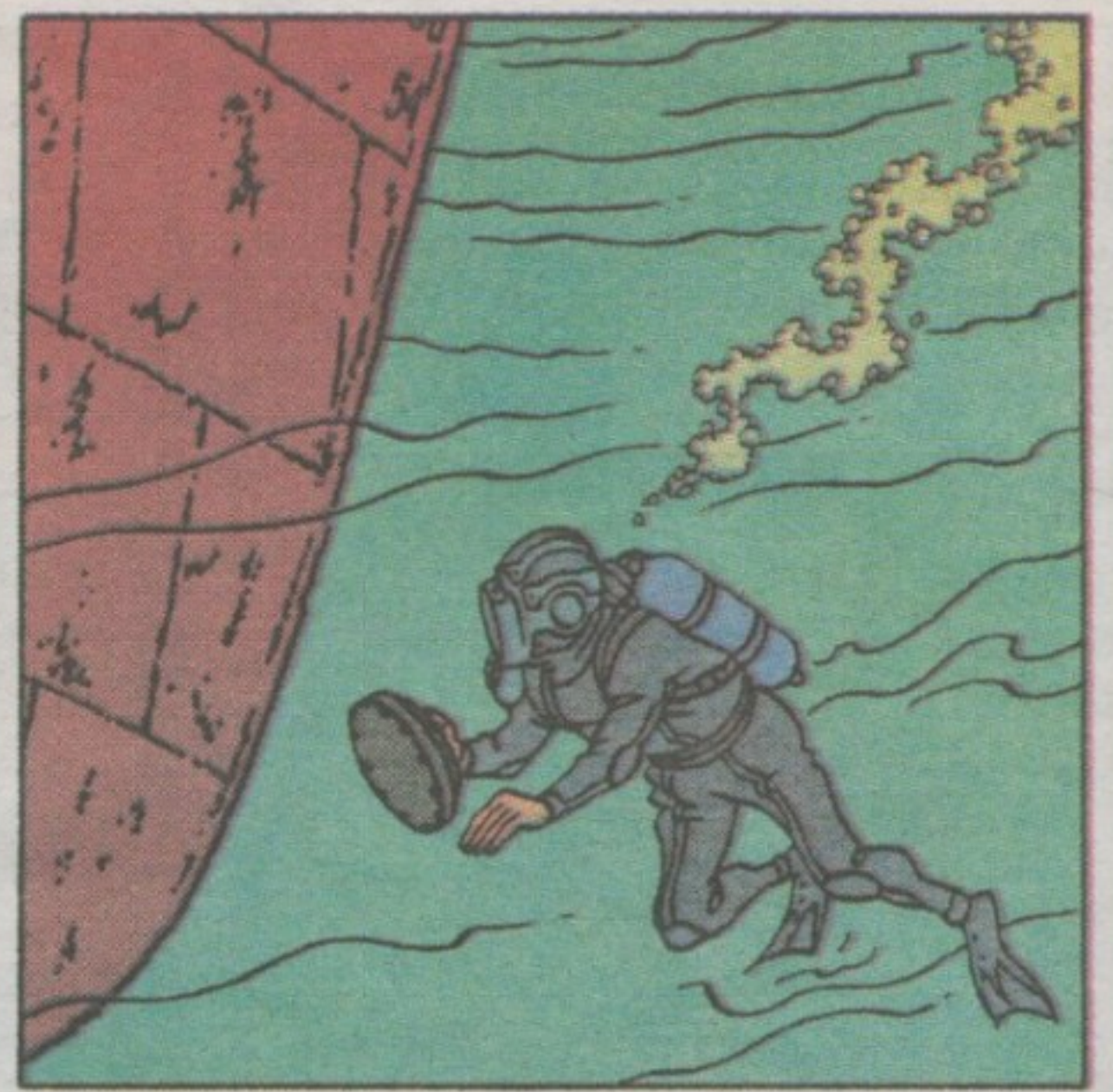
УРАА!

ТРАЛАЛА-
ЛАЈКА!

ГЛЕДАЈ:
ФОКЛОРНЕ
ИГРЕ БЕЛАЦА!

РЕКЛИ СУ
НАПРЕД! ТУ СЕ
НАЛАЗИ
МУНИЦИЈА...

СЛЕДЕЋЕГ ЈУТРА...

НЕМА ВИШЕ ВЕСТИ ОД КУРТА И
ЊЕГОВЕ ПОДМОРНИЦЕ! ШТА ЛИ
РАДЕ ТИ КРЕТЕНИ?

...ВОЈНИЦИМА ДА ЗАПЛЕНЕ
БРОД „ШЕХЕРЕЗАДА“ И УХАПСЕ
ЊЕГОВОГ ВЛАСНИКА,
РАСТАПОПУЛОСА, КОЈИ СЕ
ПРЕДСТАВЉА КАО МАРКИЗ
ОД ГОРГОНЗОЛЕ...

ПРОПАСТ! ПРОПАО САМ!
ПА ТО ЈЕ НЕМОГУЋЕ!!

АЛО? ДА ДОЂЕМ НА
КОМАНДНИ МОСТ?
НЕМАМ ВРЕМЕНА,
КАПЕТАНЕ! ШТА?
РАТНИ БРОД?...
ДОЛАЗИМ...

ДРИНГ!
ДРИНГ!

КРСТАРИЦА „ЛОС АНЂЕЛЕС“, Г.
МАРКИЖЕ! СВЕТЛОСНИМ СИГНАЛИМА
ЈАВИЛИ СУ НАМ ДА СТАНЕМО! ШТА
ДА РАДИМ?

ПОНОВИ ПОРУКУ, ТОМЕ... ДОДАЈ, АКО ОДМАХ
НЕ СТАНУ, ДА ЋЕМО ОТВОРИТИ ВАТРУ!

ДОБРО! ЗАУСТАВИТЕ МАШИНЕ!
И СПУСТИТЕ У ВОДУ МОЈ
ЧАМАЦ... ИДЕМ ЛИЧНО ДА
КАЖЕМ ТИМ КАУБОЈИМА
ШТА МИСЛИМ О ЊИХОВОМ
ПОНАШАЊУ!

АХА!
ПОСЛУШАЛИ
СУ... АЛИ ШТА
САД РАДЕ?

ГЛЕ... СПУШТАЈУ У ВОДУ
МОТОРНИ ЧАМАЦ...
А У ЊЕГА СЕДА
РАСТАПОПУЛОС!

НЕКА, НЕКА, ПРИЈАТЕ-
ЉИ, ПОКИ ЋУ САМ!

...И ПОЛАЗИ К НАМА! ПА ОВО ЈЕ
НЕЧУВЕНО! УСУЂУЈЕ СЕ ДА ДОЂЕ
ОВАМО И ДА СЕ БУНИ!
КАКВА ДРСКОСТ!

АЛИ... ШТА СЕ ТО
ДОГАЂА? ОН УСПОРАВА!
СТАЈЕ... ДА НИЈЕ
НЕКИ КВАР?

ГОСПОДЕ! ОН ТОНЕ!

ТРИК ЈЕ УСПЕО!
ЧИК САД ДА МЕ УХВАТИТЕ,
ГОСПОДО! ХА! ХА! ХА!

ХОЋЕ ЛИ ИЗ ЦРВЕНОГ М ИЗРОНИТИ ТЕ РАСПАТОПУЛ

ЗВАНИЧНО УКИНУТО ЈОШ 1815. ГОДИНЕ...
РОПСТВО ЈОШ ПОСТОЈИ!
 ТАЈНА ЛОЗИНКА ТРГОВАЦА ЉУДСКИМ МЕСОМ: „УГАЉ ПОД ПАЛУБОМ“

БЕН КАЛИШ ЕЗАБ ПОНОВО НА ВЛАСТИ У КЕХМЕДУ

МУЛ ПАША
 ОРГАНИЗАТОР РЕВОЛУЦИЈЕ

ДАНСКИ ТЕРЕТЊАК ПОКУПИО КАПЕТАНА АЛАНА РАСТАПОПУЛОСОВОГ ПОМОЋНИКА

ОДАКЛЕ СУ ДОЛАЗИЛИ АВИОНИ ШЕЙКА БАБ ЕЛ ЕРГА?
 ЗА РАЧУН РАСТАПОПУЛОСА, ИЗВЕСНИ ДОСОН ТРГОВАО ВОЈНИМ ВИШКОВИМА

ДРЖАВНИ У У ЈУЖНОЈ АМЕРИЦИ
 АЛКАЗАР ЗБАЦИО ТАПИОКУ

У СКУПШТИНИ УН
 МНОГЕ ДЕЛЕГАЦИЈЕ ЗАХТЕВАЈУ МЕЂУНАР КОНТРОЛУ НАД КОМПАНИЈАМА КОЈЕ П ХОДОЧАСНИКЕ У МЕК

ГУСАРСКА ПОДМОРНИЦА У ЦРВЕНОМ МОРУ

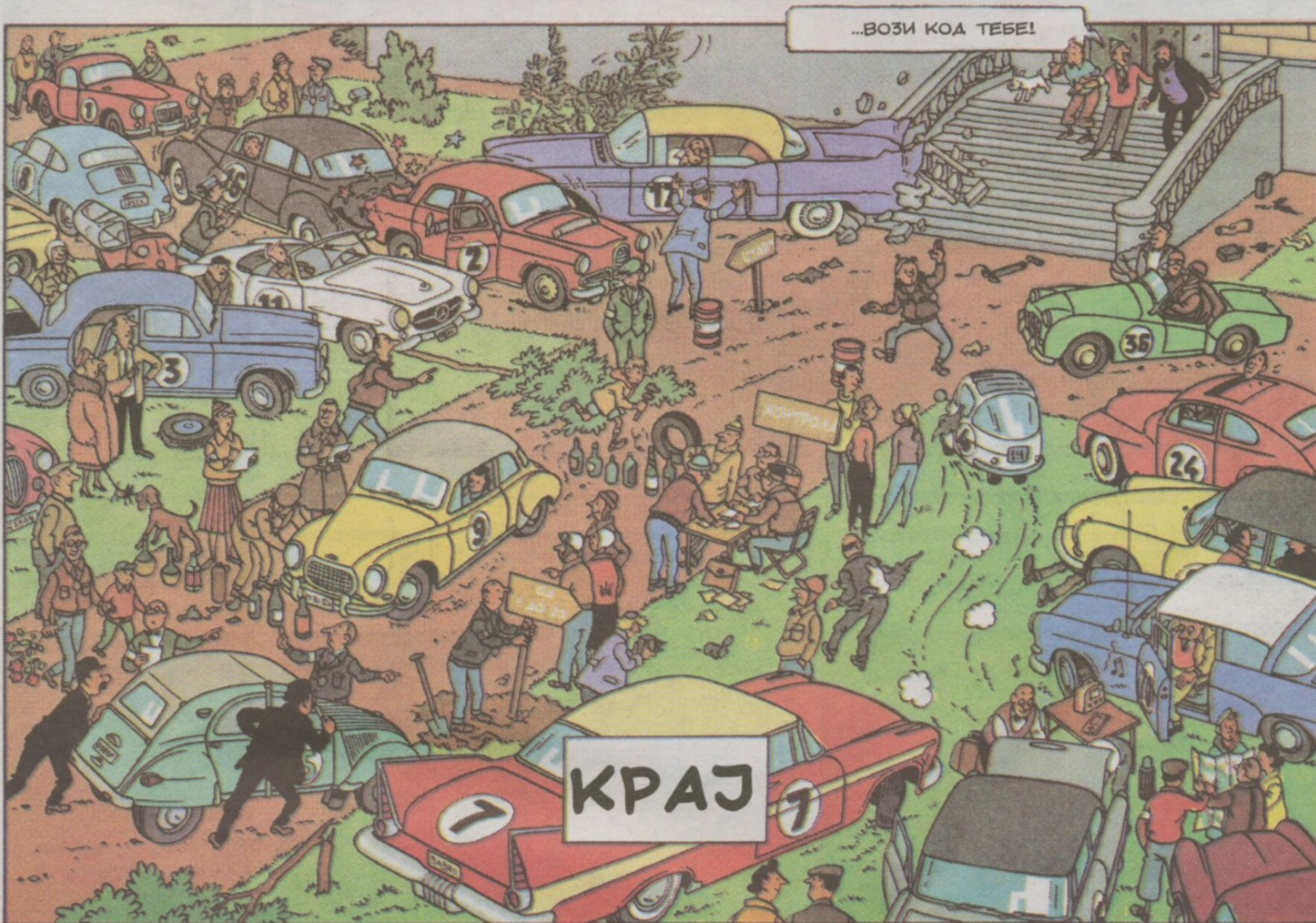
НОВИ ТИНТИНОВ ПОДВИГ

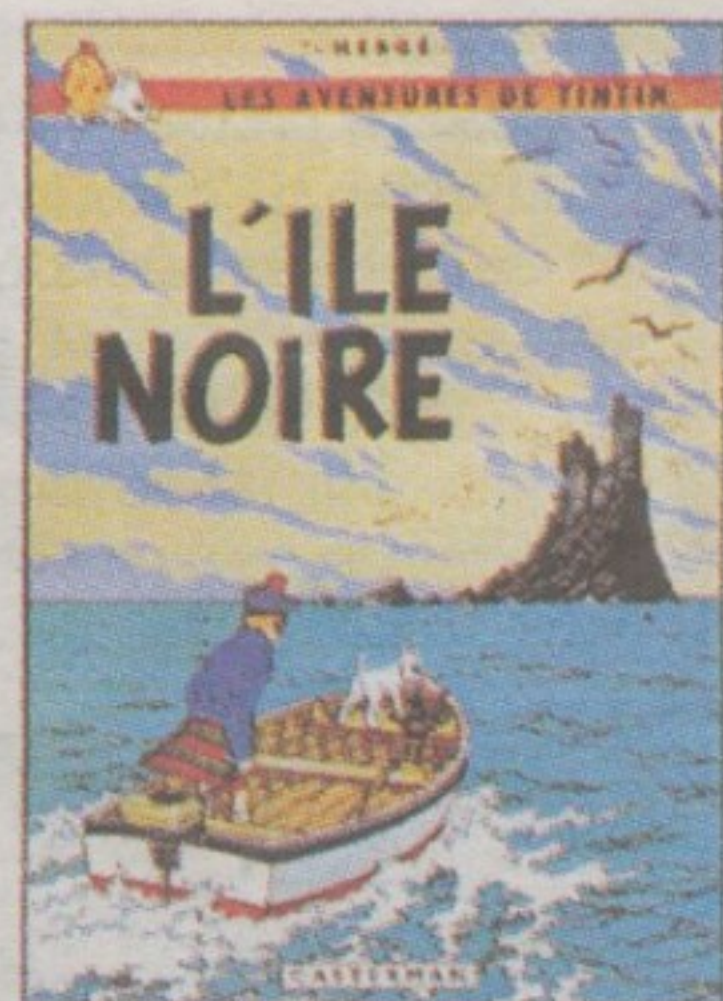
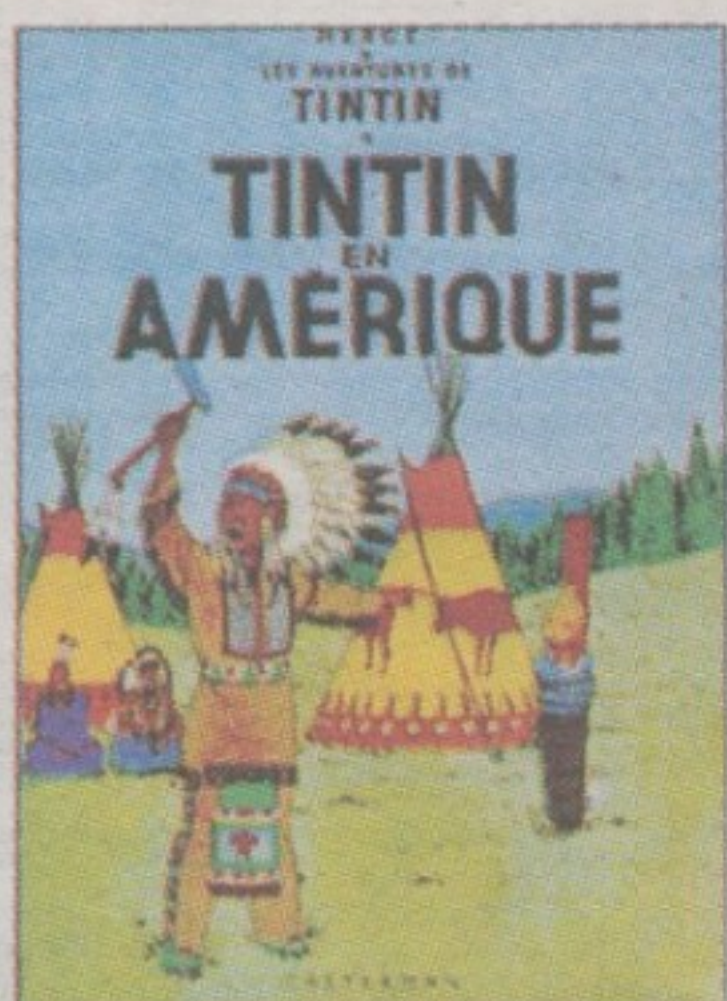
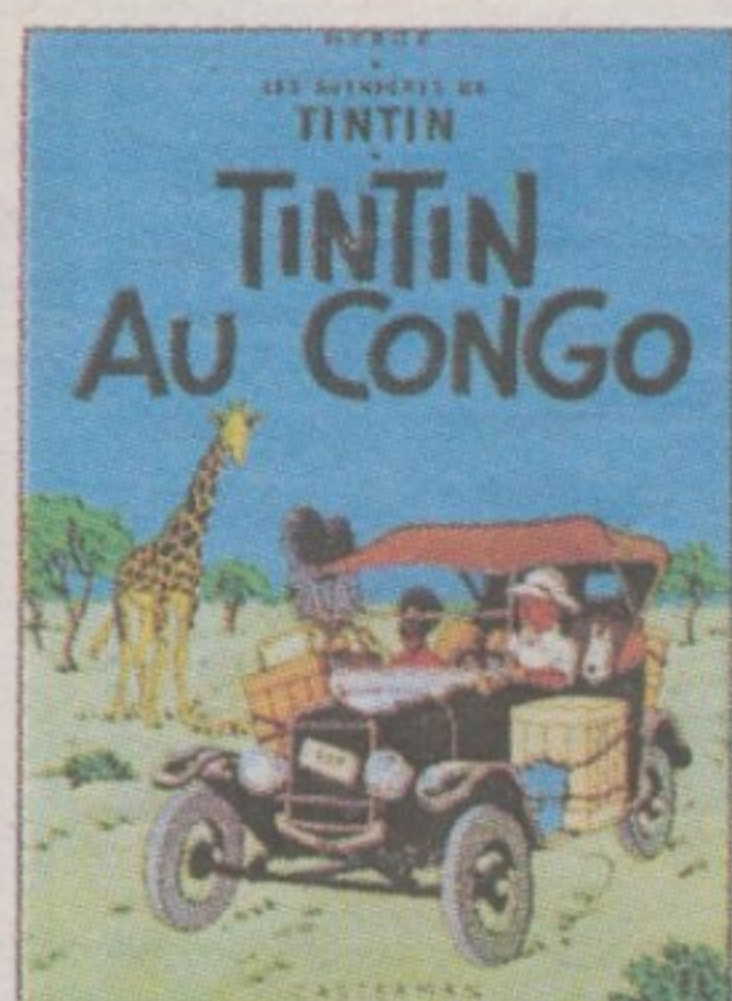

On sait aujourd'hui que les avions utilisés par le Sheik Bab El Ekr, lors de son soulèvement contre le pouvoir établi de l'Emir Ben Kalish Ezab, lui avaient été fournis par un certain Dawson, ancien chef de la police internationale de Shanghai. C'est d'ailleurs dans l'exercice de ses anciennes fonctions que ce fameux individu avait livré Tintin aux autorités d'occupation japonaises. Depuis son retour d'Orient, Dawson s'adonne à un fructueux commerce. Travaillant par compte de Rastapopoulos, alias le faux marquis de Gonzalez, il s'est spécialisé dans l'achat et la vente de vieux matériel de guerre. Il a d'ailleurs annoncé dans la presse, il recrutait ses clients dans le monde entier.

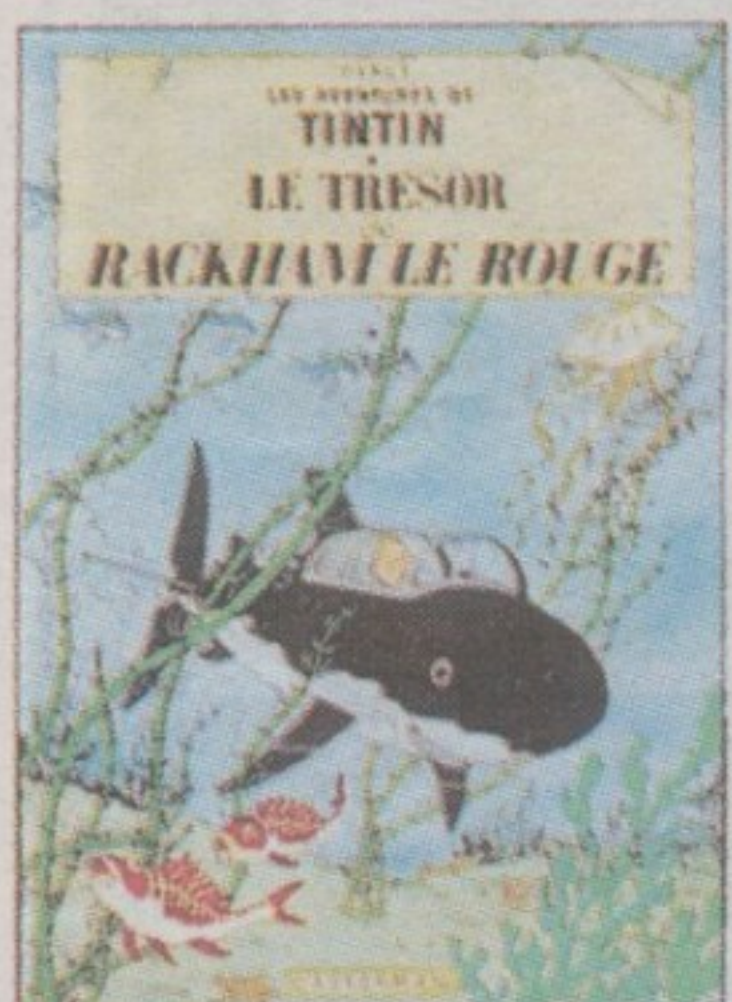

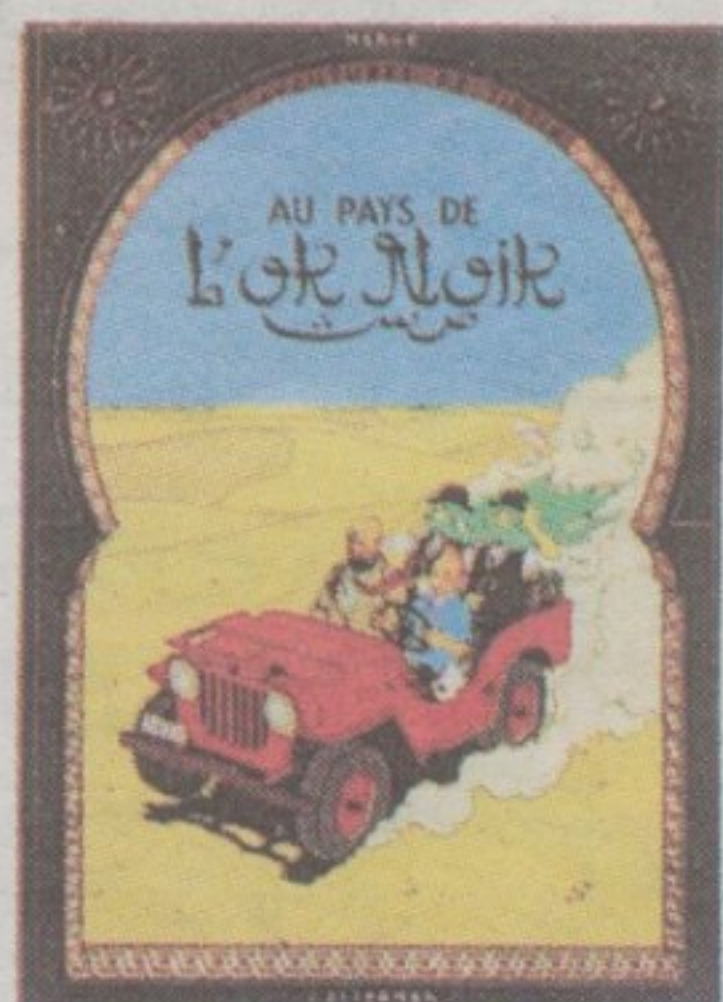

ЧИТАЈТЕ ТИНТИНА

У

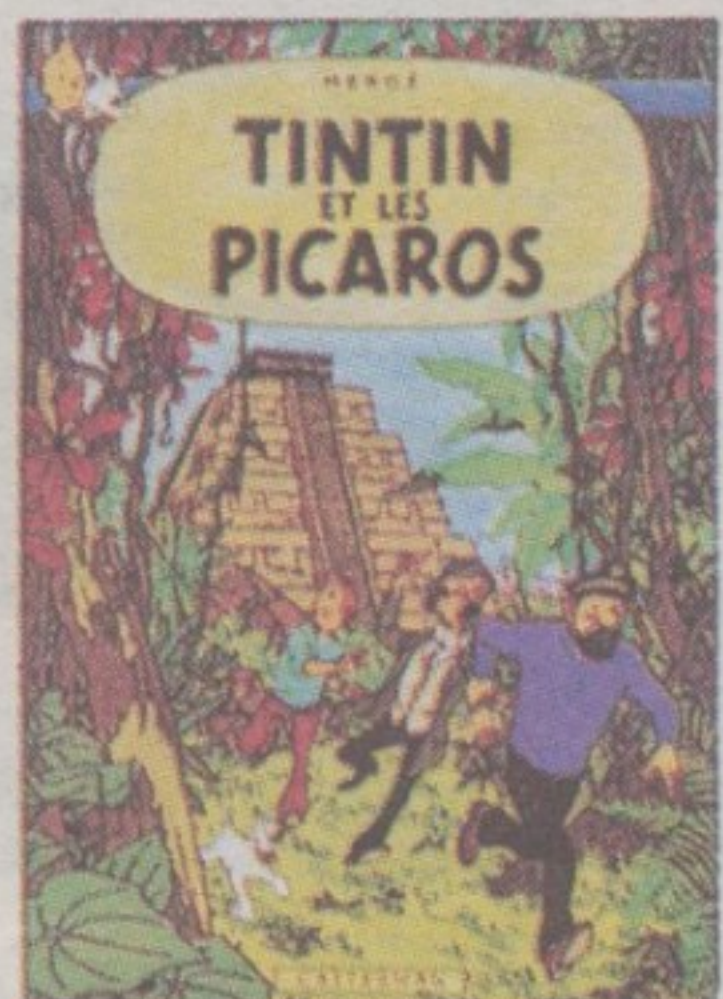
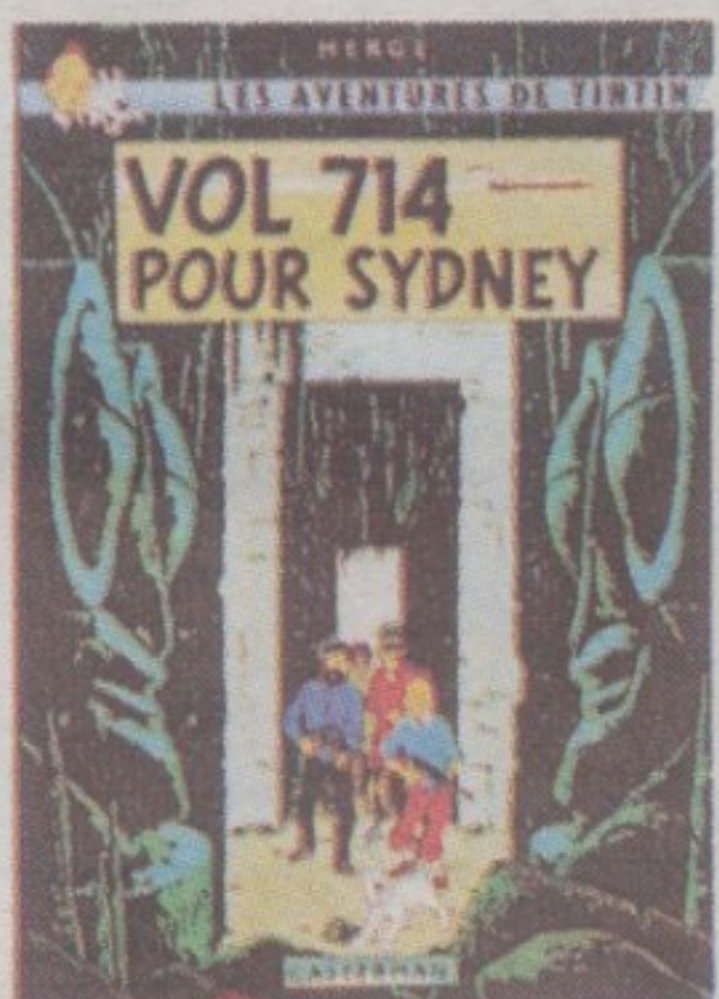

ЗАБАВНИКУ

СВАКОГ ДРУГОГ МЕСЕЦА НОВИ

ДОЖИВЉАЈИ!!!

Забавниковци, помагајте!

1. ЧИТАТЕ ЛИ Забавник?

(Заокружите број)

1. Редовно (трудим се да не пропустим ниједан број)
2. Повремено (бар један број месечно)
3. Ретко (мање од једног броја месечно)

2. ОД КАДА ЧИТАТЕ Забавник?

Од _____ године.

15. Стрип - додаток у среди-
ни листа

16. Зашто - како

17. Ко чита Забавник тај и зна

18. Енигматика

19. Укрштене речи

20. Дописујте се, људи!

21. Листа иностраних синг-
лова

22. Листа домаћих синглова

23. Ја волим ПТТ

24. Чудесни свет Герија Лар-
сона

25. Гарфилд

26. Кад сам био мали

6. ШТА ВАМ СЕ НАЈВИШЕ ДОПАДА У Забавнику?

7. ШТА ВАМ СЕ НЕ ДОПАДА?

8. О КОЈИМ БИСТЕ ТЕМАМА ЖЕЛЕЛИ ВИШЕ ДА СА- ЗНАТЕ У Забавнику?

9. ПРАТИТЕ ЛИ СТРИП?

1. Редовно (у сваком броју)
2. Повремено (зависи од вр-
сте стрипа)
3. Не читам га

10. НАВЕДИТЕ НАЈОМИЉЕ- НИЈЕ СТРИПОВЕ:

11. КАКО ВАМ СЕ ДОПАДА ИЗГЛЕД Забавника? (означите један од одговора поред сваког елемента)

Добро Лоше

1. Цртежи _____
2. Фотографије _____
3. Насловне
странице _____

12. ЧИЈЕ ВАМ СЕ ИЛУСТРА- ЦИЈЕ НАЈВИШЕ ДОПАДАЈУ?

Наведите аутора:

Желели бисмо да
Забавник буде још бољи
и зато ћемо га
улепшати и поправити.
Надамо се, наравно,
да ће то што урадимо
бити на радост чита-
лаца и зато бисмо
желели да нам одгово-
рите на питања која
смо саставили.
Убеђени смо да ће нам
ваше мишљење
помоћи. По десеторо
читалаца који нам
пошаљу испуњен овај
УПИТНИК
наградићемо
тримесечним и
шестомесечним прет-
платама на Забавник.
Попуњен УПИТНИК
треба да пошаљете на
адресу:

ЦЕНТАР ЗА
ИСТРАЖИВАЊЕ
"ПОЛИТИКЛА N&M" Д.О.О.
МАКЕДОНСКА 29/XIV
БЕОГРАД

13. ПОРЕД Забавника КОЈЕ ЈОШ НОВИНЕ ИЛИ ЧАСОПИСЕ ЧИТАТЕ?

1. Редовно читам:

2. Повремено читам:

14. ДА ЛИ СЕ У ВАШОЈ ПОРО- ДИЦИ ЧИТА ЈОШ НЕКИ ЛИСТ?

1. Не
2. Да (наведите који)

15. ДА ЛИ ВАМ ЈЕ Забавник СКУП?

1. Да
2. Не

16. АКО НИЈЕ, КОЛИКО БИСТЕ НАЈВИШЕ ДАЛИ ЗА ПРИМЕРАК Забавника? _____ динара

17. ДА ЛИ БИСТЕ СЕ ПРЕТ- ПЛАТИЛИ НА Забавник?

1. Да
2. Не

18. КОЈА ЈЕ ВАША ПОРУКА РЕДАКЦИЈИ?

МОЛИМО ВАС ДА НАМ ДАТЕ
СЛЕДЕЋЕ ПОДАТКЕ О СЕБИ
ЈЕР ЋЕ 20 УЧЕСНИКА АН-
КЕТЕ ДОБИТИ БЕСПЛАТНУ
ПРЕТПЛАТУ НА НАШ ЛИСТ

1. Име и презиме _____
2. Место становања
и поштански број _____
3. Улица и број _____
4. Телефон _____
5. Занимање _____
6. Школска спрема _____
7. Година рођења _____

5. КОЈЕ РЕДОВНЕ РУБРИКЕ НАЈЧЕШЋЕ ПРАТИТЕ?

(Заокружите бројеве)

1. Веровали или не
2. Јесте ли већ чули да...
3. Хогар Страшни
4. Ма шта кажеш
5. Забавников 300
6. Фантастика
7. Рекли су...
8. Забавников излог чуда
9. Живот пише драме
10. Београд кога више нема
11. Прочитај, проскитај
12. Изуми, открића,
достигнућа
13. С оне стране вероватног
14. Забавников историјски
забавник

ПОДПИСИ
ЗАБАВНИК

8.11.2002.

ПОСЛТИКИНИ
ЗАБАВНИК у акцији за децу

Ово је простор који је наш лист
у 2002. години посветио акцијама за
бољи живот деце у Србији

Буди Победник!

Данило Икодиновић
европски шампион

Никола Грбић
олимпијски шампион

Драган Шкробић
рећи на свету

Желиш ли да освојиш вредне награде?
Хоћеш ли да браниш боје своје школе?
Можеш ли да будеш најбољи?
Школско првенство Србије је права шанса.

ТАКМИЧИ СЕ!

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО
ПРОСВЕТЕ И СПОРТА
УПРАВА ЗА СПОРТ

Акција листа ПОСЛТИКИНИ **ЗАБАВНИК** и Центра за бригу о деци

РЕКЛИСУ О ФИЛМУ И ГЛУМИ

ОД СВИХ УМЕТНОСТИ ФИЛМ ЈЕ ЗА НАС НАЈВАЖНИЈИ.

Владимир Иљич Лењин
вођа совјетске револуције
(1870–1924)

НИКАДА НИСАМ У ПОТПУНОСТИ ПРИПАДАЛА ФИЛМУ. ЈА САМ САМО ОСТВАРИВАЛА ОЧЕВ САН.

Мери Астор
америчка глумица
(1906–1987)

СНИМАЊЕ ФИЛМОВА ЈЕ КАО ДУГА ВОЖЊА АВИОНОМ. ЧАСОВИ ДОСАДЕ КОЈЕ ВАМ СКРАЋУЈУ ТАКО ШТО ВАС НУДЕ ХРАНОМ.

Џон Клиз
енглески комичар
(рођ. 1939)

ГЛУМА ЈЕ ИСПРАЗАН И НЕКОРИСТАН ПОСАО.

Марлон Брандо
амерички филмски глумац
(рођ. 1924)

ЈА ИСТИНСКИ ПОСТОЈИМ САМО ДОК СНИМАМ ФИЛМ.

Марчело Мastroјани
италијански глумац
(1923–1996)

СЕКС СИМБОЛ ПОСТАЈЕ СТВАР. ЈА ПРЕЗИРЕМ ДА БУДЕМ СТВАР.

Мерилин Монро
америчка глумица
(1926–1962)

ОНО ШТО САМ НАУЧИЛА ОД ГОСПОДИНА БОГАРТА, НАУЧИЛА САМ ОД ПРАВОГ МАЈСТОРА ГЛУМЕ И ТО МЕ, БОГУ ХВАЛА, ДО ДАНАШЊЕГ ДАНА ОДРЖАВА У ДОБРОМ СТАЊУ.

Лорин Бекол
америчка глумица
(рођ. 1924)

ДА БИСТЕ СЕ УПУСТИЛИ У ФИЛМСКИ ПОСАО, МОРАТЕ ДА БУДЕТЕ ПОМАЛО НЕРЕАЛНИ.

Ким Бејсингер
америчка глумица
(рођ. 1954)

СНИМАТИ ФИЛМ, ТО ЗНАЧИ НАПРАВИТИ ЧИТАВ ЈЕДАН НОВИ СВЕМИР.

Ингмар Бергман
шведски режисер
(рођ. 1918)

РАНО САМ ПРЕСТАЛА ДА ВЕРУЈЕМ У ДЕДА-МРАЗА. КАДА МЕ ЈЕ МАЈКА ПОВЕЛА ДА ГА ВИДИМ, ОН МЕ ЈЕ ЗАМОЛИО ДА МУ ДАМ АУТОГРАМ.

Ширли Темпл
америчка дечија филмска звезда,
касније амбасадор САД
(рођ. 1928)

ПОЧЕЛА САМ КАО ЛОША ГЛУМИЦА, А ТАКВА САМ И ОСТАЛА.

Брижит Бардо
француска глумица (1933)

Основна школа, која је давала основна знања и трајала око три године, била је само почетак лествице уз коју су се успињали Византинци наклањени учењу. Отмена и надмоћна византијска цивилизација умела је да цени људе од пера, али и да се с надменим потцењивањем и подсмехом односи према необразованости.

Учена Касија, знаменита монахиња деветог века, у својим епиграмима с презиrom се устремила на незнање:

Мрзим глупака када мисли

столећа, средње образовање постојало је готово искључиво у Цариграду. Тако Константин – Ћирило – који је са братом Методијем ширио хришћанство и писменост у словенском свету, у 9. веку није могао себи да нађе одговарајућег учитеља у другом граду Царства – Солуну. Ипак, то никако није значило да у унутрашњости нису живели изванредни учитељи. Један од њих, Јован Педијасим, који је деловао у Охриду последњих деценија 13. века, послао је свог ученика Дукопула да

же научити ничему што овај већ није знао.

Према неким истраживањима, у Цариграду је у првој половини 10. века било дванаест средњих школа, а свака од њих имала је од двадесет до четрдесет полазника. То би значило да је у византијској престоници само неколико стотина деце стицало средње образовање. Премда су изнесене бројке условне, оне речито казују да је мали број Византинаца стицао до средње школе.

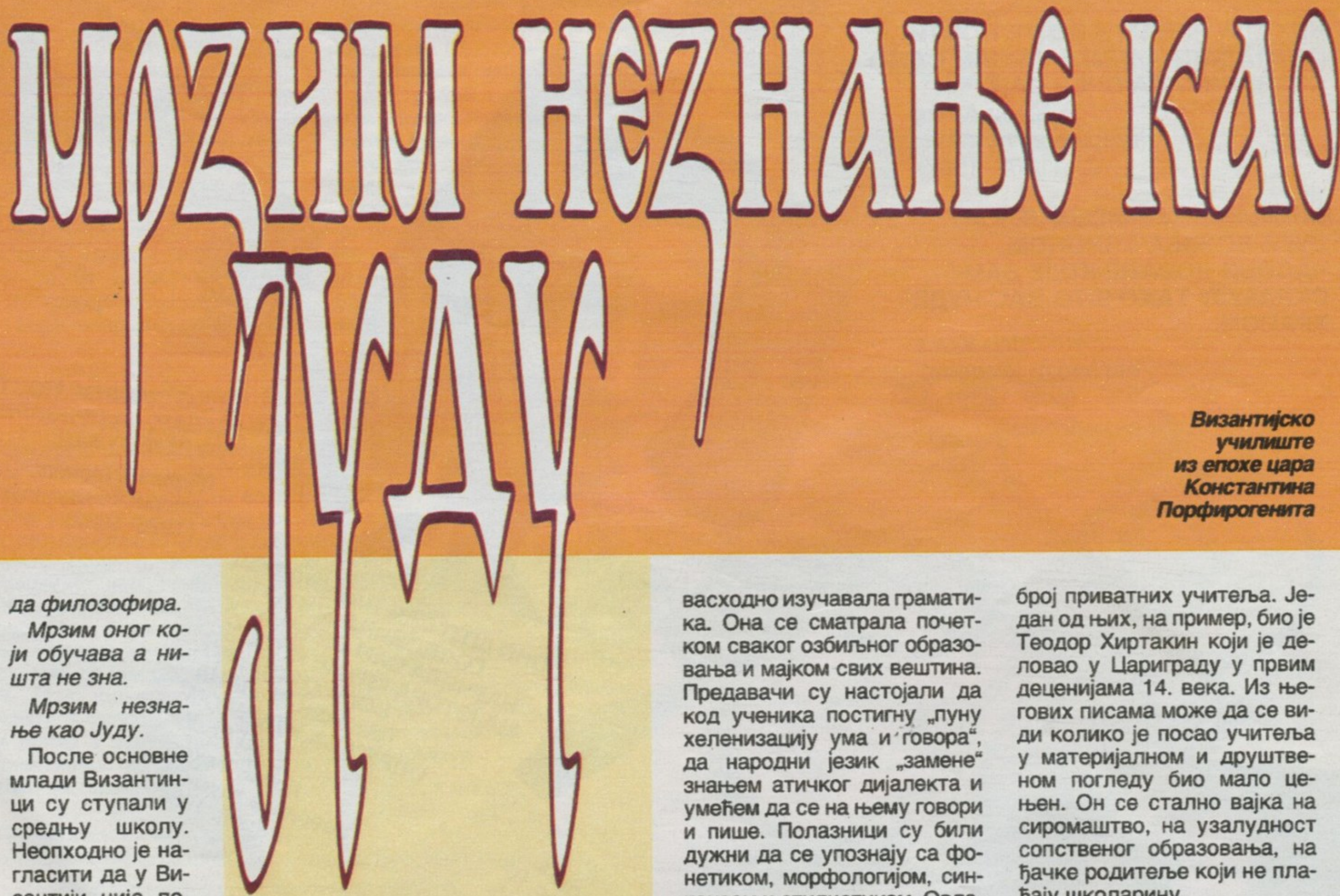
У средњој школи се, у току шест или седам година, пре-

уџбеници, тек понешто измењени и дотерани, што речито казује о наглашеној световности византијског образовања. Осим уџбеника, у византијским школама користили су се и разнолики речници: речници архаизама, етимолошки речници, речници синонима, грчко-латински речници.

Граматика – мајка свих вештина

Будући да су школе највећим делом биле приватне, у Византији је постојао велики

Средње и више школе у Византијском царству

Византијско училиште из епохе цара Константина Порфирогенита

да филозофира.

Мрзим оног који обучава а ништа не зна.

Мрзим незнање као Јуду.

После основне млади Византинци су ступали у средњу школу. Неопходно је нагласити да у Византији није постојала строга одвојеност средњег од вишег образовања. Напротив, њихови програми донекле су се преклапали, а и узраст полазника није био тачно утврђен. Осим тога, византијску школу одликовала је и велика покретљивост: ученици су прелазили од једног предавача код другог, из једне у другу школу.

Ако се изузму најранија четрдесет два

Према неким истраживањима, у Цариграду је у првој половини десетог века било дванаест средњих школа, а свака од њих имала је од двадесет до четрдесет полазника

настави школовање у Цариграду. Тамо је његово знање проверио водећи престонички предавач Григорије Кипарски и не без дивљења закључио да младића не мо-

васходно изучавала граматика. Она се сматрала почетком сваког озбиљног образовања и мајком свих вештина. Предавачи су настојали да код ученика постигну „пуну хеленизацију ума и говора“, да народни језик „замене“ знањем атичког дијалекта и умећем да се на њему говори и пише. Полазници су били дужни да се упознају са фонетиком, морфологијом, синтаксом и стилистиком. Овладали су и одређеним знањима из античке књижевности, историје, митологије, географије, метрике. Што се одабране лектире тиче, опет је предност давана паганским класицима Хомеру и Хесиоду, затим Пиндару, Езопу, писцима трагедија Есхилу, Софоклу и Еурипиду, комедиографу Аристофану, историчарима Херодоту, Тукидиду, Плутарху и Полибију. Временом на значају све више добијају Библија и списи светих отаца.

Као извори знања углавном се користе старогрчки

број приватних учитеља. Један од њих, на пример, био је Теодор Хиртакин који је деловао у Цариграду у првим деценијама 14. века. Из његових писама може да се види колико је посао учитеља у материјалном и друштвеном погледу био мало цењен. Он се стално вајка на сиромаштво, на узалудност сопственог образовања, на ђачке родитеље који не плаћају школарину.

У једном писму Теодор Хиртакин жали се родитељима неког несташног ученика. Дечак је непослушан и стога слабо напредује у савладавању градива, а занимају га једино коњи. Према учитељевим речима, он по васцели дан јури на коњу улицама, посећује хиподром и шепури се у лепој одећи. Због таквих огрешења Хиртакин га је истукао и већ је прошло пет дана, а он се још није вратио у школу.

Наравно, било је и другачијих примера. Познат је случај

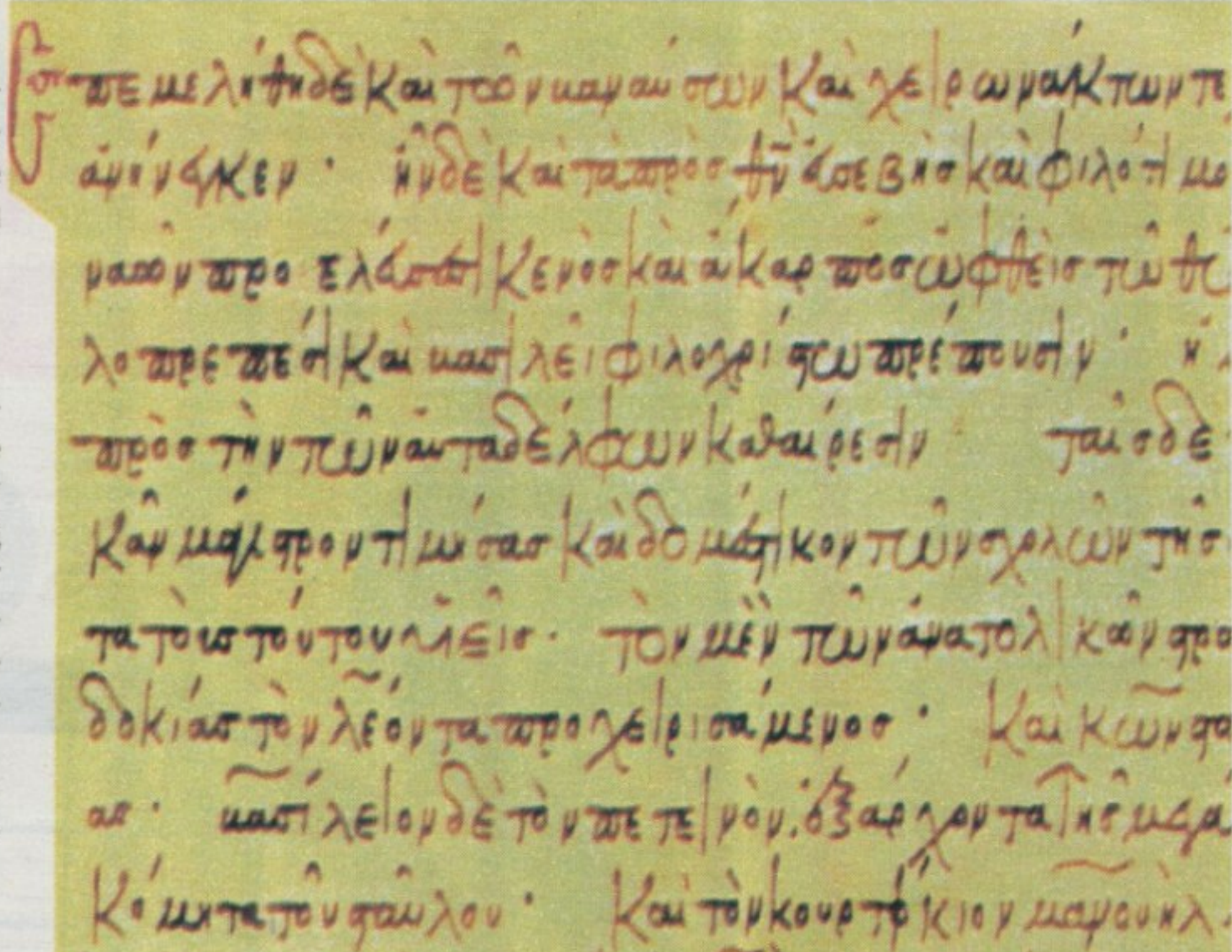
ПОДНИМНИ
ЗАБАВНИК

8. 11. 2002.

младића који је исказао велики самопрегор: да би платио своје школовање, био је принуђен да ради у јавном купатилу.

Школа ретора

Следећи ступањ у образовању Византинаца била је такозвана школа ретора у коју се улазило у узрасту од шеснаест или седамнаест година. Омиљена у доба антике, реторика је и у Византијском царству уживала велики углед. У овим школама, које су уписивале мали број полазника, циљ је био савр-

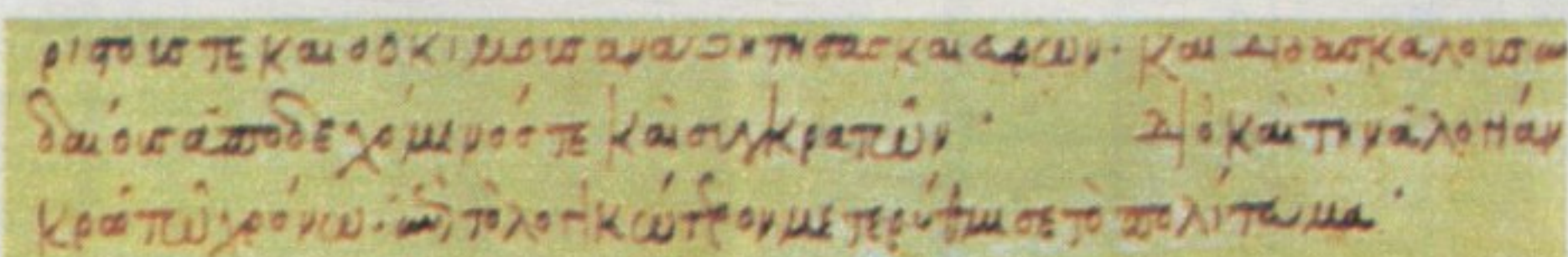
лазили неписмени најпре су описмењавани.

Даљим ширењем хришћанства, као противтежа паганским школама у старим средиштима – Александрији, Антиохији, Цезареји, Ефесу – ничу и богословске академије у којима се полазници подучавају теолошким предметима. Ипак, број богословских училишта у првим вековима Византије није био велики. О чувеној патријаршијској академији углавном се може говорити тек од краја 11. века. У њој се тумачила Библија и учила реторика, али и поје-

шено говорити и писати на атичком дијалекту. Сада се читају и тумаче текстови античких великана какви су били Демостен, Изократ и Лизије, али и списи великих хришћанских отаца Василија Великог, Григорија Богослова и Јована Златоустог. Полазници су писали басне, мале саставе, састављали говоре „у име“ легендарних хероја или знаменитих личности које су живеле у далекој прошлости.

Као и у антици, образовање се завршавало предавањима из филозофије – „науке наука“, „вештине вештина“, „јединог бесмртног што је доступно смртним“ – али филозофије схваћене у најширем значењу тог појма. Програм у филозофским школама био је веома опширан и укључивао је велики број предмета које је требало усвојити. Осим познавања света и човека, проучавали су се радови Платона и Аристотела, али и аритметика, гео-

метрија, музика, астрономија, физика, логика, епика.

Однос цркве према филозофском образовању био је двојак. С једне стране, прибојавала се претераног усхићења филозофијом које је, по њеном мишљењу, могло да води у јерес, а с друге, признавала је значај филозофског образовања за будуће посленике у цркви. Једноставније речено, свештеници су античко наслеђе делили на „прихватљиво“ и „неприхватљиво“. Како промишљава примећује филозоф Михаило Псел, прво су „примали као храну“, а друго „испљували као отров“. У сваком случају, црквени делатници гледали су на филозофију као на степен пре изучавања богословља. Јер, сматрали су, теологија је чинила венац и била циљ свих наука.

У усвајању знања из фило-

зофије било је много учења „наизуст“. Тако је, на пример, Прокл Дијадок, истакнути неоплатоничар и професор на Академији у Атини у 5. веку, знао напамет, од речи до речи, сва Аристотелова дела из логике.

Свестрано образован човек

И, напослетку, не треба губити из вида да је у Византијском царству велика пажња посвећивана богословском образовању. Међутим, у раној Византији обучавање младих на основама хришћанског вероучења углавном је почивало на цркви и породици. Тек временом почињу да се отварају манастирске школе. Обука у њима била је потпуно религијска: проучавале су се основе црквеног учења, морална начела и правила понашања, а полазници који су до-

дине световне науке: аритметика, геометрија, музика, астрономија, медицина, филозофија.

Угледни световни научници изванредно су познавали и теологију јер се подразумева-ло да прави свестрано образован човек мора бити упућен у хришћанско богословље.

Тако је чувени Нићифор Григора, водећи византијски научник друге четвртине 16. века, у одсуству патријарха пред папиним изасланицима бриљантно образлагао неке од основних поставки византијског богословља.

И, напослетку, треба нагласити да је значај византијског образовања излазио из оквира византијске културе. Византијски научници, који су се уочи пада Царства селили на Запад, пренели су тамо и традиције византијског образовања.

На тај начин су неке од тековина византијске цивилизације постале органски део италијанске ренесансе ■

Радивој Радич

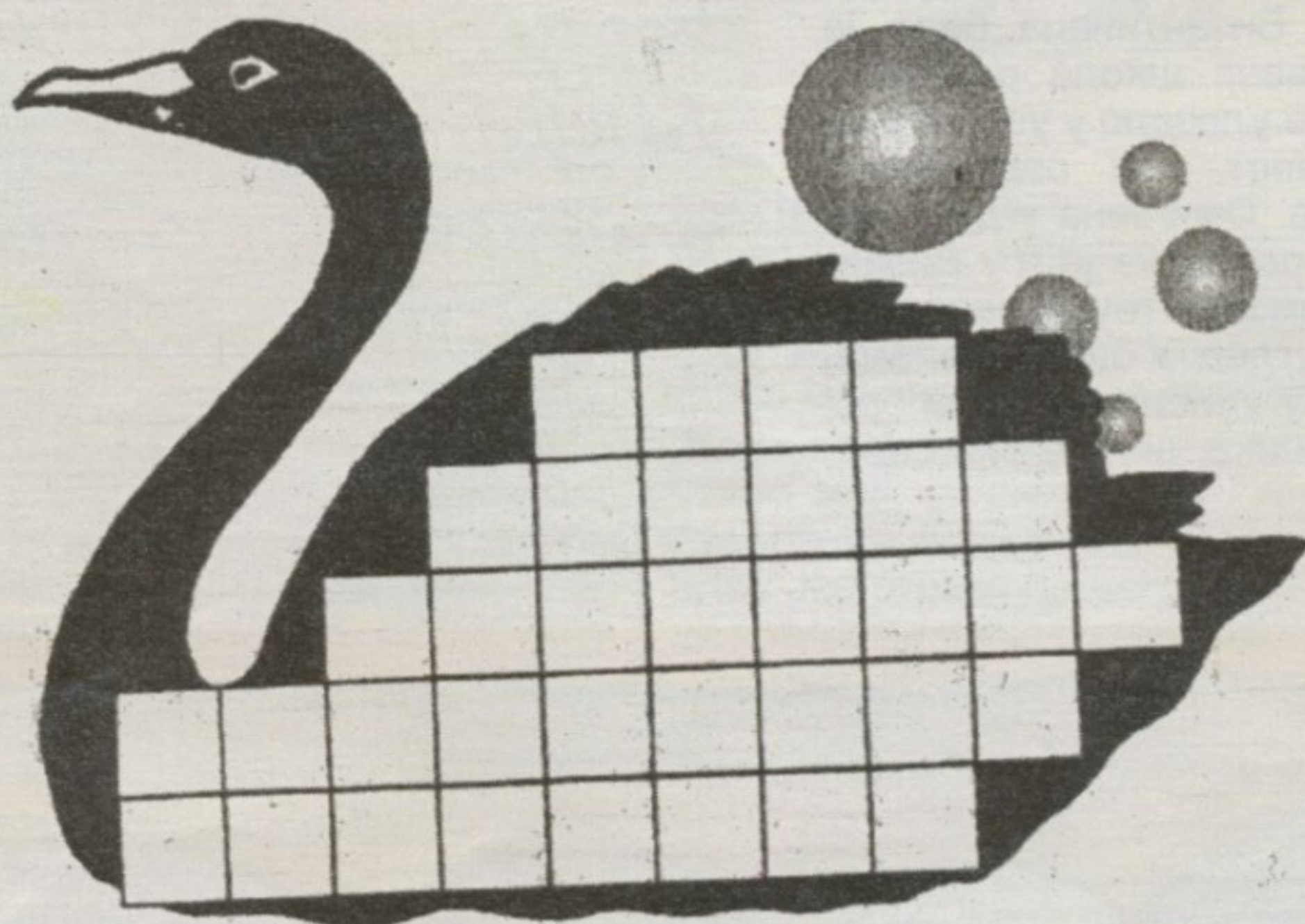

ПОМИЦАЉКА

Имена
помакните
лево-десно
како бисте
у две
уза стопне
усправне
колоне
добили још
два мушка
имена ■

**МОМИР
МИЛОРАД
ДАЛИБОР
ЖИВОЈИН
ЈЕЛЕНКО
МАРКО**

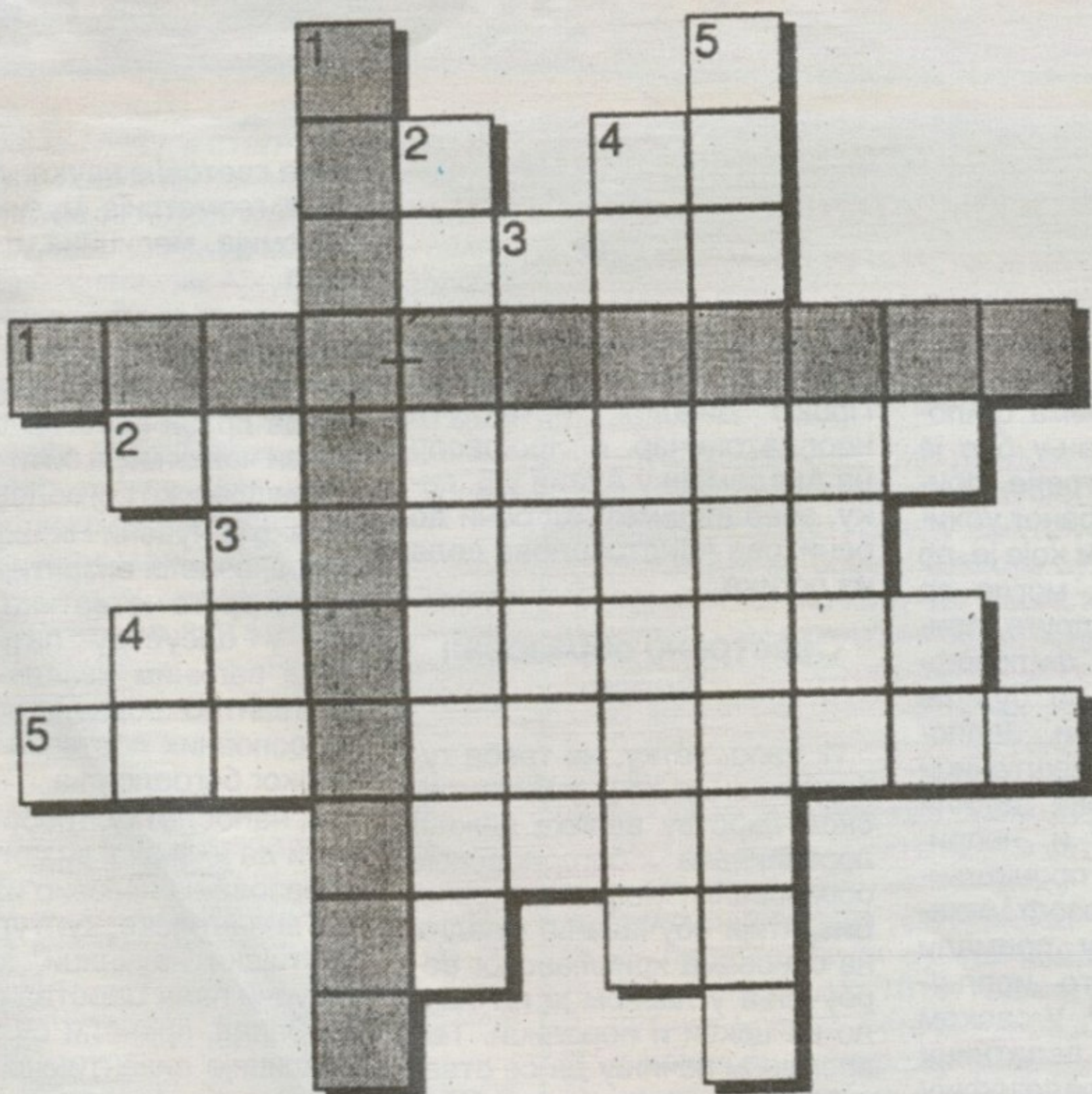
МОЗАИЧКА УКРШТЕНИЦА

Уместо описа дате су речи сложене азбучним редом.
Свакој од ових речи нађите одговарајуће место у мрежи
укрштенице!

**АВАРИ, АНИТА, АЦИ, КАБАНИЦА, КЕР, ЛАБУД, ЛАВИНА,
ЛАСА, ЛАТО, ПАРОДИЈА, ПП, ПРЕТУРАТИ, РА, СИНАЈ ■**

ЗВЕЗДА

**ВА, ДЕ, ДИ, ЗА, МИ, НИ, ЊЕ, ПИ, ПИ,
ПРО, РА, СЛА, СТУ, СТУ, ТА, ТИ, ТИ,
ФЕ, ЦА, ЦА, ШТА.**

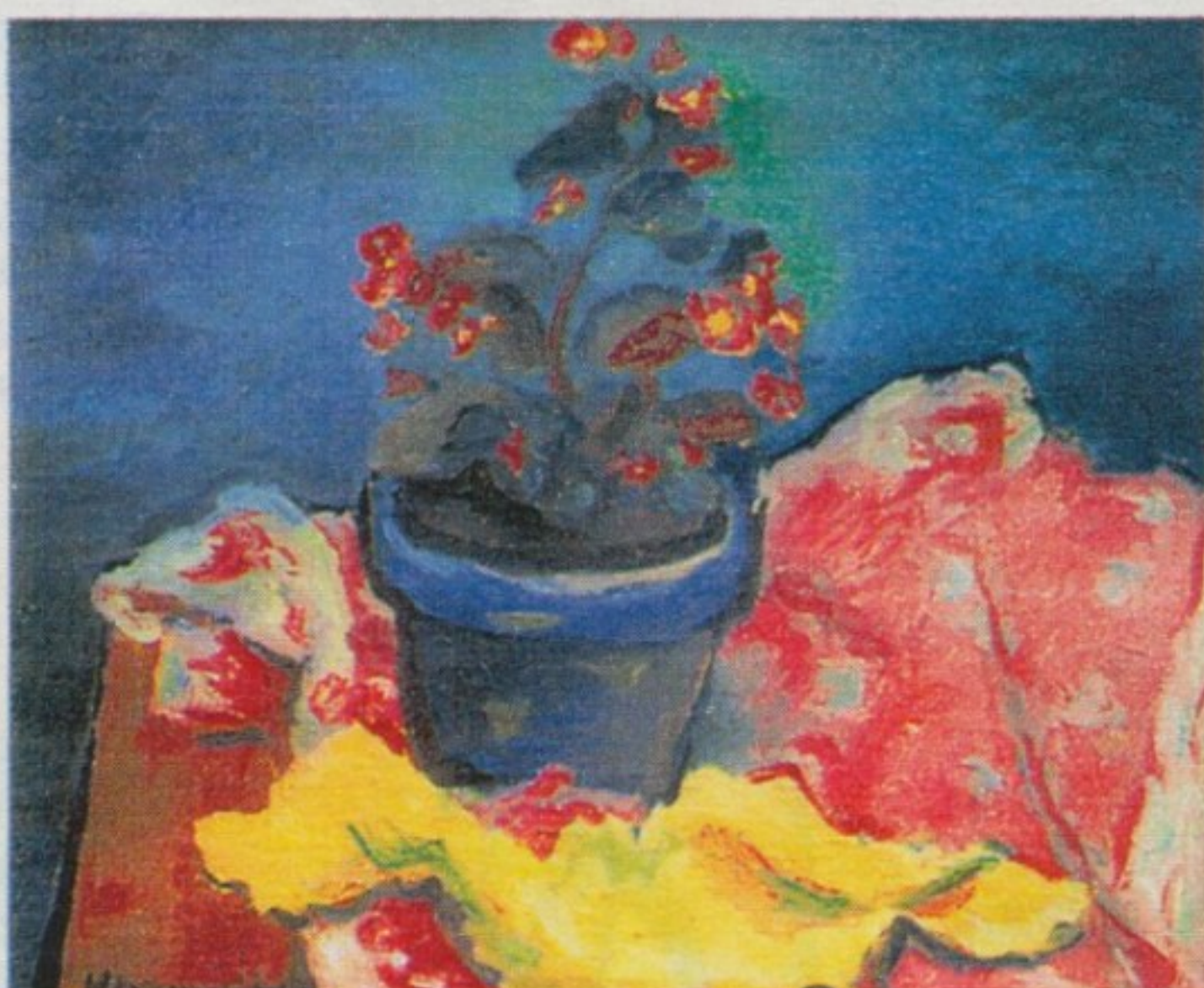
**ВОДОРАВНО И УСПРАВНО: 1. Име и
презиме наше глумице са слике, 2.
Учинити слатким, зашећерити, 3. Пали-
ца коју тркачи предају један другом, 4.
Манастир на истоименој реци у Србији,
5. Провера знања ученика, поставља-
ње питања ■**

СКРИВЕНА УКРШТЕНИЦА

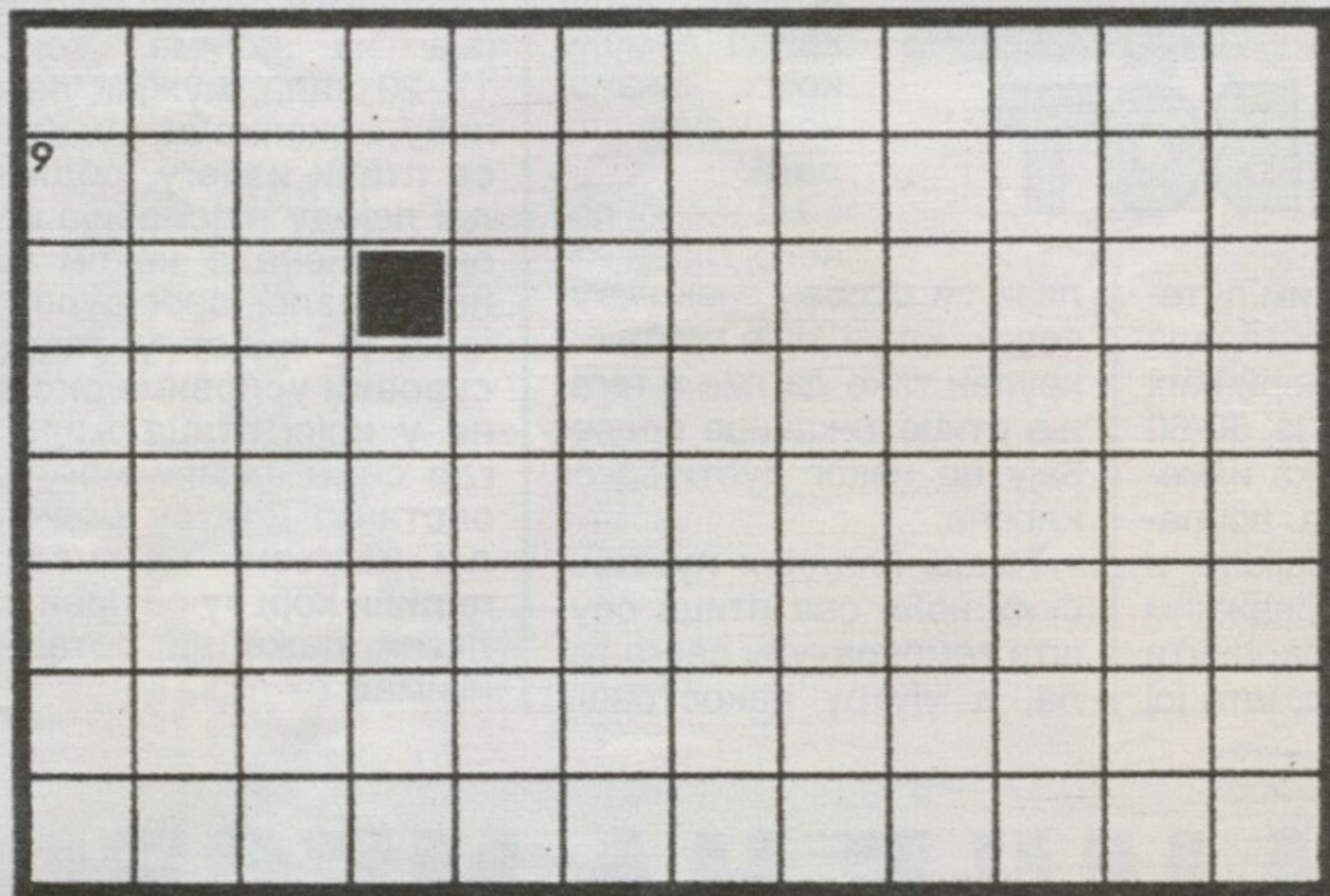
Решавајући укрштеницу у којој је уцртано једно црно поље и број 9, откријте положај осталих црних поља и бројева.

ВОДОРАВНО: 1. Врста спорта, игра јаха-ча с лоптом и штапом, 4. Бандера, 7. Иницијали песника Костића, 9. Рукометни клуб (скр.), 10. Залив у Јадранском мору, 12. Област у Грчкој, 14. Врста врбе, 16. Давати испит, 18. Име и презиме нашег чувеног сликара из Сомбора (1898-

-1993), 20. Име глумице Палас, 21. Малена жена, 22. Иницијали глумца Тоњација, 23. Мушко име, Милија, 24. Осећање ненаклоности према некоме, 27. Лопатица за чишћење плуга (мн.), 28. Генерални секретар ОУН, Кофи ■

УСПРАВНО: 1. Скривена мисао, 2. Рам, 3. Велика река у Сибиру, 4. Одбацивање тела од тла, 5. Гомилати као талог, 6. Врста цвета, назив слике сомборског сликара, 7. Висока, стрма стена, 8. Становник великог грчког острва, 11. Мембрана, 13. Врста мајмуна, 15. Острвље на северу Тихог океана, 17. Власник „Ферарија“, Ђани, 19. Наш песник, Мирослав, 23. Узвик којим се дозива мачка, 25. Народна Република (скр.), 26. Ауто-ознака за Панчево ■

МОЗГАЛИЦА

ТАПЕТАР + ПОДВАЛА = 7

ШЕСТАР + ПАТРИК = 9

ГРАНУЛАЦИЈА + РЕСТОРАН = ?

Решења
на
страни

57

Радио
ПОЛИТИКЛ

Бр. 71/44

ЛИСТА ИНОСТРАНИХ СИНГЛОВА
(2-9.11.2002.)

1. (1) + **RED HOT CHILI PEPPERS**
– The Zephyr Song (5)
2. (3) + **PEARL JAM** – I Am Mine (4)
3. (4) + **RICHARD ASHCROFT**
– Check The Meaning (3)
4. (2) + **GARBAGE** – Shut Your Mouth (6)
5. (7) + **OASIS** – Little By Little (3)
6. (8) + **THE ROLLING STONES**
– Don't Stop (3)
7. (5) + **PAUL WELLER**
– It's Written In The Stars (7)
- 8.(11) + **MANIC STREET PREACHERS**
– There By The Grace Of God (2)
- 9.(10) + **THE CALLING** – Adrienne (5)
- 10.(12) + **THE STREETS**
– Don't Mug Yourself (4)
- 11.(13) + **SANTANA & MICHELLE BRANCH**
– The Game Of Love (2)
- 12.(–) + **TOM PETTY** – The Last DJ (1)
- 13.(15) + **STATUS QUO**
– All Stand Up (Never Say Never) (2)
14. (6) + **BON JOVI** – Everyday (7)
- 15.(16) + **BRYAN ADAMS** – Here I Am (4)
- 16.(–) + **NIRVANA**
– You Know You're Right (1)
- 17.(18) + **MADONNA** – Die Another Day (2)
- 18.(–) + **SHAKIRA** – Objection Tango (1)
- 19.(14) + **THE STROKES** – Someday (6)
20. (9) + **SUEDE** – Positivity (6)
- 21.(19) + **LEANN RIMES** – Life Goes On (5)
- 22.(21) + **AVRIL LAVIGNE** – Complicated (8)
- 23.(17) + **SUPERGRASS** – Grace (7)
- 23.(20) + **NO DOUBT** – Undemeath It All (6)

Испали:

THE WHITE STRIPES

– Dead Leaves & The Dirty Ground (9)

AEROSMITH – Girls Of Summer (7)

WEEZER – Keep Fishing (8)

Листу уређује и води Ах-Неша.

ЛИСТА СИНГЛОВА ДОМАЋИХ

1. (2) + **VAN GOGH** – За године твоје (2)
2. (1) + **HAVANA WHISPER**
– Secret Agent Man (3)
3. (3) + **DRAFT** – Нови дан (6)
4. (4) + **ПРВИ ПУТ** – Пре игре (10)
5. (5) + **ПРОЦЕС** – Душанова (4)
6. (6) + **П. И. БЛАЖА & КЉУНОВИ**
– Звуци родног краја (7)
7. (7) + **РАМБО АМАДЕУС**
– На овим просторима (13)

Листу уређују и воде:

Зорица Бајић и Давид Вартабедијан.

Тонски реализатор емисија

Данијел Гичков.

(У сарадњи са **Round Records**-ом)
105,2 и 91,5 MHz FM Stereo

Нови термин емитовања листа је
понедељком од 18.30 до 20.30

Птица тркачица јури великом брзином захваљујући дугим ногама са снажним прстима. Малим крилима само одржава равнотежу

омогућава да постигне брзину од 25 километара на час. Када је у опасности од неког грабљивца, обично ор-

перје излажући своју црну кожу сунцу. Она се понаша као упијач топлоте Сунца прикупљајући 550 калорија на сат. Тако јој се враћа нормална температура од 37 степени Целзијусових и цео дан јој је топло. На највећим врућинама повлачи се у хладовину и мирује што је могуће више. Преостали део дана посвећује се лову на гуштере, бубе, јаја других птица и мале глодаре. Током оскудне сезоне храни се и семењем и воћем. Међутим, птица тркачица најпознатија је по својим нападима на змије које хвата за главу и снажно их удара о тло.

Бип Бип је моногамна животиња. Кад мужјак коначно освоји женку „трубећи“ шест различитих песмица, играјући пред њом и доносећи јој на поклон храну, са њом ће целог живота делити исто подручје. Ова птица достиже зрелост око друге године живота. Женка у неколико наврата полаже од два до осам јаја на којима, током 17–20 дана, мужјак лежи ноћу, а женка дању. Када се птићи излегу, родитељи поједу најслабије или оне рођене с неком мањом. Разлог овог суровог чина је живот у такође суровим условима околине у којој птица живи и где само најјачи могу да опстану. Док су родитељи удаљени од гнезда, пилићи који су се први излегли леже на осталим јајима■

ла или којота, трчи пуном брзином користећи за равнотежу мала крила помоћу којих, иначе, не може да лети.

На њеној повећој глави на-

лази се особен знак – чуперак, кљун јој је кратак и крупан тако да лик и гегање птице тркачице подсећају на неког пустињског клоуна.

Током хладних пустињских ноћи ова птица спушта температуру свога тела, а ујутру накомстреша

за трчање по пустим путевима Мексика и југозапада Сједињених Америчких Држава. Дугачка је 50–60 центиметара, тешка између 200 и 370 грама, припада породици Cuculidae и има дуге ноге са снажним прстима: два су окренута напред, два назад, што јој

Сви је познају као неухватљиви плен којота Које из цртаног филма. Реч је о птици тркачици Бип Бип. Ова перната животиња није само плод маште, у стварности јој је латинско име *Geococcyx californianus*. Ова велика птица заиста је права машина

ТРКА ЗА ЖИВОТ

ЗАВИЈАЊЕ НА МЕСЕЦ

Којота који завија на Месец многи везују с Дивљим западом и причама о каубојима и њиховим догодњинама. Ипак, ова животиња живи у целој Северној Америци. Захваљујући изузетној способности прилагођавања, *Canis latrans* је врста која непрекидно заузима нова просторства: од Аризоне до Новог Мексика, она полако почиње да настањује читав појас Сједињених Америчких Држава, од обала Атлантског до обала Тихог океана.

Ова врста паса подноси и суву и топлу пустињску

климу, као и ону хладну, али прилагодила се и животу у предграђима. Око Лос Анђелеса живе читаве колоније којота. Њихово понашање је променљиво, понекад двосмислено и чудно, проузроковано потребом животиње да преживи у различитим стаништима.

Најважнији плен није му птица тркачица из цртаних филмова. Његова прилагодљивост гони га да хвата

све што му околина и годишње доба нуде, а најомиленији плен су му мали глодари које лови у ниској трави. У том лову, у коме има највише изгледа на успех, ослања се на вид. Велике биљоједе, као што су јелени, лови само кад је најгладнији, мада најчешће једе лешине.

До плена долази не само јурећи за животињама, него и чекајући у заседи. Што више времена посве-

ти чекању у заседи, то је већа вероватноћа да ће ухватити плен. Дакле, после година мучења са Бип бипом његови напори биће, пре или касније, награђени.

Још једна од необичних којотових особина је завијање. На тај начин он обзнањује да има свој посед. Дакле, нема везе с Месецом, као што се то мисли. Иако нам се чини да којот води усамљенички живот,

ПРАЊКА У НОГАМА

Кенгури у ногама имају уграђене тркачке патице. По једном истраживању, објављеном у енглеском часопису „Нејчер“ (Природа), за то је заслужна „чаробна“ супереластична тетива. Са технолошке тачке гледишта, то је све толико невероватно да је човек одлучио да подражава ову животињу.

Истраживање је у Аустралији спровео биолог Расел Будинет са Универзитета у Аделаиди. Он каже: „Знали смо да кенгури, док скачу, не показују никакве знаке замора. Али, желели смо да утврдимо како је могуће да ова животиња по цео дан скакуће с повећим младунцем

у торби, а да се нимало не умори. Због тога смо одлучили да направимо неколико опита: увежбали смо четири кенгура да скачу по ваљцима различитих висина носећи у торби терет који одговара тежини одраслог младунца.

Да би се схватило шта се догађа, било је неопходно измерити метаболизам кенгура под напором, са и без терета. Уобичајено је да све животиње, када су оптерећене теретом од, на пример, 25 одсто своје тежине, сагоревају већу количину енергије (повећање тежине од 25 одсто изискује 25 одсто више енергије). Код кенгура се, међутим, то не догађа: немају потребу за додатком енергије да би надокнадили повећану потрошњу.

Довољно им је да затегну своје чувене тетиве у доњем делу ногу, које садрже резилин, беланчевину способну да произведе савршену, суперсавитљиву гуму. Ова беланчевина откривена је пре неколико година и у ножицама биве. Када се слој резилина напне, па онда опу-

сти, избацује тело као опруга, враћајући 97 одсто прикупљене кинетичке енергије. Само три одсто расипа се на топлоту док код свих осталих бића овај губитак износи 15 одсто.

Резилин и омраженим бувама омогућава високе скокове, додуше сразмерне њиховој величини. Будући да се количина ове беланчевине повећава у зависности од тела ком треба да се прилагоди, могуће је да ће једног дана генетичко инжењерство ову особину и нама моћи да приушти од самог рођења а не да то буде привилегија малог броја животиња.

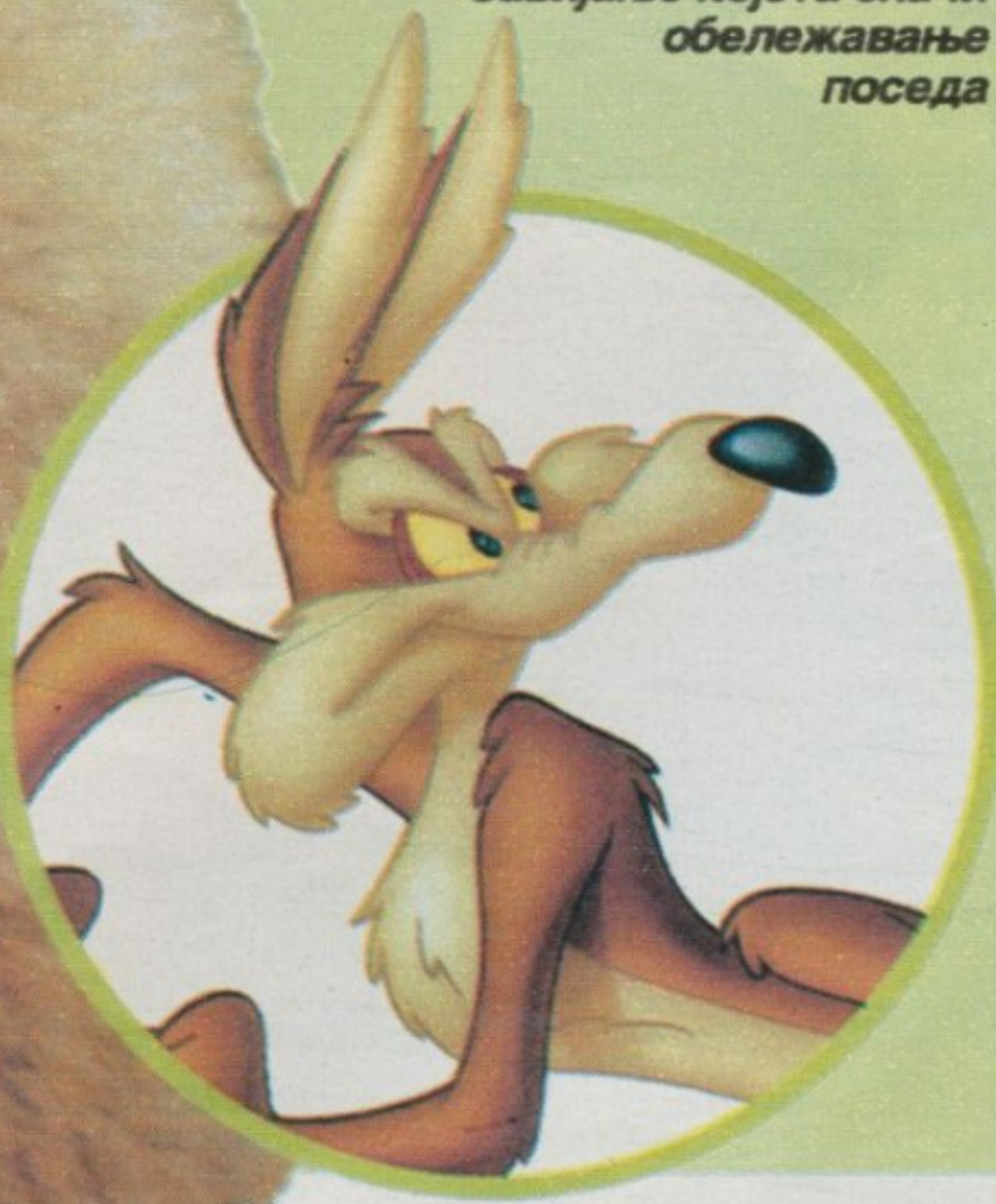
Шта би тек било кад би се овим кенгуровим патицама придодале жирафине чарапе будући да су то најеластичније „чарапе“ на свету. Жирафе од рођења имају уграђене еластичне „завоје“ који се стално об-

нављају. Сачињени су од система овојница и мишића који венама никад не дозвољавају да се прошире. То је важно зато што је њихов крвни притисак 500, док је на истом живином стубу онај од 150 за нас већ превисок. Жирафе у венама имају и низ малих залистака који се по потреби шире или скупљају■

Велики црвени кенгур
Macropus rufus скаче и до девет метара увис захваљујући беланчевини присутној у тетивама ногу

Завијање којота значи обележавање поседа

он заправо живи у чопору који се окупља око најзначајнијег пара. Само тај пар има трајну везу и само он може да има младунце.

Када се једном негде сместе, сви којоти учествују у обележавању свог простора и одбрани терајући непожељне госте: тако лакше долазе до хране. Кад младунци дођу на свет, родитељи морају више да лове. Млади сазревају за десет месеци. Кад одрасту, неки остају у чопору, неки одлазе за својом срећом, а неки у нове крајеве које ће освојити ■

З. М.

Тужна прича о докторки Риџнхарт

Леденог септембарског јутра 1898. годинел Сузи Риџнхарт опростила се, у области Тангула Шан, од Петруса који је кренуо у оближње село на другој страни реке на чијој су обали направили логор. Претходне ноћи нестала су им још два понија, па је пошао да се распита да ли неко зна шта се с њима догодило. Када је почело да се смркава, Сузи је осетила узнемиреност јер се Петрус још није вратио. Мрак и тишина планине испуњавали су је најцрњим слутњама. Мислима да се нешто ужасно догодило и да је остала потпуно сама није могла да се одупре. И наредни дан је прошао, а њу је изједала све јача сумња да је њен муж мртав. Пала је ноћ, а следећег јутра, док је Сузи стајала посматрајући хоризонт кроз телескоп

који је увек био уз њу, чула је гласове иза себе. Помисливши да је то Петрус, срце јој је радосно закуцало, али, уместо њега, приближавала јој се група наоружаних Тибетанаца.

Хладно су је поздравили и одмах почели да постављају питања. Где јој је муж? Рекла им је да је отишао до села на другој обали реке и да ће се убрзо вратити. Зар се не плаши што је сама, питали су. Не, одговорила је показујући револвер. Објаснила им је да њено оружје може да испали шест метака пре него што би разбојник стигао да испали иједан. Сваки метак, говорила је даље, може да прође кроз три човека. Као странац у опасној области, знала је да је неопходно да се представи као самоуверена и јака осо-

ба, па су коњаници одјахали под снажним утиском.

Становници села убили су Петруса, закључила је Сузи, и одлучила да оде до следећег насељеног места и покуша да нађе помоћ. Натоварила је ствари на коња и пошла низводно поред реке све док није угледала шаторе са друге стране. Викнула је не би ли привукла пажњу и почела да маше катом, светлом, свечаном марамом, али то није било довољно. Тек када је почела да маше некаквим сребрним предметом, један човек пристао је да јој помогне, па је прешла реку на леђима његовог јака, планинског говечета.

У почетку су мештани били сумњичави и непријатељски расположени, али после неколико сати су се одобривољили. Јер, Сузи Риџнхарт го-

ворила је њихов језик, била је љубазна и с поштовањем се односила према радозналима.

Када им је испричала шта се догодило с њеним мужем, показали су саосећање, али су се плашили да пођу до суседног села и помогну јој да га нађе.

Пут за Ђекундо

Препоручили су јој да пође ка Ђекунду, где се налазио кинески официр који би могао да пошаље војнике да казне убице њеног мужа. Ђекундо је био удаљен десет дана пута на коњу или петнаест на јаку. Сузи није знала пут, па је унајмила тројицу сељана да јој буду водичи и заштитници. Без њих би се брзо изгубила у пустом планинском пределу или би је напали разбојници.

Сељаци су је пратили пет дана, али како су се удаља-

Опасна игра

Од самог почетка то није био успешан подухват. Отпутовавши у Тибет, канадски протестантски мисионари Сузи и Петрус Риџнхарт сретали су се само са разочарањима и несрећом. Водичи које су унајмили напустили

су их јер су се плашили разбојника, а готово сви коњи су им украдени. Када је њихов једанаестомесечни синчић умро на Хималајима, хтели су да дигну руке од свега, али невоље су тек долазиле...

вали од куће, били су све застрашенији, плашећи се могућег напада разбојника, па су одлучили да се врате кући. Ипак, пре него што су је напустили, нашли су три нова пратиоца који су пристали да наставе пут с њом. Ти људи понашали су се љубазно, али су знали да она нема много новца. Зато су одлучили да се, када више не буде могла да им плаћа, једноставно окрену и врате кући од које нису далеко одмакли.

Сузи Рицхарт је знала: Ако остане сама у тако непријатељском окружењу, њени изгледи да преживи готово да су никакви. Док се с муком пробијала преко планине, поглед јој је привукла велика војничка барака у котлини, па се упутила према њој с намером да унајми нове водиче, али и коње јер би тако путовала знатно брже него на јаку.

Најстарији официр није био

као поклон када стигне у Ђекундо. Тако је и њему, најзад, постало важно да она безбедно стигне.

Исте вечери Сузи се упознала са двојицом нових водича, питајући се ипак да ли је телескоп довољна гаранција за њену безбедност. Водичи су били намргођени, а један је, учинило јој се, изгледао веома зао.

Окрутни сапутници

Сузи Рицхарт пошла је с пратиоцима на пут рано следећег јутра и њене слутње полако су се остваривале. Током дана водичи су је потајно поткрадали узимајући мале залихе хране, а увече су јој предложили да подели постељу с њима. Ужаснута, Сузи им је казала да, уколико је било шта узнемири током ноћи, неће презати да употреби револвер. Следећег јутра понашали су се пре-

цима. Знала је да их је једино телескоп задржавао у њеној близини, а само њен револвер спречавао их је да је не убију.

Када се дневна светлост претворила у магловиту tamu, група је стигла до велике мочваре. Цело вече Сузи се питала да ли је људско биће икада пре њих крочило у ту пустош.

Водичи су се понашали уљудно, а када су наложили ватру, рекли су јој да може мирно да спава јер нема опасности да их неко нападне. Скупљали су се око ватре, они с једне, Сузи с друге стране, и опасна игра чекања је почела. Иако је била потпуно исцрпљена, она је знала у каквој је опасности. Уколико дозволи себи да заспи на овако осамљеном месту, биће убијена и нико никада неће сазнати шта се с њом догодило. С револвером у руци молила је Бога да јој да снаге

вали по имену. Она би се сваки пут одазвала брзо и оштро, али после тога одговора више није било.

Место су напустили у зору, а водичи су били лоше воље. Сузи Рицхарт није била лак плен, како су очекивали, и њихово стрпљење је ишчилело.

Прегазивши мочвару, вратили су се на чврсту стазу и ускоро стигли до раскрснице. Јутро је већ одмакло кад је један од водича отишао до оближњих шатора да упита за правац, али се вратио са забрињавајућим вестима да је Ђекундо захватила епидемија великих богиња. Обојица су одбила да даље прате Сузи. Она их је подсетила да њихови животи зависе и од тога да ли ће се вратити с телескопом, али они су узвратили да ће радије изгубити главу међу пријатељима у свом селу него умрети међу странцима у Ђекунду.

Сузи се поново нашла у неприлици: неко мора да је одведе у Ђекундо. С друге стране, ако водиче ослободи обавеза, страдаће на овом месту. Било јој је потребно времена да размисли, па је предложила да се одморе.

Тражећи решење, један од водича предложио је да је одведу до града Раши-Гомба на познатом трговачком путу и да јој тако обезбеде сигурно друштво кинеских трговаца. С њима може даље у Ђекундо, ако жели, а они могу да се врате кући с телескопом. Другом се овај план није допао. Расправа је постајала све жучнија и они су на крају исукали сабље. Сузи је, обузета искреним хришћанским милосрђем, почела да их убеђује да се

ЧЕКАЊА

расположен да јој помогне, али Сузи је успела да га убеди да ће га, уколико умре на његовој територији, кинески војници окривити за њену смрт и казнити га. Он је љутито пристао да јој обезбеди коње и пратњу која ће је одвести у Ђекундо. Официр је био опчињен телескопом који је Сузи носила и очајнички је покушавао да је наговори да му га прода. Али, уместо тога, она је обећала да ће му га послати

ма њој с омаловажавањем, а онда су поново почели љубазно да разговарају. Питали су је жели ли да јој помогну тако што ће они носити њен тешки телескоп. Понуду је, наравно, одбила јер је од самог почетка сумњала да им је шеф наредио да се, ако им је живот мио, не враћају без телескопа. Наставила је да хода као по жици – није била у прилици да се расправља са својим непријатним сапутни-

да остане будна. Када се ватра претворила у жар са неколико слабашних пламичака, Месец и звезде јасно су сијали на ведром небу осветљавајући прилике поред огњишта. Шест пута у току ноћи мушкарци су је тихо пози-

ПЛАНИНСКИ ТИБЕТ

Године 1898. ледена планинска земља била је део Кинеског царства. То је било опасно место на коме је владало безаконје. Неколико кинеских официра који су управљали подручјем зависило је од локалних главешина и њиховог начина одржавања реда.

Већина Тибетанаца водила је номадски живот разапињући своје шаторе и пуштајући стоку где год им је било згодно ■

Оставе оружја обећаваши им да ће им предати телескоп чим наиђу на неког љубазног кинеског трговца са којим ће она наставити пут. Мада су некако прихватили овај предлог, Сузи је ипак била на опрезу. Те вечери логор су начинили усред зелене долине у којој је све врвело од јата птица и крда јакова. Али, следећа опасност већ је била ту. После разговора с мештанима, водичи су се вратили рекавши јој да је у близини будистички манастир у ком странци нису били добродошли. Уколико је примете, све троје би могли лоше да заврше. Свака ситница која јој је преостала од обележја њене националности мора да буде уништена.

Сузи Рицнхарт сама по себи није била упадљива. Од главе до пете била је обучена у тибетанску ношњу, а кожа јој је потамнела од сунца. Црте лица могла је да сакрије испод великог шешира и мараме. Готово све што је

Нови дан освануо је сунчан. Пошто су пролазили кроз предео обрастао зеленим растињем, Сузи је, први пут од Петрусовог нестанка, осетила нешто попут трачка среће, а како су се приближавали граду Раши-Гомби, бивала је све сигурнија.

Када су стигли у град, водичи су је одвели у кућу ламе, будистичког свештеника, у којој се затекао један кинески трговац. Њихов део погодбе био је испуњен, па су узели телескоп и отишли. Сузи је осетила огромно олакшање што се ослободила њиховог друштва.

Кинески трговац био је љубазан и предусретљив. Издејствовао је за Сузи службену дозволу која јој је обезбеђивала водиче и коње на путу до Кине. После неколико недеља она је стигла до реке Јангце која се уливала у Пацифик. Иако је још била на хиљаде миља од куће, осећала се боље на реци која тече ка оке-

ДОКТОР СУЗИ РИЦНХАРТ - МИСИОНАР

Канадски лекар Сузи Рицнхарт започела је свој мисионарски рад на Далеком истоку у својим раним тридесетим и убрзо савладала неколико језика, укључујући кинески и тибетанско наречје.

Тибет, где се поштује будизам, није био гостољубив према мисионарима, посебно женама.

Доктор Сузи Рицнхарт носила је тибетанску одећу да би била што неупадљивија.

У области коју је посетила гости с других континената били су такоређи непознати, па је готово све што је имала код себе, од кашике до пешкира, било занимљива роба за коју је могла да добије храну и друге неопходне ствари ■

посеђовала већ је било продато или украдено. Ипак, код себе је имала још дневник и Библију свога мужа. Суочила се с болном истином да ове драгоцене успомене мора да сахрани на дну оближњег потока.

У сигурним рукама

Следеће вечери, док су правили логор, неко их је позвао из мрака. Водичи су пошли у сусрет странцу. Послат је, објаснио им је, из Ламасерије да их испита и одмах показао руком на Сузи питајући ко је она. Водичи су имали спремну причу: њихов сапутник је Кинез који не говори тибетанским наречјем, па тако нема разлога да њега било шта пита. Шешир и крзнени оковратник скривали су део лица Сузи Рицнхарт, па ништа од њене појаве није одавало странца ни разлог за сумњу у ову причу.

ану који је делио од удаљене обале домовине.

На том путу никада јој није пошло за руком да неког од официра наговори да истражи Петрусов нестанак. Његова смрт остала је тајна.

Шест недеља касније, римокатолички мисионари у кинеском граду Да Ђијан Лу одговорили су на упорно куцање на вратима. Пред њима је стајало биће налик на жену – исцрпљено, изгладнело, у ритам. Била је на ивици суза и све што је могла да изговори било је: „Ја сам доктор Сузи Рицнхарт“. На безбедној територији Сузи се опоравила од претрпљеног ужаса, али је остала опседнута својим последњим погледом на Петруса. Газећи кроз реку која је делила њихов логор од села, окренуо се на оштром јесењем светлу, викнуо нешто што она није чула и не- стао заувек... ■

Снежана Ђукановић

Злочини који су ушли у историју

КАКО ЈЕ ЧАРЛС БРАВО

Чарлс Браво

Зна се да је млади адвокат убијен, али ни против кога ко је могао да га отрује нису постојали докази. Криминолози су о овом случају расправљали скоро сто година и остали на пуким претпоставкама

Случај се догодио у Белему у јужном Лондону, где је тридесетогодишњи адвокат Чарлс Браво живео са својом супругом Флоранс. Она је била привлачна жена и већ четири године удовица када се децембра 1875. године удала за Бравоа.

Њен први муж капетан Александер Луис Рикардо умро је од последица алкохолизма оставивши јој тада велику и, како је она мислила, и те како заслужену суму од 40.000 фунти стерлинга.

Повраћање до смрти

Када је Чарлс Браво запросио Флоранс, знао је да је она била блиска пријатељица средовечног доктора Џејмса Манбаја Галија који ју је тешио и помагао чим је њен брак с капетаном Рикардом почео да се распада. Али, како ни љубавна прошлост Чарлса Бравоа није била беспрекорна, њих двоје прећутно су одлучили да из глава избаце сваку помисао на љубомуру и узајамна пребацивања.

Несумњиво је да је Чарлс био заљубљен у Флоранс, а такође је изван сваке сумње да га је привукао и њен новац ма-

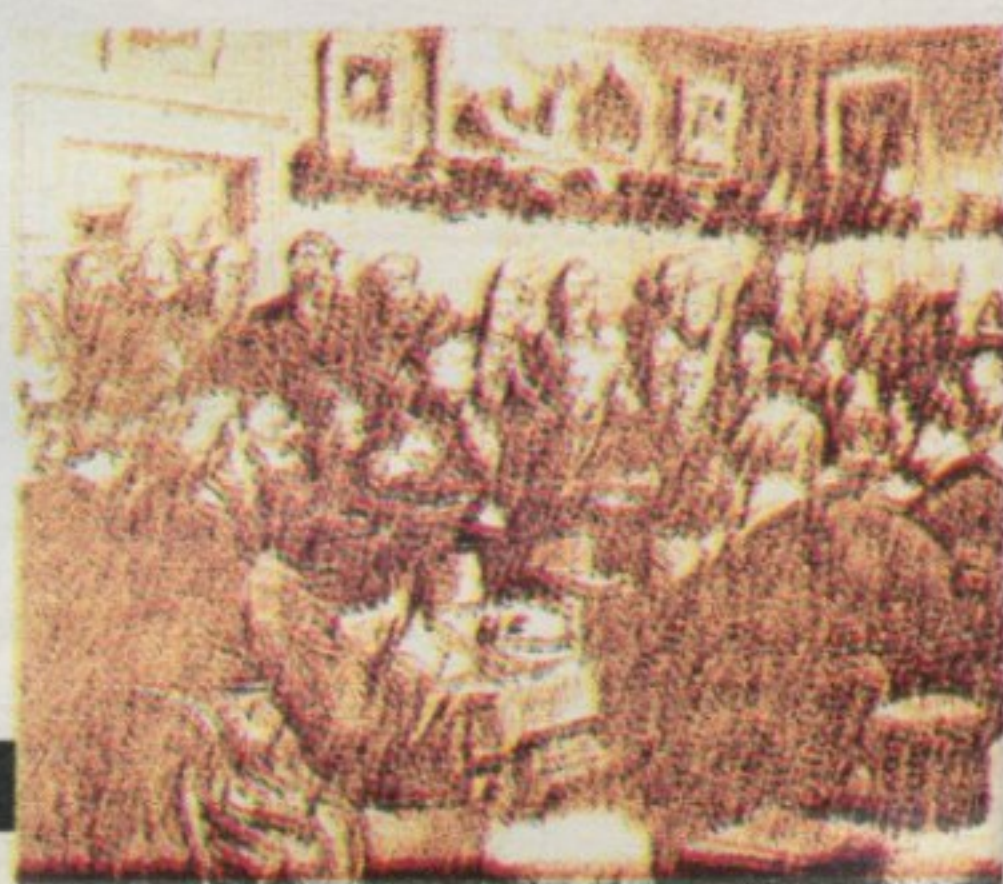
да ни сам није био сиромашан.

Флоранс је у браку брзо открила да је Чарлс преке нарави, али она није била жена спремна да се потчини. Имала је своје мишљење кога се држала и обичај да се повремено опија. Велику готску кућу у којој су живели водила је уз помоћ удовице госпође Кокс.

Брак је био срећан, или је бар тако изгледало, упркос томе што је Флоранс у кратком временском размаху два пута изгубила дете и што је Чарлс повремено падао у ватру, чак ју је једном и ударио, због њене раније везе с доктором Галијем. Но, то су били само тренуци беса без већег значаја и последица.

У петак 21. априла 1876. године Чарлс Браво је лепо и обилно вечерао: појео је рибу, јагњеће пече-

Истрага о случају Браво

УМРО БРАВО?

ње, тост с кавијаром и то залио бургундским вином. Флоранс Браво и госпођа Кокс попиле су две боце брендија.

У десет сати те ноћи из Чарлсове спаваће собе зачуло се болно стењање, па крици. Чарлс је добио стомачне болове и почео да повраћа. И повраћао је и мучио се три дана, све док није умро.

Попио сам отров!

Сер Вилијем Гали, лекар краљице Викторије – кога ће неки криминолози 20. века осумњичити да је био злогласни масовни убица Џек Трбосек – био је поред Чарлса све док овај није издахнуо. Он је изразио мишљење да је Чарлс жртва неког отрова.

Аутопсија је потврдила ово: у стомаку покојника нађени су трагови тровања антимоном. Тада је госпођа Кокс изјавила да јој је Чарлс Браво рекао: „Попио сам отров. Немојте да кажете Флоранс!“

У новинама су осванули јасни наговештаји да је само Флоранс могла и имала разлога да отрује мужа. Ископана је и њена ранија веза с доктором Галијем.

Како прва истрага није довела ни до чега, спроведена је још једна коју је захтевао Чарлсов брат Џозеф Браво.

Порота се сложила да је у питању убиство, али је закључила да нема доказа да се било ко оптужи. Тако је Флоранс ослобођена. Она је две године касније умрла од алкохолизма.

Од тог времена, па тако рећи до

данас, криминолози и други људи који се баве проучавањем злочина расправљали су о случају Браво. Највише присталица има теорија да је Чарлса ипак отровала Флоранс.

Аутопсија леша њеног првог мужа капетана Рикарда, обављена после смрти Чарлса Бравоа, открила је трагове антимо-на и у његовим цревима.

Само, то није могла да уради Флоранс јер је свог првог мужа оставила месецима пре него што је он умро и с њим није имала никакве везе.

Флоранс Браво

Чини се вероватним да је напад болова и непрекидног повраћања Чарлса Бравоа могло да изазове постепено, дуготрајно тровање антимоном.

Али, зашто би Флоранс уопште и помислила да

убије мужа за кога се, само пре нешто више од годину дана, удала из љубави?

Можда зато што је схватила да се Чарлс оженио њоме због њеног богатства, што је било мало вероватно.

Кућу опседају духови

У својој књизи „Како је умро Чарлс Браво“ Изјулт Брицис претпоставља да је Чарлс случајно попио отров којим је он лагано тровао Флоранс.

Прва дама злочина Агата Кристи била је убеђена да је Бравоа или убио бивши Флорансин пријатељ доктор Гали или јој је бар помогао да га се отараси.

Многи сматрају да је злочин починила домаћица госпођа Кокс коју Чарлс Браво није трпео и коју је намеравао да отпусти.

Стара готска кућа у којој је брачни пар Браво живео одавно је претворена у радничке станове и тврди се да се у њој појављују духови.

Нико никада није дао задовољавајуће објашњење загонетне, напрасне смрти Чарлса Бравоа ■

Бојана Дожић

Има тридесет осам година, тек нешто мање од трећине броја поља која је предвидео за нове шаховске битке – 91 – или шест мање од укупног броја фигура – 44. И тај његов нови шаховски свет није као овај уобичајени, досадашњи. Није црно-бели, него бело-плаво-црвени. Име му је, творцу „новог шаха“, Горан Радовић, инжењер је машинства и иноватор, родом из Трстеника, настањен у Београду.

За почетак приче о овом свом најновијем изуму, не без видљивог поноса рећи ће да је „једини Србин који на своје име и презиме има заштићених 17 патената“. И овај је, дабоме, заштитио, и пред домаћим и пред међународ-

ним агенцијама за заштиту интелектуалне својине. Било је то пре две године, мада је изум чамео у фасцикли пуних шеснаест. Чекао је, тврди, прави тренутак или је тај тренутак чекао њега. Онда додаје:

– Игра, пре свега, иде уокрак с новим временом. Прати развој технологије, тачније могућност мрежног играња преко компјутера. Њоме се до крајњих граница развија машта, пажња, комбинаторика... Поента је у комбинаторици. Нови шах има 280 окталиона комбинација више него класични шах. Теорија за сада не постоји, јер је одиграно тек неколико хиљада партија. Недовољно да би се направила нека теорија и да би се предвидело шта ће би-

ти, рецимо, у двадесетом потезу. У класичном шаху може да се зна у двадесет до двадесет четири потеза унапред како ће партија тећи. А овде не, пошто комбинација има, математички речено, десет пута на четрдесет осам комбинација... По мени, захваљујући овој новој мисаоној игри, целокупна досадашња теорија шаха пада у воду. Велики број играча жалио се да је у ери компјутера, дискета и програма шах само изгубио, јер почиње да побеђује не бољи већ онај који поседује бољи шаховски програм... Овде то није могуће, бар у првих тринаест година...

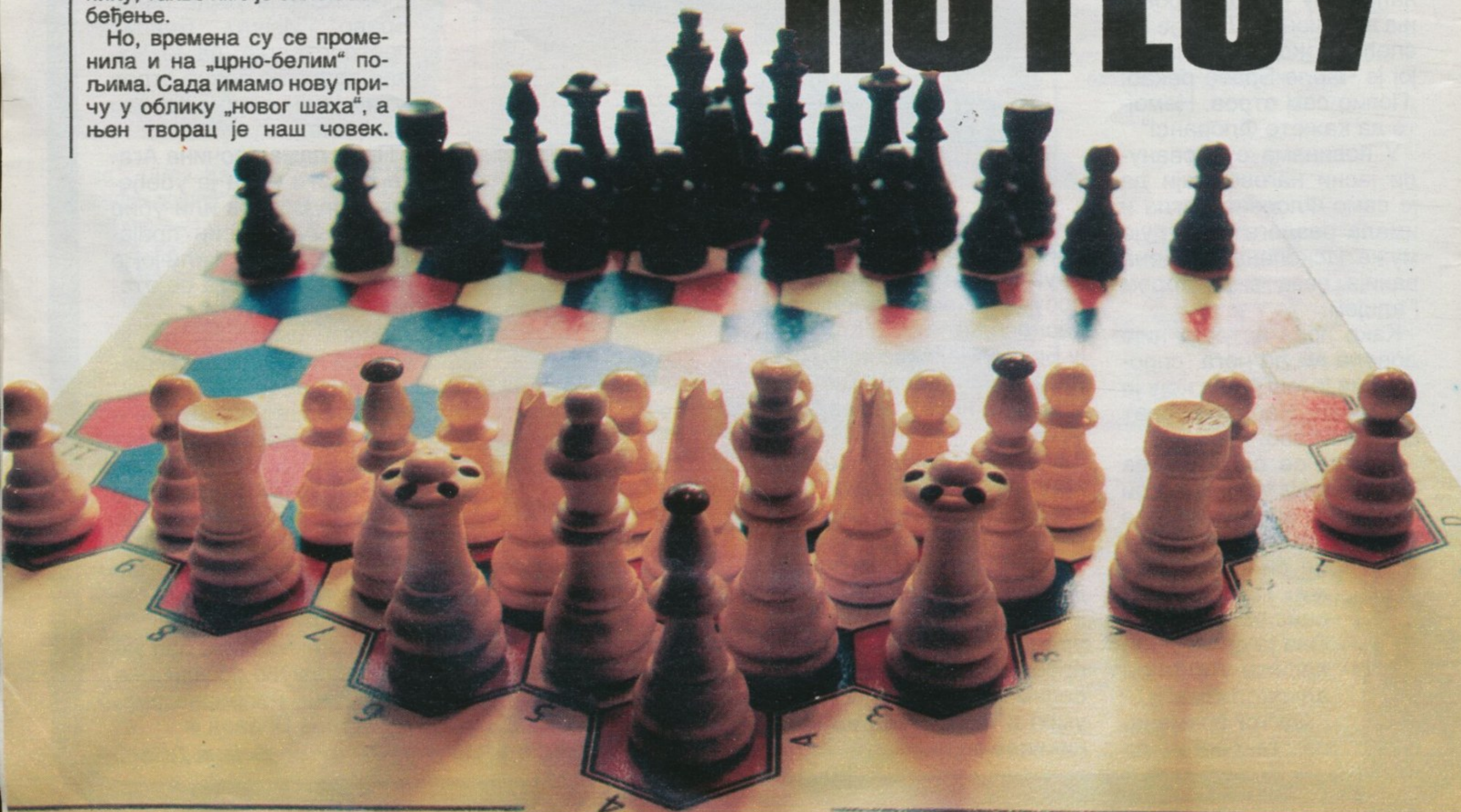
Штошта у шаху, без обзира на мноштво предлога за измене, досад није било могуће. Не

Боже, како су донедавно били сироти и незаштићени „црно-бели“ краљеви! Са све дамама, разуме се. Никакве, данас у стварном свету неизоставне, такозване дубинске заштите. Никога да им чува леђа у несигурном времену, без важних обавештајних података шпијунских служби. И тако дуже од 1400 година, колико постоји класични шах, односно 300 последњих лета важећих правила. Колико су тек били ускраћени њихови шампионски водичи попут Капабланке, Аљехина, Ботвиника, Спаског, Фишера, Каспарова... Њихов краљевски пар као да није ратовао, као да је бивао на каквом угодном пикнику, такво име је било обезбеђење.

Но, времена су се променила и на „црно-белим“ пољима. Сада имамо нову причу у облику „новог шаха“, а њен творац је наш човек.

ШПИЈУНИ НА ПОТЕЗУ

Шаху, древној игри, као да је одзвонило. Звоно се недавно огласило у Београду и најавило појаву „новог шаха“.
У њему је, наравно, много новог, почев од тога да има 91 поље у три боје на којима битку воде 44 фигуре...

бар на овакав начин какав да нас представља Радовићев „нови шах“. Основна разлика између класичног и овог шаха пре свега је у броју поља. Онај нама свима добро познат има 64 квадратна поља, овај се разбашкарио на 91, и сва су шестоугаона, каква је и табла. Ту су и три боје поља (бела, црвена и плава) на која су, у четири реда, смештене двадесет две фигуре које војују са исто толико противника с друге стране табле. Исто је да га играју два играча по правилима која тек ту и тамо имају сличности са шахом Аљехина, Капабланке, Фишера, Каспарова.

Највећа новост „новог шаха“ свакако је увођење нове фигуре, уз повећање броја оних које постоје у класичном поимању ове древне игре: десет уместо осам пешака (пиона) и по коњ (скакач) и ловац (лауфер који стоји на дну – или на врху – табле и чува леђа краљевском пару) више од уобичајене бројке. Нова фигура је шпијун, и то два шпијуна, оба са стране штите краља и краљицу (даму). И, разумљиво, као сви пристојнији шпијуни света имају готово неограничена овлашћења, односно могућности кретања. Јер, њихово кретање подсећа на латинично слово L под углом од 120 степени и може, звучи ли то некако познато, да прескочи сваку фигуру и да се помера чак у дванаест праваца, и то мењајући све три у овој игри допуштене боје. Алал вера и

за ове обавештајце...

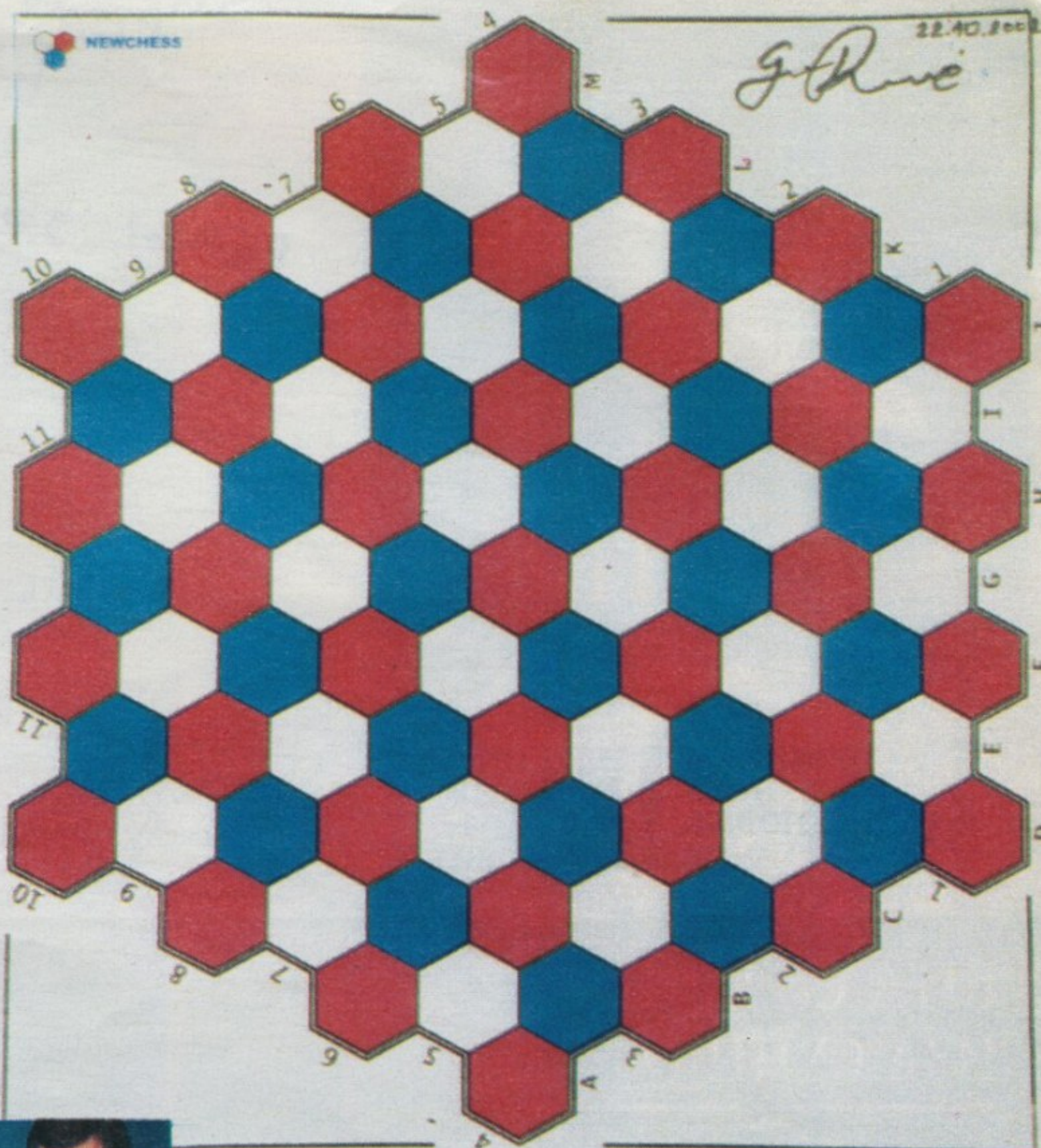
За оне још недовољно обавештене ваља додати да су и пешаци, попут модерних ратника, прихватили нов начин ратовања у првим борбеним линијама. Ови, „новошаховски“, не иду право на противника, него у цикцак, ваљда су тако тежа мета. (О њима детаљније у тексту о правилима!) А да овај „нови шах“ није тек једна од пуких игрица за доколицу, можда може да потврди податак да се у њено пропагирање упустио и један прави, истина већ бивши, светски првак у класичном шаху. Реч је о Анатолију Карпову чији краљевски пар, у историјским сусретима са Гаријем Каспаровим, није био ни приближно овако обезбеђен, па је можда зато и постао бивши. Ипак, недавно је у Београду одиграо неколико партија и све, осим прве, решио у своју корист.

Анатолиј Карпов и Горан Радовић
испробавају „нови шах“

И није само Карпова заголикала цела ова прича о „новом шаху“.

По речима његовог творца Горана Радовића већ двадесетак од првих сто шахиста на ранг-листи Фиде, прихватило је обавезу да у својим земљама популаризује нову игру на три разнобојна поља. Помичу се имена званичне ша-

Табла од 91 поља
за „нови шах“ у три боје

ховске федерације, Крамника, Спаског, Пономарјева, а радозналост је, чује се, показао и легендарни Боби Фишер. Ускоро предстоји и први званични промотивни меч у Београду где ће своје шпијуне укрстити наши велемајстори класичног шаха Бора Ивков и Милан Матуловић. Светска премијера заказана је за крај године у швајцарском граду Берну где ће се један наспрам другог наћи Анатолиј Карпов и Димитрије Бјелица, неуморна шаховска луталица. Том приликом обојици ће бити додељено почасно звање велемајстора „новог шаха“.

За крај ове мало подуже приче о новим шаховским достигнућима реч поново има Горан Радовић.

– Потрудићемо се да игра буде свима доступна. Највише ћемо радити на томе да се нађе у обдаништима и школама, јер би могла изузетно позитивно да утиче на интелектуални развој деце. А већ је и војска показала занимање због небројених могућности комбинаторике...

Па, децо, спремајте се на време за рат на деведесет једном бело-плаво-црвеном пољу. Много је лепше и безбедније. А ту су и шпијуни који брину да не буде превише изненађења ■

Петар Милатовић
СНИМИО Анђелко Васиљевић

ПРАВИЛА, НЕ ДА БИ НАС ДАВИЛА

Уз сваку гарнитуру заинтересовани добија и упутство за ратовање на шестоугаоном попришту „новог шаха“. Укратко, то овако изгледа:

Табла „новог шаха“ је правилна шестоугаона равна са 91 једнаким шестоугаоним пољем – од чега је 27 светлих, 27 тамних и 37 смеђих. Низови поља, којих има 19 (једнобојна поља), иду од једног ка другом противнику и називају се линије или вертикале. Супротно њима, низови који иду водоравно називају се редови или хоризонтале. Ту су још и дијагонале, коси редови разнобојних поља који иду од левог играча А према играчу Б, или обрнуто.

На почетку игре свака страна располаже са по 22 фигуре, тамне, односно светле боје. Постављају се на обавезан начин. Свака фигура може узети било коју противникову фигуру, сем противничког краља. Такође, краљ не може узети фигуру која је у том тренутку брањена.

Краљ – помера се у било ком смеру за једно поље које не угрожава противничка фигура. Може да узме противничку фигуру само уколико није брањена.

Топ – може да се креће редовима и дијагоналама неограничено, то јест у шест праваца.

Ловац – помера се само дуж линија на којима се налази (према боји).

Дама – иде дуж линија, редова или дијагонала на којима се налази, она је и топ и ловац у „сукњи“.

Шпијун – његово кретање је попут латиничног слова L под углом од 120 степени. Тако мења боју поља од потеза до потеза. Може да прескочи било коју фигуру. Разумљиво, највише успеха има ако је на средини и око средине табле.

Скакач – скаче по једно поље у линији у свим правцима и поседује могућност прескакања фигура.

Пешак – помера се за једно поље на линији цикцак, а прелази у суседну линију само приликом узимања противничке фигуре у правцу свог кретања. Промоција белог пешака врши се у реду „J“, а црног у реду „D“ (дама, топ, ловац, шпијун).

Наравно, у приложеном упутству има још доста детаља за боље разумевање „новог шаха“ нових шахиста. Ви сте на потезу! ■

ПРИПРЕМА
ЈОВА
РАДОВАНОВИЋ

ИЛУСТРОВАО
ДОБРОСАВ
БОБ
ЖИВКОВИЋ

ŽIVOT PIŠE
DRAME

REKLI SU

HOĆAR

VEROVACI
ILI
NE!

PROČITAJ
PROŠKITA!

За ја вошчаи ПТТ
Поситикин Забавник
МАКЕДОНСКА 28
П. ФАХ 124
11 000 Београд

JESTE
LI

IZUMI
OTKRICA
DOSTIGNUĆA

MA, ŠTA KAŽES
ENIGMATIKA
PISI, PISI MI

Mila Krivokapić Vrnjaska 1 11 000 Beograd

ШТА СЕ КРИЈЕ ИЗА СУНЦА?

Откуд знамо да се
иза Сунца не крије не-
ка планета коју оно
заклања од нас?

Радивоје С.
Ваљево

Да с невидљивом страном
Сунца нису чиста посла, одавно
је падало на памет многима. Из-
међу осталог, шездесетих годи-
на 20. века снимљен је и филм
заснован на идеји о планетарном
двојнику Земље, тајанственој
планети-близнакињи која у свом
кружењу око Сунца вечито оста-
је с оне његове стране која је
ван домаћаја наших телеско-
па. Немогуће с овом узбудљив-
ом претпоставком је што, на-
просто, не може бити тачна. Изгледа
да је астрофизичарима могло да промакне
постојање планете величине Земље у
Сунчевом систему равни су нули.

Да нека таква, нама невидљива, пла-
нета заиста постоји, њена сила теже
морала би да се одрази на кретање
осталих планета и да поремети важеће
прорачуне о њиховом положају унутар
Сунчевог система засноване на претпо-
стави да је Земља једино небеско тело
у том систему које је од Сунца удаље-
но 149,6 милиона километара.

Осим тога, наша планетарна близна-
киња била би изложена деловању про-
менљивих привлачних сила осталих
планета услед којих напосто не би
могла у сваком тренутку да се задржи
на удаљености од тачно 180 степени у
односу на Земљу што је, иначе, основ-
на претпоставка њене „невидљивости“.

И поред свега, чињеница је да дуж
Земљине кружне путање (орбите) око
Сунца заиста постоје две „невидљиве“
тачке – на 60 степени испред и 60 сте-
пени иза Земље – где се постојање ма-
њих небеских тела не да унапред ис-
кључити. Штавише, недавно се испо-
ставило да се баш на једној од те две
могуће тачке дуж Земљине орбите
стварно крије мањи астероид који у
стопу прати нашу планету у њеном
кружењу око Сунца ■

педесет четири

ДОН АЛФОНСО И МАВАРИ

Занима ме значење заставе
Португала, нарочито малог грба
на споју две боје.

МИЛАН
Бар

У средишту заставе Португала налази
се пет плавих штитова који означавају
пет маварских краљева. Њих је у 12. ве-
ку, уз божанску помоћ, победио Алфон-
со Енрикес, први краљ Португала. Пет
тачака унутар сваког штита симболизу-
је пет Христових рана, а укупан број та-
чака (тридесет) означава број новчића
које је Јуда добио када је издао Христа.

Седам замкова око централног дела
грба симболично означавају утврђе-
не маварске градове које је Дон Ал-
фонсо освојио. Средишњи жути круг зна-
чи свет који су португалски морепловци от-
крили у 15. и 16. веку. Две основне боје, зелена
и црвена, такође имају симболичко значење.
Зелена је нада у будућност, а црвена симболи-
зује проливену крв националних јунака ■

Зашто се на српском каже Беч
за главни град Аустрије

Ђорђе
из ВАЉЕВА

ПОСЛИТИКИ
ЗАБАВНИК

8.11.2002.

ЈАПАНСКИ ЗЕМЉОТРЕС

Зашто јаки земљотреси тако често погађају Земљу излазећег сунца?

АЊА
Шабан

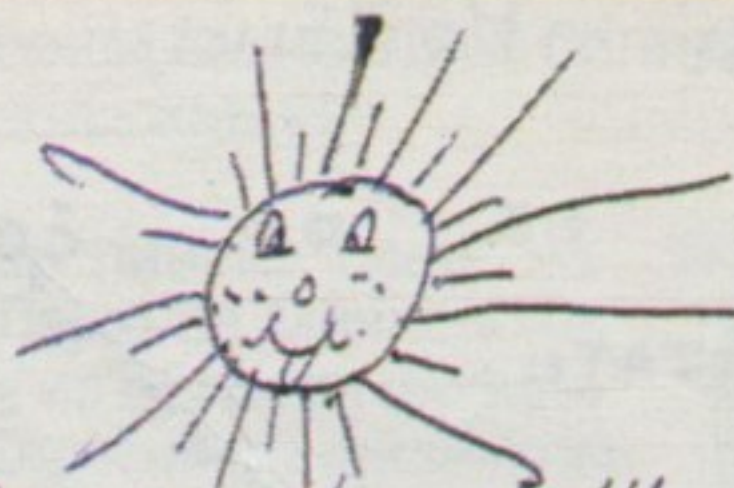
Јапан, познат и као Земља излазећег сунца, чини више острва. Јапански архипелаг налази се на подручју где се спаја неколико континенталних и океанских плоча које су саставни делови Земљине коре (литосфере). То је разлог што ово подручје често погађају земљотреси. Слаби земљотреси чак су уобичајени у Јапану. У такозваном активном периоду неколико јаких земљотреса осети се сваке недеље. У исто-

рији Јапана забележено је пуно земљотреса који су за собом оставили пустош. Најгори икада забележен погодио је 1923. године Конто, висок у близини Токија, када је погинуло 140.000 људи ■

Наш назив за Беч, главни град Аустрије, потиче из мађарског језика. У 16. веку Мађари су овако називали Аустрију. Тако је код нас име пренето са државе на главни град. Иначе, Мађари су именицу „беч“ преузели од Кумана, једног племена које је у 12. веку населило област данашње Мађарске. Код Кумана се „беч“ јавља у значењу подрум, лагум ■

★ Čao!!! ★

Bila sam u Holivudu i šetala se Stazom Slavnih (Walk of Fame) pa me zanima ko je došao na ideju da je stvari i čija je bila prva zvezdica??

Odličan
si
list

Jelena iz
Šarca

ШЕТЊА ПО ЗВЕЗДАМА

Драга Јелена,

Теби је свакако познато, будић да си већ тамо била, али другима није: Walk Of Fame, или Стаза славних, јединствени је „звездани“ плочник који се налази на Булевару Холивуд (од Говер стрита до Авеније ла Бреа) и у улици Вајн (од Јука стрита до Булеvara сумрака). Звезде утиснуте у асфалу својеврстан су поздрав управо оних људи који су Холивуд учинили једним од најславнијих места на свету. Ту се, једне поред других, налазе звезде глумаца из епохе немог филма, али и најновијих јунака акционих филмова. Осим филмских глумаца, своје звезде на Стази славних имају и радио и телевизијски ствараоци, редитељи, певачи, композитори и друге славне личности из света шоу бизниса. Испод имена и петокраке звезде, налази се мали амблем који показује којој категорији припада уметник. Филмска камера је знак за глумце и редитеље, телевизијски апарат за оне чије је дело посвећено телевизији, фонограф – за певаче и композиторе, микрофон – за радио ствараоце и, на крају, позоришне маске – за позоришне глумце. О наклоности Комитета Стазе славних, на чијем је челу већ дуги низ година Џон Грент, можда довољно говори податак да највише звезда (по једну у свакој категорији) има

каубојски фолк певач Џин Отри.

Стаза славних замишљена је 1958. године, а затим је образован комитет који се побринуо да се замисао оствари. Убрзо је направљено 2500 празних звезда које је требало попунити. Част да буде прва звезда на Стази славних припала је америчкој глумици Џоани Вудворд (1930), добитница награде Оскар. Било је то 9. фебруара 1960. године. До данас је испуњено 2130 звезда. Уметницима су се придружила и два пса, чувени Леси и Рин Тин Тин. Поштоваоци уметника, на месту где се налазе звезде њихових љубимаца, често остављају цвеће, можда највише тамо где се налази звезда „Битлса“ Џона Ленона.

Многи истичу да имати звезду на Стази славних не значи много. Јер, како другачије објаснити присуство готово непознатих личности из света забаве и одсуство једног Клинта Иствуда или Џејн Фонде? ■

DRAGI POŠTIKIN ZABAVNIČE,

ADAM SE DA ČEŠ MOJE PISMO DOBITI
PROČITATI.

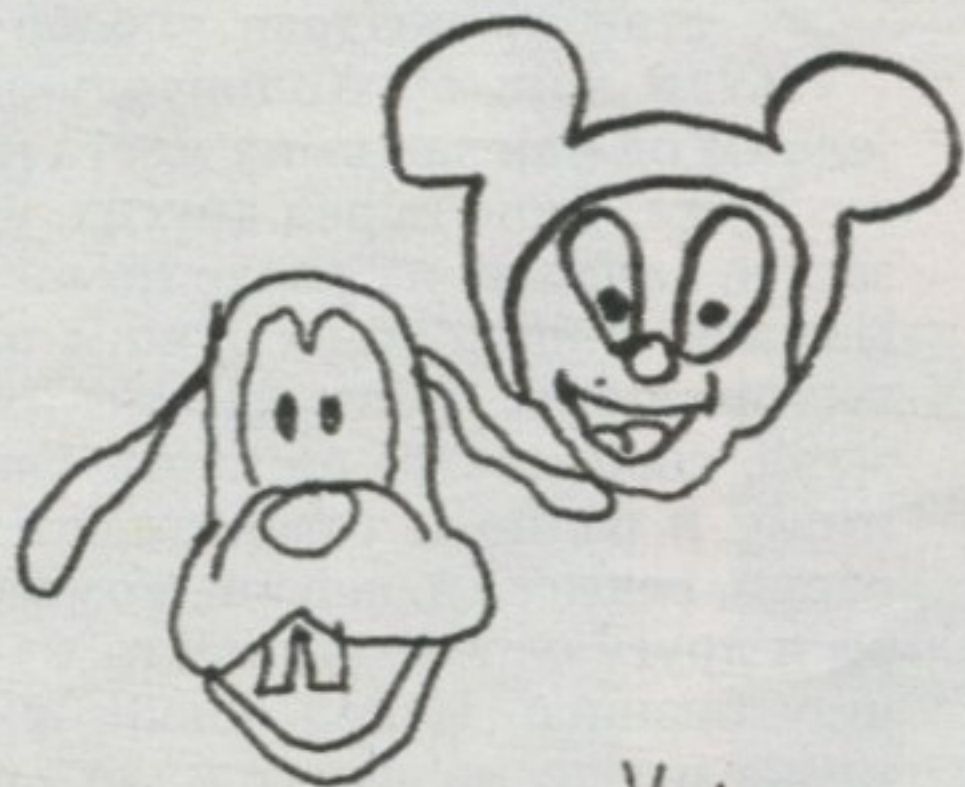
U M PISMOU ŠAĆEM MOLBU ZA
MIKIJEV ZABAVNIK.

JEONA SAM OD HIŽADU DECE
KOJA ŽELE NAZAD MIKIJA, RAJU, MIM...

U2 NJEGA SAM ODRASLA I
KOJA NAJVEĆA ŽELJA JE DA SE
VRATI NA TRŽIŠTE.

FAVORITE

MIKIJEV
ZABAVNIK

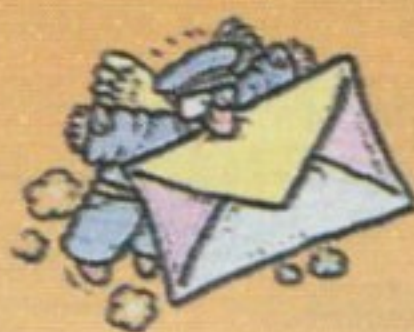

12. GODINA

ANGELA
MILOŠKOVIĆ

VAŠA VERNA ČITATELJKA

ШКРИЉАЦ ИЗ УТРОБЕ ЗЕМЉЕ!

Занима ме шта је фелдспат?

МИЛЕНА
Београд

Фелдспат или фелдспати су група минерала. Најважнији су састојци вулканских стена и кристаластих шкриљаца. Најзаступљенији су од свих минерала, а јављају се готово у свим врстама стена. Распадањем прелазе у каолин, то јест у чисту глину. Употребљавају се за израду порцелана и другог ватро-сталног материјала, за

у красне
предмете и
посуђе ■

ВАТРОГАСЦИ

Када је основана пр-ва ватрогасна бригада?

МИЛАН
Блаце

На нашим просторима прво ватрогасно друштво (или бригада) основано је 1864. године у Вараждину. Ватрогасни савез чини више ватрогасних друштава, а први такав савез основан је 1933. године у Београду ■

БЕТОВЕН И ТРАЈАЊЕ МУЗИЧКОГ ДИСКА

Зашто му-зички ком-пакт-диск траје 74 ми-нута?

СНЕЖАНА ПРОТИЋ
Париз

По свему суде-ћи, „кривац“ је славни компози-тор Лудвиг ван Бетовен. Диги-тално склади-штење и емитова-ње звука и слике патентирали су још 1969. годи-не, независно једна од друге,

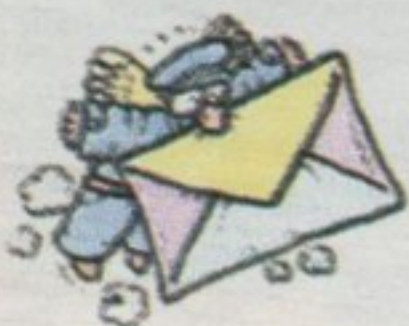
компаније „Филипс“ и „Сони“, односно, њихови стручњаци, физи-чари Клас Компан и Пит Кремер. „Филипс“ је 1978. године на тр-жиште избацио први видео-диск плејер, а тај диск био је величи-не некадашње LP плоче. Готово истоветне димензије биле су предвиђене и за аудио ком-пакт-диск. Исте године у Токију одржан је први скуп 35 произ-вођача који су покушавали да успоставе стандарде на том по-љу. Између осталог, било је речи који је најприкладнији мате-ријал за израду ком-пакт-дискова. Неки су сматрали да је то поликарбонат уместо до-тада предлаганог ста-кла. Међутим, нису дошли до заједничког

РЕШЕЊЕ КВИЗА

Ко чита **ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК** тај и зна

1) Г, 2) А, 3) Б, 4) А, 5) Б, 6) Г, 7) В, 8) В, 9) Б, 10) А, 11) А, 12) Б, 13) В, 14) Г, 15) Г, 16) А, 17) Б, 18) В, 19) Г, 20) В.

ОПРЕЗНО С БРАДАВИЦАМА!

Зашто и како настају брадавице и како се скидају?

НЕВЕНА Ш.
Нова Варош

Брадавице – лат. Verrucae – израштаји су на кожи проузроковани вирусном инфекцијом. Најчешће се јављају код деце узраста између 7 и 12 година. То су мали испупчени, храпави чворићи на кожи сачињени од вертикалних стубића ткива. Могу бити природне боје пути, али и мрко-црне. Постоје различите врсте брадавица: обичне, које се јављају на шакама и коленима, а ређе по лицу и очним капцима, затим брадавице на табанима и венеричне или гениталне брадавице.

Брадавице обично нестају саме од себе. Развију се за три недеље до три месеца, могу да се лече хемијским средствима, али у том случају треба бити опрезан. Дерматолози, лекари за кожне болести, препоручују чврсти угљен-диоксид или течни азот, али то мора да се ради у амбулантама ■

договора. Зато су следеће 1979. године „Сони“ и „Филипс“ одлучили да удруже своје лабораторије и заједнички наставе истраживање. Исход тих истраживања приказан је 1983. године: била је то прва генерација CD плејера и носача звука. Од тада компакт-диск има пречник од 12 центиметара и на њега стаје 74 минута музике. Зашто је баш тако, ниједна од поменутих компанија није саопштила званично. Али, у многим извештајима као разлог се помиње Бетовенова „Девета симфонија“. Једна прича казује да је такав стандард наметнуо „Филипс“ претходно тражећи мишљење од чувеног диригента Херберта фон Карајана. Диригент је, наводно, захтевао 74

минута јер је толико трајало његово тумачење Бетовенове „Девете симфоније“ са Берлинским филхармоничарима.

Доктор Тоши Дон, један од „Сонијевих“ стручњака, изјавио је 1992. године следеће: – Са „Филипсом“ смо имали тешке преговоре. „Сони“ је од почетка желео портабл технологију и што мањи диск. Предлагали смо 10 центиметара или мањи диск је „Филипс“ упорно захтевао већи диск. Коначно је један од шефова „Сонија“ одлучио трајање Бетовенове „Девете симфоније“ и тиме је питање заувек решено.

Уз ову изјаву из „Сонијевог“ табора треба додати написе јапанских новинара према којима је неопредеље-

ним научницима заправо помогла жена директора „Сонија“. Наиме, први човек „Сонија“ Акио Морита питао је своју супругу шта би желела без прекида да слуша на свом кућном аудио-плејеру, а она је спремно одговорила да је то „Девета симфонија“. Тада је, наводно, Морита променио већ утврђени стандард од врло логичних 60 минута на 74 минута, односно, повећан је и „Филипсов“ прототип од 11,5 на 12 центиметара у пречнику компакт-диска. Данас има музичких компакт-дискова који трају дуже од 80 минута, што се постиже променом фреквенције семпловања, а на уштрб звука ■

РЕШЕЊА

ПОМИЦАЉКА

Милија, Оливер

МОЗАИЧКА УКРШТЕНИЦА

Ласа, лавина, кабаница, претурати, пародија.

ЗВЕЗДА

Мира Ступица, засладити, штафета, Студеница, пропитивање.

СКРИВЕНА УКРШТЕНИЦА

Поло, стуб, ЛК, РК, Бока, Епир, ива, полагати, Милан Коњовић, Ирена, женица, с, УТ, Милијан, антипатија, и, ориџаци, Анан.

МОЗГАЛИЦА

100 (саберу се бројеви учаурени у задатим појмовима)

на ствар по закону обавезно означавање имена

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

БРОЈ 2648

YU ISSN 0032-339X

Први број „Политикиног Забавника“ изашао је 28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни уредник Зефирино Граси

Генерални директор Дарко Рибникар

Издаје и штампа **ПОЛИТИКА**
Newspapers and Magazines (PNM) d.o.o.

Заменик главног и одговорног уредника Недељка Сташић

Ликовно графички уредник Душан Глушац

Графички уредник/стрија Горан Војиновић

Редакција Слободанка Делибашић
Бојана Дожић
Мина Илић
Петар Милатовић
Весна Минић
Вито Недељковић
Мирјана Огњановић
Биљана Орловић
Љубомир Патрновић
Јова Радовановић
Весна Ракић
Весна Софреновић
Миленко Тодоровић

Техничка редакција Зоран Петканић
Митра Тиљев

Секретаријат Зорица Филиповић

Редакција „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“
Македонска 29
11001 Београд, П. факс 124

Телефони Секретаријат 3373-249
Техничка редакција 3373-334

централа 3373-111 и 3373-191
претплата 3373-084

Маркетинг агенција Македонска 31/1,
тел. 3373-349

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. 1 1973. године не плаћа се порез на промет.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

1 месец 195,00 дин. 3 месеца 585,00 дин. 6 месеци 1170,00 дин.
Претплата на жиро рачуне број: 40801-603-4-3054128
и 40801-603-1-2054128 уз обавезну назнаку:

ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ

„ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Полугодишња/возом: 69 EUR или противвредност осталих валута. Полугодишња/авионом: I група – Европа: 96 EUR. II група – Азија – Африка: 102 EUR. III група – Америка – Аустралија: 108 EUR или противвредност осталих валута.

ДЕВИЗНЕ УПЛАТЕ у EUR

за иностранство вршити преко:
(или противвредност осталих валута)

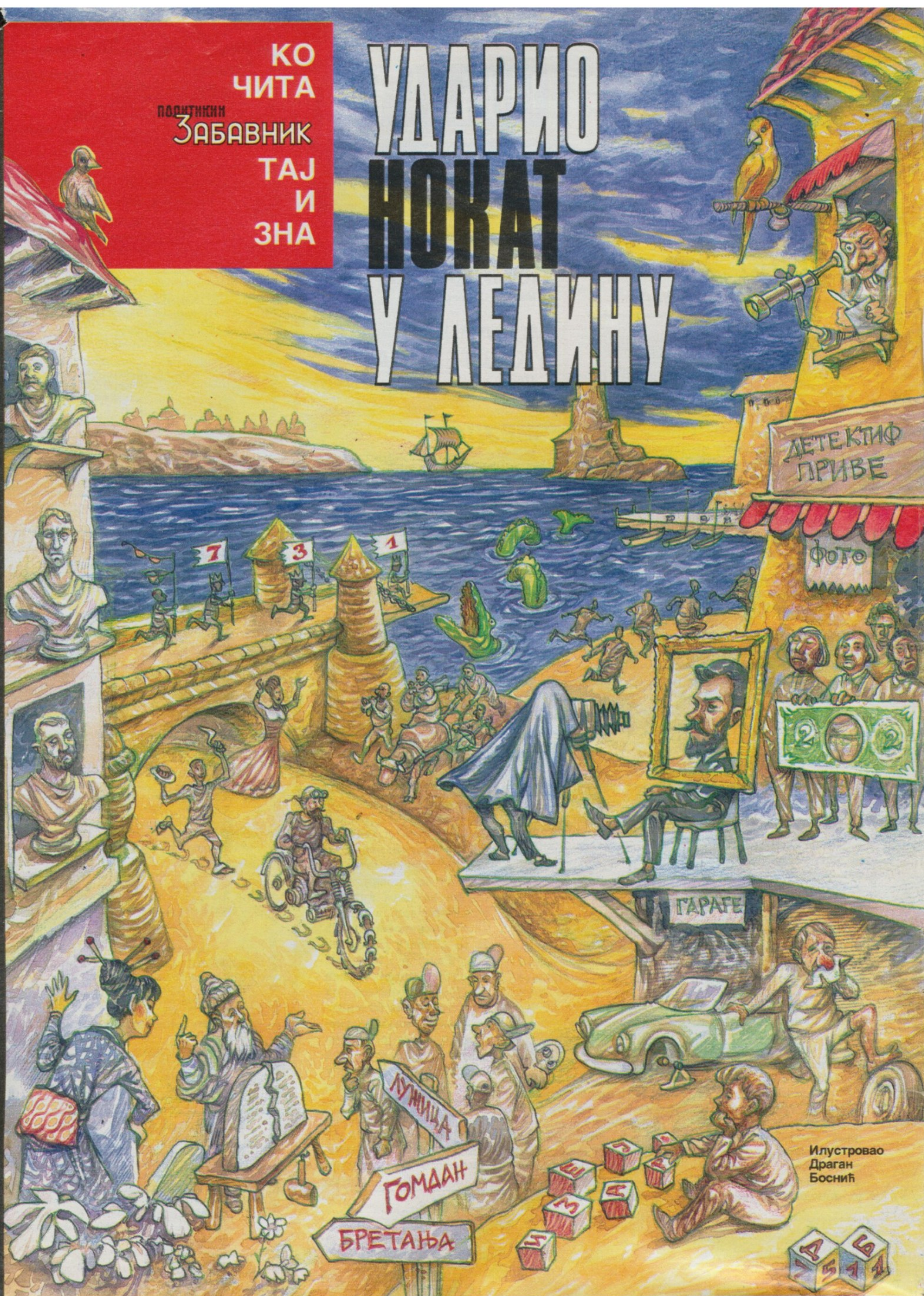
I RAIFFEISEN ZENTRAL BANK
Swift code: RZBAATWW-VIENNA Austria
Корисничка банка: 55.052.658
Raiffeisenbank Југославија АД Београд – Ресавска 22
Swift code: RZBJYUBG
Корисник: 540100-4117372424 (EUR) PNM – ДОО – Београд или

II DEUTSCHE BANK AG
Swift code: DEUTDEFF – Frankfurt/M
Корисничка банка: 100935966200 Комерцијална банка АД – Београд
Swift code: KOBVYUBG – BLZ 99900158
Корисник: 540100-17372424 (EUR) PNM – ДОО – Београд
Код уплате обавезно навести
Претплата на лист **Забавник**
Копију уплате и адресу послати на:
ПОЛИТИКА Newspapers and Magazines – 11000 Београд.
29. новембра 24/1, Југославија или
на факс ++ 381 11 3373-084
Годишњу претплату на лист не примамо.

Интернет адреса: <http://www.politika.co.yu>
Е. пошта: politikin.zabavnik@politika.co.yu

КО
ЧИТА
ПОЛИТИКИ
ЗАБАВНИК
ТАЈ
И
ЗНА

УДАРМО НОКАТ У ЛЕДИНУ

Илустровао
Драган
Боснић

Први се жестоко борио против феудалаца, трећи је освојио Шкотску и започео стогодишњи рат против Француске, седми је био син краљице Викторије, а осми се одрекао трона због жене. Који је то енглески краљ?

- А: Хенри
- Б: Вилијем
- В: Харолд
- Г: Едвард

Које су боје цветови трубељике, глога и татуле?

- А: Беле
- Б: Црвене
- В: Жуте
- Г: Љубичасте

Најстарији замак на свету зове се Гомдан, а држава у којој се налази је...

- А: Кина
- Б: Јемен
- В: Јапан
- Г: Индија

Мојсије је, по Старом завету, ослободио Јевреје из египатског ропства, одвео их на гору Синај и дао им чувене Мојсијеве законе – на колико таблица?

- А: Две
- Б: Четири
- В: Осам
- Г: Десет

Како се зове оно што је између фемура, тибије и пателе?

- А: Лемија
- Б: Колено
- В: Лакат
- Г: Фетила

Који је написао: „Данас, браћо, добро, ручах, Седео сам у папучах И с рукави засукани Љубио се натенани...“

- А: Бранко Миљковић
- Б: Лаза Костић
- В: Бранко Радичевић
- Г: Војислав Илић

Шта је тачно?

- А: Изеј је река у Француској
- Б: Изар је река у Француској
- В: Изер је река у Француској
- Г: Изан је река у Француској

Кад се каже „ударити нокат у ледину“, шта то значи?

- А: Оставити траг
- Б: Владати
- В: Побећи
- Г: Заљубити се

Шта је шкода?

- А: Прехлада
- Б: Штета
- В: Лево стопало
- Г: Точак

Ако је на Темзи до Лондона, па је и на Лаби до Хамбурга, а такође и на Жиронди до Бордоа – шта је...

- А: Естуариј
- Б: Аквадукт
- В: Мост
- Г: Брана

Архимедов број имао је 4, Лудолфов број 32, а колико је Мецијев број имао тачних децимала?

- А: 7
- Б: 15
- В: 23
- Г: 46

Ако је певачица, и то сопран, ако пева лаке и веселе улоге у оперети или опери онда је...

- А: Соперита
- Б: Субрета
- В: Дива
- Г: Донита

Шта чине мешина, дубалка, караба и берда?

- А: Пумпу за воду
- Б: Тондоку
- В: Гајде
- Г: Глупост

Шта је „дан орања“?

- А: Ноћ
- Б: Вече
- В: Подне
- Г: Јутро

Како се зове чувена јапанска мека свила?

- А: Јукио
- Б: Изанаги
- В: Самирај
- Г: Хабутај

Ако је камашастра индијски љубавни приручник, шта је камашна?

- А: Наглавак
- Б: Кравата
- В: Алатка
- Г: Турска посластица

У ком је граду први приватни детектив на свету отворио своју детективску канцеларију?

- А: Њујорку
- Б: Паризу
- В: Лондону
- Г: Берлину

Шта је изумео ковач Киркпатрик Макмилан Шкот – 1839. године?

- А: Потковицу
- Б: Мотор
- В: Бицикл
- Г: Батеријску лампу

На новчаници од 2 долара налази се слика америчког председника...

- А: Абрахама Линколна
- Б: Џорџа Вашингтона
- В: Бенџамина Френклина
- Г: Томаса Џеферсона

Кажу да је „град са хиљаду храмова“. Како се зове?

- А: Мексико Сити
- Б: Шангај
- В: Варанаси
- Г: Нимба

BY JIM DAVIS

ГАРФИЛД

GARFIELD

GARFIELD

GARFIELD

